

ციხეხანი

№ 45
27 სექტემბერი - 3 ოქტომბერი / 2010

ოზამედია: შეწყვეტილი ამბორი **გვ. 16**

17 წელი ომის შემდეგ **გვ. 24-27**

ბანსახლავის კომპარია უზნაზეთში **გვ. 28**

„დარია თუ ავდარია, მივა მაბარია“ **გვ. 30**

შინგოუსვლელი პრაზიდენტის დაბრუნება **გვ. 33**

რეპორტაჟი: სუბსიდირებული რთველი **გვ. 35**

ინტერვიუ გია დვალთან **გვ. 38**

უნიფორმირებული კულტურა **გვ. 41**

„მას ქალიან მოვინატრეთ“ **გვ. 43**

ფასი 2 ლარი

ISSN 1987-7528

9 771987 752008

**ბთხოვთ, აღბათ ფახა,
ნაფისი მსაჯულები
მოღიან გვ. 10**

FM
სენობი
98.0

სოსტოვი, 1993

ფოტო: გიორგი საბაგაძე

ნომერში:

- 02 ფოსტა
- 04 მოკლედ
- 06 ვრცლად
- 08 **ორი აზრი**
დაუბრუნდება თუ არა აფხაზეთი საქართველოს ოურისდიქციას?
- 10 **მთავარი თემა**
გთხოვთ, ადგეთ ფეხზე, ნაფიცო მსაჯულები მოდიან
- 15 **თვალსაზრისი**
2011 წლის 400 გადარჩენილი **მსოფლიო**
- 16 ობამედია: შეწყვეტილი ამბორი
მეზობლები
- 18 დალესტანი - კავკასიური ამბოხის ბირთვი

- აღმოსავლეთი პარტნიორობა**
- 20 კონტრასტული მოლდოვა
17 წელი ომის შემდეგ
- 24 დაკარგული დროის საზოგადოება
- 26 მარტოობის 17 წელი
კონფლიქტები
- 28 განსახლების კომპარი აფხაზეთში
ჟურნალისტური გამოძიება
- 30 „დარია თუ ავდარია, მიშა მაგარია“
ეკონომიკა
- 33 შინმოუსვლელი პრეზიდენტის დაბრუნება
საზოგადოება
- 35 სუბსიდირებული როტელი

- ინტერვიუ**
- 38 როგორ ვიპოვოთ სამყაროს „პირველსანისი“
ინტერვიუ გია დვალთან თვალსაზრისი
- 41 უნიფორმირებული კულტურა პაატა ქურდაძე
მედიაკრიტიკა
- 43 ახალი სატელევიზო სეზონი - „მას, ძლიან მოვენატრეთ“
კულტურა
- 46 მშვიდობიანი „კინემატოგრაფიული ომები“
სპორტი
- 47 პირველი ბაქოდან გიო ახვლედიანი
ქალაქში მოხეტიალე კაცის ჩანაწერები
- 48 აუქციონებოლა

ბარაკანაზა:

გთხოვთ ადგეთ ფეხზე, ნაფიცო მსაჯულები მოდიან
ილუსტრაცია: რუსლან ბერიძე

ჟურნალი „ლიბერალი“ გამოიცემა ფონდის „ლია საზოგადოება - საქართველოს“ მხარდაჭერით.

ავტორის / ავტორების მიერ საინფორმაციო მასალაში გამოთქმული მოსაზრება არ გამოხატავს ფონდის „ლია საზოგადოება-საქართველოს“ პოზიციას. შესაბამისად, ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

The views, opinions and statements expressed by the authors and those providing comments are theirs only and do not necessarily reflect the position of Open Society Georgia Foundation. Therefore, the Open Society Georgia Foundation is not responsible for the content of the information material.

მედიკოსური ფორთოხალი

უამრავი ჩვილი, მოზარდი, თუ ზრდასრული ყოველდღიურად იტარებს აბსოლუტურად უვნებელ მაგნიტურ-რეზონანსულ კვლევას. თიკო ცომაია ამას თავის ტვინზე ჩატარებულ ექსპერიმენტს უწოდებს. თავის ტვინზე ექსპერიმენტები გულისხმობს ოპერაციებს, რომელიც ნარკოზის ქვეშ ტარდება მხოლოდ ვირთხებსა და პრიმატებზე.

შესაბამისად, არაკორექტული და არაეთიკური ნიაღსვლები ფაშისტური გერმანიის ეპოქაში; ნებაყოფლობით ჩატარებული კვლევის შედარება ტყვეების წამებასთან. ცივილიზებულ ქვეყნებში მსგავსი კვლევები ფართოდაა დაწესებული.

დასმულია კითხვები: „არის თუ არა არარსებული დანაშაულის პრევენცია დანაშაული? ის, ვინც ანებს ნორმას, იძლევა თუ არა ინსტრუქციას, როგორ დაამახინჯოს თავისუფალი ადამიანი?“

პრევენცია, სწორედ ჯერ არ არსებულის თავიდან აცილებას ნიშნავს. კვალიფიციური პრევენციული მუშაობა საყოველთაოდ აღიარებულია.

ნორმა წინააღმდეგობაში არ მოდის თავისუფლებასთან. ზნეობრივი ნორმები კი არ ამახინჯებს ადამიანს, არამედ განასხვავებს ცხოველისაგან და თავისუფლებას ანიჭებს მას; საშუალებას აძლევს აირჩიოს ბიოლოგიურ მოთხოვნილებასა და პიროვნულ ფასეულობას შორის.

ჟურნალისტის მთავარი ბრალდებაა:

„ექსპერიმენტი მოზარდების ასოციალური ქცევის დასადგენად არა მარტო არაეთიკური, არამედ უკანონოცაა, რადგან მედიკობიოლოგიური კვლევის ჩატარებას ბიო-ეთიკის კომიტეტის თანხმობა სჭირდება“.

ფსიქოფიზიოლოგიური კვლევა არ არის თავის ტვინზე ექსპერიმენტი; კვლევის მიზანი იყო, არა ასოციალური ქცევის დადგენა, არამედ მოზარდობის ასაკობრივი პრობლემების/ასოციალური ქცევის ჩამოყალიბების

რისკფაქტორების შესწავლა მშობლებსა და მოზარდებისათვის ფსიქოლოგიური დახმარების განევის მიზნით.

გამოყენებული ფსიქოლოგიური კვლევის მეთოდი საერთაშორისო სტანდარტიზებული ტესტი (ფრეიბურგის ანკეტა), ადაპტირებული უზნაძის სახელობის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტში.

განხორციელებული საქმიანობა ეთიკურია და კანონიერი. დაცულია APA-ს სტანდარტი.

კვლევა ფსიქოფიზიოლოგიურია და არა მედიკობიოლოგიური. ამის დასტურება ბიოსამედიცინო კვლევების ექსპერტის, ამავე კანონის თანაავტორის, კონვენციის ხელმოწერის ქალბატონ ნატა ყაზახაშვილის საექსპერტო დასკვნა (www.puii.ge). ჟურნალისტი ესაუბრა მას, მაგრამ არჩია სტატიაში მოეყვანა პროექტზე წარმოდგენის არმქონე ბიოეთიკის საზოგადოების ორი წევრის კომენტარი.

სტატიაში მოყვანილია რამდენიმე არასრულწლოვანის კომენტარი, რომელთაც არ იციან, რომ ფსიქოლოგია მეცნიერებაა, რომლის დახმარებით შესაძლებელია სარისკო ტენდენციების დადგენა და სურვილის შემთხვევაში დროულად შევლაც.

სიცრუეა: 1. „მოზარდში მოკლან სურვილი რაიმე დაამავოს, ან არ დაამავოს... ართმევ თავისუფალ ნებას...“ 2. „კვლევის შემდეგ სამედიცინო დაწესებულებები დაიტვირთება“ 3. „არსად იყო გაფრთხილება – ეს კვლევაა“.

ჟურნალისტმა იცოდა: მიღებული წერილობითი ინფორმირებული თანხმობა გამოიცხავს იძულებას; პროექტის სატელევიზიო ანონსი გადიოდა ხარვეზით. იქ გაჟღერებული ექიმების რეკომენდაცია მედიკამენტებთან დაკავშირებით კვლევას არ ეხებოდა.

სტატიაში მოყვანილი „ექსპერტის“ შეფასებები არაკომპეტენტურია, რადგან ტელეანონსის განხილვას არ სცდება.

ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი თეა გოგოტიშვილი

რედაქტორები: მთავარი რედაქტორი **შორენა შვერდაშვილი** / აღმასრულებელი რედაქტორი **სოფო ქავაძე** / კავკასია და კონფლიქტები **სოფო ბუკია** / ჟურნალისტური გამოძიება **ბესო კურტანიძე** / საზოგადოება **თამარ ბაბუაძე** / ახალი ამბები **ნათია ახალაშვილი, ნანა საჯავია** / შპრენაღმისტი: **მაია ნიკოლაური, ნინო გოგუა, მარიკა ქოჩიაშვილი, ეკა ჭითანავა, რუსუდან ფანოზიშვილი, ანიტა თვაური, თამარ ფარადაშვილი, ნინო ჩიმაკაძე, ნინო რობაქიძე, ნათია გულიაშვილი** / **ქონტრინუმი**: **მარკ მალენი, გიორგი ცხადაია, კახა კობერიძე, ლევან იზორია, ბაკურ სულაკაური, ნანა საჯავია, რატი ამაღლობელი, ნინია კაკაბაძე, დავით ბუზრიკიძე, გიო ახვლედიანი, კახა თოლორაძე** / რედაქტორ-რედაქტორი **ლევან ხერხეულიძე** / ვრცელყოფილი დიზაინი **თორნიკე ლორთქიფანიძე** / რედაქტორ-სტილისტი **პაატა შამუგია** / კორექტორი **თამარ ლონდაძე** / **გამომცემლობა**: პროექტის მენეჯერი **ქეთი ბაბუნაშვილი** / პროექტის მენეჯერის ასისტენტი **ლელა შუბიტიძე** / მარკეტინგი და საზოგადოებასთან ურთიერთობა **ნათია რუსაძე** / დისტრიბუტორი **ზვიად შენგელაია** / **გამომცემლობა**: შპს „ლიბერალი“. მისამართი: თბილისი 0162, ფალიაშვილის ქ. 108. ტელ.: (995 32) 232235, 233731, 912326. ელ-ფოსტა: info@liberali.ge / **სსპზ გამომცემლობა**: „ცხელი შოკოლადი“, „ცხელი შოკოლადი – ლიტერატურა“, „ბიზნესი: ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები“. **„ლიბერალის“** საავტორო უფლებები დაცულია.

ჟურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია. **ბეჭდვა**: სტამბა „ფავორიტი“. მისამართი: თბილისი, ჩუბინაშვილის ქ. 50. ტელ.: (995 32) 95 19 52. www.phfavorite.ge

გამოდის კვირაში ერთხელ, ყოველ ორშაბათს. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში. რეკომენდებული საცალო ფასი 2 ლარი.

www.liberali.ge

**ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის
რეგიონალური ბიურო რეგიონალური სასტიპენდიო პროგრამის
ფარგლებში აცხადებს კონკურსს
სოციალურ მეცნიერებებში**

რეგიონალური სასტიპენდიო პროგრამის მიზანი:

სასტიპენდიო პროგრამის მიზანია მხარი დაუჭიროს სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში აკადემიური კვლევების ჩატარებას.

პროგრამის ამოცანებია:

- ხელი შეუწყოს ახალგაზრდა მეცნიერების მიერ სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში სოციალურ მეცნიერებათა განვითარების ხელშეწყობი ინდივიდუალური და ინტერდისციპლინარული კვლევების ჩატარებას;
- ხელი შეუწყოს სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში სოციალურ მეცნიერებათა სფეროში მოღვაწე პროფესიონალების რეგიონალური ქსელის განვითარებას.

კონკურსის პირობები

განაცხადის შემოტანა შეუძლიათ 1975–1987 წლებში დაბადებულ ახალგაზრდა მკვლევარებს, რომლებსაც გააჩნიათ სრული უმაღლესი განათლება და ამავე დროს მუდმივად ცხოვრობენ სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში. სავალდებულოა ინგლისური და რუსული ენების მაღალ დონეზე ფლობა. პრიორიტეტი მიენიჭება განაცხადებს, რომლებიც თემატურ სიახლეს, სოციოლოგიური და თვისობრივი კვლევის ინოვაციური მეთოდებს გვთავაზობენ.

ფონდი აფინანსებს აკადემიურ კვლევებს შემდეგი მიმართულებებით:

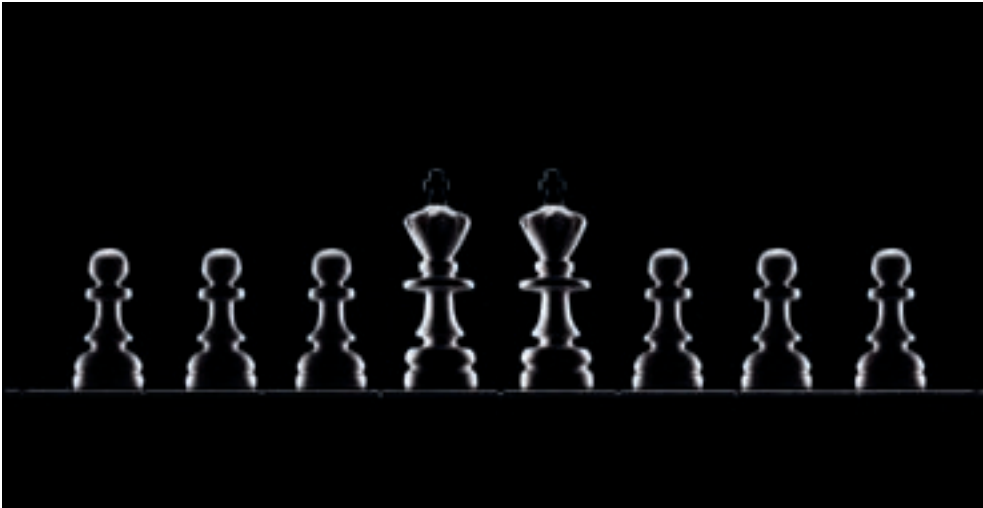
1. სამხრეთ კავკასიის ეთნო-ტერიტორიული კონფლიქტების შესახებ ახლებური ხედვის შემუშავება.
2. ლტოლვილები და იძულებით გადაადგილებული პირები სამხრეთ კავკასიაში: გადარჩენის სტრატეგიები.
3. საბჭოთა რეჟიმისათვის გაწეული წინააღმდეგობისა და რეპრესიების ისტორია.
4. უთანასწორობასა და დისკრიმინაციასთან დაკავშირებული პრობლემები სამხრეთ კავკასიაში.
5. გენდერული როლების ტრანსფორმაცია.

სტიპენდიის ხანგრძლივობა და მოცულობა

სტიპენდიის ხანგრძლივობა განისაზღვრება თორმეტი თვით (01.01.2011–31.12.2011). სტიპენდიის მოცულობა ყოველთვიურად 250.00 ევროს შეადგენს. ასევე შესაძლებელია ფონდის მიერ ორგანიზებული თანმდევი პროგრამა-სემინარებით, საზაფხულო სკოლითა და პუბლიკაციებით მხარდაჭერა.

სრული ინფორმაცია კონკურსის შესახებ მოიძიეთ ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის რეგიონალური ბიუროს ვებ-გვერდზე:

www.boell.ge

ხონსტიტუსია დაბახისაბუიანი ჰიხვიანი მოსბენით

24 სექტემბერს საქართველოს პარლამენტმა კონსტიტუციის ახალი პროექტი რიგგარეშე სხდომაზე პირველი მოსმენით მიიღო. კანონპროექტს მხარი 123-მა დეპუტატმა დაუჭირა, მათ შორის, უმცირესობის წარმომადგენლებმა – ფრაქცია „ქრისტიან-დემოკრატების“ წევრებმა, გაი თორთლაძემ და გურამ ჩახვადემ. ოთხმა დეპუტატმა კი ხმა კანონპროექტის წინააღმდეგ მისცა, მათ შორის, ჯონდი ბალათურიამ და გაი ცაგარეიშვილმა.

საკონსტიტუციო ცვლილებების პაკეტი პარლამენტში იუსტიციის მინისტრმა ზურაბ ადეიშვილმა წარადგინა. პროექტზე მსჯელობა სხდომათა დარბაზში 4 საათს გაგრძელდა. განხილვაზე გადაწყდა, რომ კონსტიტუციაში აისახება საპარლამენტო უმცირესობის რამდენიმე შენიშვნა: ალარ გაუქმდება ორგანული კანონი, გუბერნატორებს კი პრეზიდენტის ნაცვლად პრემიერ-მინისტრი დანიშნავს.

გადაიხედება მუხლი საკუთრების უფლების შესახებ და პრეზიდენტის უფლებამოსილება საკანონმდებლო ინიციატივისა და რიგგარეშე საპარლამენტო სხდომის მოწვევის შესახებ. საპარლამენტო უმცირესობის

რამდენიმე წარმომადგენელმა გამოსვლაში აღნიშნა, რომ ამ სახით პარლამენტის მუშაობაში ჩარევის უფლება პრეზიდენტს არ უნდა ჰქონდეს.

ასევე, განიხილება პარლამენტარების უფლებამოსილების ზრდისა და გენერალური შტაბის წევრთა დანიშვნის საკითხი. არსებობს საშიშროება, რომ საომარ სიტუაციაში პრემიერ-მინისტრის მიერ დანიშნული თავდაცვის მინისტრი და პრეზიდენტის მიერ დანიშნული გენერალური შტაბის ხელმძღვანელი ერთმანეთს დაუპირისპირდნენ. ამ პრობლემის გადასაჭრელად პარლამენტარებს დრო მეორე მოსმენამდე ექნებათ.

მეორე საპარლამენტო მოსმენა ორი კვირის ვადაში უნდა დაინიშნოს. პარლამენტის თავმჯდომარემ არ გაითვალისწინა უმცირესობის მოთხოვნა – კონსტიტუციის პროექტის განხილვის პროცესის ოქტომბრის მეორე ნახევარში გადადების შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ ვენეციის კომისიის დასკვნა საკონსტიტუციო პროექტზე 16 ოქტომბერს გამოქვეყნდება, პარლამენტი ამ შენიშვნებს ვეღარ გაითვალისწინებს და ახალ კონსტიტუციას დაჩქარებულად, სავარაუდოდ, ოქტომბრის პირველ ნახევარში მიიღებს.

თხვეახსმა ანქაბუზა

23 სექტემბერს აფხაზე-თის დე-ფაქტო ვიცე-პრეზიდენტს, ალექსანდრე ანქვაბს უცნობი პირები დაესხნენ თავს და მის სახლს ნალმმტყორცნიდან ესროლეს. ანქვაბი ხელში და ფეხში დაიჭრა. პირველადი დაზიანება მას ადგილზევე აღმოუჩინეს, თუმცა ვიცე-პრეზიდენტმა ჰოსპიტალიზაციაზე უარი განაცხადა.

ეს ანქვაბზე განხორციელებული უკვე მეოთხე თავდასხმაა. არც ერთი წინა თავდასხმა აფხაზე-თის ე.წ. სამართალდამცავ სტრუქტურებს არ გაუხსნიათ. დე-ფაქტო პრეზიდენტის სერგეი ბალაფშის შეფასებით, ანქვაბზე მომხდარი თავდასხმა აფხაზეთში ვითარების დესტაბილიზაციისკენ იყო მიმართული.

ალექსანდრე ანქვაბს 2005-2010 წლებში აფხაზეთის დე-ფაქტო ხელისუფლების პრემიერ-მინისტრის თანამდებობა ეკავა. 2010 წლის აფხაზეთის ე.წ. სა-პრეზიდენტო არჩევნების შემდეგ კი, იგი აფხაზეთის ვიცე-პრეზიდენტი გახდა.

1992-93 წლებში, აფხაზე-თის ომის დროს, ანქვაბი ვლადისლავ არძინას მთავრობის შინაგან საქმეთა მინისტრი იყო. 1994-2000 წლებში ის მოსკოვში ცხოვრობდა. სოხუმში დაბრუნებისთანავე მან ოპოზიციური მოძრაობა „იტიარა“ დააფუძნა. 2004 წლის არჩევნებში ის მხარს სერგეი ბალაფშს უჭერდა.

ჩისხვიები

46 საავადმყოფოს რეაბილიტაცია 8 სადაზღვევო კომპანიამ 2012 წლისთვის უნდა დაასრულოს.

65 ლარი ეღირება ახალი, ბიომეტრული პასპორტი ბორჯღალოს გამოსახულებიანი პასპორტის მფლობელთათვის, რომელიც ძალას 2011 წლის 1 იანვარს კარგავს.

ლჯი სჯილბუი სიბ

უხლოეს მომავალში ღვედის გამოყენება ნებისმიერი ტიპის გზაზე მოძრაობისას გახდება სავალდებულო, მათ შორის – დასახლებულ ადგილებზეც. შესაბამისი ცვლილება „ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში“ შევა. საკანონმდებლო ცვლილების ინიციატივა პარლამენტში უკვე დარეგისტრირდა და მისი ავტორები დეპუტატები – რუსუდან კერვალიშვილი და ოთარ თოიძე არიან. მათი თქმით, ამ ცვლილების აუცილებლობა ავტოსაგზაო შემთხვევების ხშირ შემთხვევაში სიკვდილით დასრულებამ გამოიწვია. აქამდე ღვედის გამოყენება მხოლოდ ჩქაროსნულ ავტომანქანებსა და ტრასებზე, 80 კმ/სთ-ზე მეტი სიჩქარით მოძრაობისას იყო სავალდებულო. ახალი ინიციატივის დამტკიცების შემდეგ კი უსაფრთხოების ღვედი მძღოლმაც უნდა ატაროს და მის გვერდით მჯდომმაც. თუ ამ წესს ერთ-ერთი მაინც არ დაემორჩილება, მძღოლს 40 ლარიანი ჯარიმის გადახდა მოუწევს.

სჯილბუა ძიუოს ფეხიასიში

საქართველოს ძიუდოსიტა ნაკრების მთავარ მწვრთნელად სოსო ლიპარტელიანი დანიშნეს. ძიუდოს ფედერაციაში მომხდარი ცვლილებები ტოკიოში მსოფლიო ჩემპიონატზე მომხდარ ინიციატივას უკავშირდება. 10 სექტემბერს ირაკლი ცირეკიძემ ტატამზე გასვლა დაავიანა და მსოფლიო ჩემპიონატს გამოეთიშა. ეს დაუდევრობა კარგი საბაბი აღმოჩნდა ძიუდოს ფედერაციის ხელმძღვანელობის შესაცვლელად. მიუხედავად იმისა, რომ კანონი ფედერაციის გადაწყვეტილებებში ხელისუფლების ჩარევას კრძალავს, სპორტისა და ახალგაზრდობის მინისტრმა – ლადო ვარძელაშვილმა „მსგავსი ფაქტების გამორიცხვის“ პასუხისმგებლობა საკუთარ თავზე აიღო. გადადგა ძიუდოს ნაკრების მთავარი მწვრთნელი ამირან ტოტიკაშვილი. თანამდებობა დატოვა ძიუდოს ფედერაციის პრეზიდენტმა დილარ ხაბულიანმაც. სპორტისა და ახალგაზრდობის სამინისტროს განცხადებით, ნაკრების ხელმძღვანელობის შეცვლა ნაკრების წარუმატებლობამ გამოიწვია. 2009 წლის სეზონის უმთავრესი ტურნირები ნაკრებმა ოქროს მედლის გარეშე ჩაატარა. არც 2010 წლის ტურნირები იყო წარმატებული. ასეთი ცუდი პერიოდი ქართულ ძიუდოს 1964 წლის შემდეგ არ ჰქონია.

19 ადგილით დანიშნურდა საქართველო „მსოფლიოს ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსში“ და 42-დან 23-ე საფეხურზე გადაინაცვლა.

სიბაბი

„პრეზიდენტობის ვადის ამონურვის შემდეგ თუ მიხეილ სააკაშვილი არავის გაახსენდება, არ მენციენება. პრეზიდენტობის შემდეგ ვაპირებ ამ წარმატებული ქვეყნით დატკობას“.

პრეზიდენტი სააკაშვილი ნიუ იორკის უნივერსიტეტში გამოსვლისას

„საკაშვილი უკვე მხოლოდ საქართველოს კი არა, მსოფლიოს „აბოლებს“.

„ახალი მემარჯვენე“ დავით გამყრელიძე პრეზიდენტ სააკაშვილის ამერიკაში ვიზიტის შესახებ

„არსებობს საკითხები, რომლებზეც, უბრალოდ, ვერ შევთანხმდებით. რუსეთის ჯარის მასობრივი კონცენტრაცია საქართველოში, მისი მთავრობის ნების საწინააღმდეგოდ, ერთ-ერთი ასეთი საკითხია“.

„ნატო“-ს გენერალური მდივანი – ანდერს ფოგ რასმუსენი ნატო-რუსეთის ურთიერთობებზე

„სამხრეთ ოსეთის ლიდერებმა სახელმწიფოს ჩამოყალიბების მიძიმე გზა გაიარეს. 2008 წლის მოვლენები, რომლებსაც ბევრი ადამიანის სიცოცხლე ემსხვერპლა, თქვენთვის მიძიმე ტესტი იყო.“

რუსეთის პატრიარქი კირილე სამხრეთ ოსეთის „დამოუკიდებლობის გამოცხადების“ დღეზე.

54 მილიარდ დოლარად შეფასებული ქონებით ბილ გეიტსი „ფორბსის“ ყველაზე მდიდარ ამერიკელთა სიის ლიდერია.

ნოუ იოხში - ხობოხს სახუთაი სახეში

ნანა საჯაია

„ნასდაკი“ მიესალმება საქართველოს პრეზიდენტ მიხეილ სააკაშვილს!“ – ტაიმს სკვერზე განთავსებული ამ წარწერით და საქართველოს დროშის ბანერით დახვდა ნიუ იორკში ჩასულ საქართველოს პრეზიდენტს მსოფლიოს ერთ-ერთი უდიდესი საფონდო ბირჟა.

გაეროს ასამბლეის კვირეულის პარალელურად, ამერიკის საფონდო ბირჟამ რამდენიმე საერთაშორისო ლიდერს უმასპინძლა, თუმცა როგორც „ნასდაკის“ ვიცე-პრეზიდენტმა ედვარდ ნაითმა თქვა, არც ერთი სტუმარი არ ყოფილა ისეთი საპატიო, როგორც პრეზიდენტი სააკაშვილი: „გულწრფელად უნდა ვთქვა, რომ ამ

ორგანიზაციის ისტორიაში, არასოდეს გვიმასპინძლია თავისუფლებისა და კანონის უზენაესობის უფრო დიდი ადვოკატისთვის, ვიდრე პრეზიდენტი სააკაშვილია. ის ისტორიული ლიდერია.“

პრეზიდენტის წარდგენისას ნაითმა საქართველოში გატარებულ რეფორმებზე და წარმატებებზე ისაუბრა. რეფორმებზე არანაკლები ყურადღება ნაითმა სააკაშვილის ნიუ იორკულ ცხოვრებაზე გაამახვილა: „ის არ არის უცხო ნიუ იორკში. მან აქ დიდი დრო გაატარა, სწავლობდა „კოლუმბიაში“ და აქვე იურიდიულ ფირმამი მუშაობდა. ზოგი მასში მხოლოდ კორპორაციულ იურისტს დაინახავდა, ჩემთვის კი ის ბევრად მეტია“.

ნაითმა პრეზიდენტზე საუბარი იმ ციტატით დაასრულა, რომლითაც ჰილარი კლინტონმა და ჯონ მაკეინმა პრეზიდენტი სააკაშვილი ნობელის მშვიდობის პრემიაზე წარდგენისას დაახასიათეს: „ის დემოკრატიული ღირებულებების, მშვიდობის, პიროვნული თავისუფლებებისა და სამოქალაქო უფლებების ერთგულია. მისი ძალისხმევით საქართველო ახალ საზოგადოებას აშენებს, რომელიც კანონის უზენაესობაზე დამყარებული“, – განაცხადა საქართველოს დროშის ფონზე და კამერების წინ „ნასდაკის“ ვიცე-პრეზიდენტმა.

ნაითის ამ დახასიათებას დაუმსახურებელი უნოდა პრეზიდენტმა სააკაშვილმა და

თქვა, რომ ასეთი მოულოდნელი წარდგენის გამო „განთლდა“ კიდევ. საფონდო ბირჟაში გამოსვლისას მანაც „საქართველოს წარმატებულ რეფორმებზე“ და ტურიზმზე ისაუბრა: „იცით, საქართველო კალიფორნიას ჰგავს და ის ამერიკელებისადმი ყველაზე მეგობრულად განწყობილი ქვეყანაა. რა თქმა უნდა, არა მხოლოდ იმიტომ, რომ მე ნიუ იორკში ვსწავლობდი“.

ნიუ იორკულ ცხოვრებაზე და გამოცდილებაზე პრეზიდენტმა ამავე შტატის უნივერსიტეტშიც ისაუბრა. შეკითხვაზე, თუ რა არის საქართველოს პრეზიდენტის პირადი მიღწევა, მიხეილ სააკაშვილმა უპასუხა: „ერთადერთი, რაც ჩემს პირად მიღწევად შეიძლება ჩაითვალოს, ის არის, რომ ცოტა წონაში დავიკელი“, და დასძინა, რომ ყველა დანარჩენი წარმატება და მიღწევა, რაც საქართველოს ჰქონდა, ქართველი ხალხისა და რეფორმატორთა ჯგუფის დამსახურებაა.

ოფიციალურ ვიზიტებსა და სიტყვით გამოსვლების გარდა, პრეზიდენტი ნიუ იორკის „ფოქსის“ სატელევიზიო შოუს „შენი მსოფლიოს“ სტუმარიც იყო.

სააკაშვილმა გადაცემის წამყვან ნილ კავუტოსთან რამდენიმე მნიშვნელოვან პოლიტიკურ თემაზე ისაუბრა, მათ შორის, საქართველოს კონტრიბუციაზე ავღანეთის ოპერაციებში და რუსეთთან ურთიერთობებზე, განსაკუთრებით კი საქართველოს წარსულზე.

„მე მასხოვს სიღარიბის პროგრამები, დიდი თანხა მოდიოდა ჩემი წინამორბედი მთავრობის დროს, მაგრამ ეს ყველაფერი შავი ხვრელი იყო. მშენებლობისთვის გამოყოფილი თანხებით ვიღებს იშენებდნენ, განათლებისთვის გამოყოფილი თანხით კი თავიანთ შვილებს უშვებდნენ უცხოეთში სასწავლებლად. მე ამერიკაში ამერიკული სტიპენდიით ჩამოვედი, მე ნიუ იორკის გარეუბანში ვცხოვრობდი, ისინი კარგ ბინებში ცხოვრობდნენ.“

კავუტო: „როგორ, საქართველოს მომავალი პრეზიდენტი გარეუბანში ცხოვრობდა?“

სააკაშვილი: „კი, და ძალიანაც მომწონდა.“

კავუტო: „სად დადიოდით გასართობად?“

სააკაშვილი: „ყველგან. მე თითქმის ნიუ იორკელი ვარ. როცა ნიუ იორკში ვბრუნდები, თავი ნიუ იორკელი მგონია.“

იკითხეთ ლიბერალის განაცხადებზე პორტალზე

www.liberali.ge

გიორგი ცხადაიას ალბომი ტარანტინო

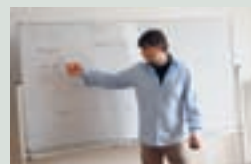
ტარანტინოს „მაკულატურაში“ (Pulp Fiction) არის ერთი, არც ისე ცნობილი სცენა, რომელმაც ტარანტინო შემაყვარა. ამ ფილმში ბევრი სხვა ისეთი სცენაა, რომელიც სუპერპოპულარულია, მაგალითად, უმა ტურმანის და ჯონ ტრაველტას ცეკვა, ან ჰანი ბანის და რინგოს დიალოგები რესტორანში მაგრამ მე ყველაზე მეტად სწორედ ერთი მეორეხარისხოვანი სცენა ჩამრჩა გონებაში. სცენას ჰქვია „The Bonnie Situation“ („ბონის სიტუაცია“).

ნინო გეიჭვილის ალბომი ბენიოსი ქალაქის გარეუბანში

პეტერბურგელმა მათემატიკოსმა პერელმანმა ამ ზაფხულს უარი თქვა კლემის მათემატიკის ინსტიტუტის მიერ დაწესებულ ჯილდოზე – მილიონ დოლარზე. მანამდე, 1996 წელს არ აიღო ევროპის მათემატიკური საზოგადოების მიერ მინიჭებული პრემია, 2006-ში კი მათემატიკოსების ნობელი – ფილდის მედალი. ისე, კარგა ხანს კი ფიქრობდა, რა ექნა. მილიონი მილიონია. ბოლოს საკუთარი გადაწყვეტილება ასე ახსნა: „მოკლედ რომ გითხრათ, მთავარი მიზეზი ისაა, რომ მათემატიკოსთა საზოგადოებას არ ვეთანხმები. არ მომწონს მათი გადაწყვეტილება, მიმაჩნია, რომ სამართლიანი არ არის. ფეიქრობ, ამ ამოცანის გადაწყვეტაში ამერიკელმა მეცნიერმა ჰამილტონმა ჩემსაზე არანაკლები წვლილი შეიტანა“.

მულტიმედია ინტერვიუ გია ღვალთან

სიახლე ზორუში ლიბერალის პორტალზე

თქვენი მოსაზრება:

- » მზად ხართ, გახდეთ ნაფიცი მსაჯული?
- » რას ნიშნავს „გონივრული ეჭვი“?
- » მოგწონთ პრეზიდენტის ინიციატივა?

www.liberali.ge

ზაქრო, 56 წლის, ბათუმი – თუ ჭკვიანურად იმუშავებენ საქართველოს მთავრობაში, აფხაზეთს დავიბრუნებთ. ყველა ეროვნებას პატივი უნდა ვცეთ. აფხაზები ჩვენი ძმები არიან. ძალიან თავნება მთავრობა გვყავს, მარტო თავიანთი თავი ჰგონიათ მართალი. არადა, აუცილებელია შედეგიანი, თანასწორი ლაპარაკი აფხაზებთან. უნდა გაიგონ, რომ ჩვენ მათი მტრები კი არა, მეგობრები ვართ.

დიანა, 26 წლის, ზუგდიდი – ღვთის რწმენით, იმედი მაქვს. მე თვითონ აფხაზეთიდან ვარ. ახლა არანაირი კავშირი არ მაქვს იქაურობასთან. მგონია, რომ მხოლოდ ღვთის მადლით შეიძლება, მოხდეს სასწაული და დავბრუნდეთ აფხაზეთში. სხვა არაფრის მჯერა.

მაია, 47 წლის, ზუგდიდი – მე დიდი იმედი მაქვს. ეს სიტუაცია, რაც დღესაა, დროებითია. საქართველოს მთავრობა აკეთებს ყველაფერს, რომ საქართველოს ტერიტორიები გაერთიანდეს. მე რადიოსაც ვუსმენ, ტელევიზორსაც ვუყურებ და ვხედავ, რამდენ რამეს აკეთებს მთავრობა. ის, რომ რაღაც მისიები ჩარეულია ამ საკითხში, ეს საქართველოს მთავრობის დამსახურებაა.

ნანა, 54 წლის, თბილისი – აუცილებლად გახდება საქართველოს ნაწილი. იმიტომ, რომ ქართველი ერი ისეთი ერია, არაფრით არ დატოვებს აფხაზეთს. ჩვენი მინა-წყალია და არ დავთმობთ. ეს მდგომარეობა დროებითია.

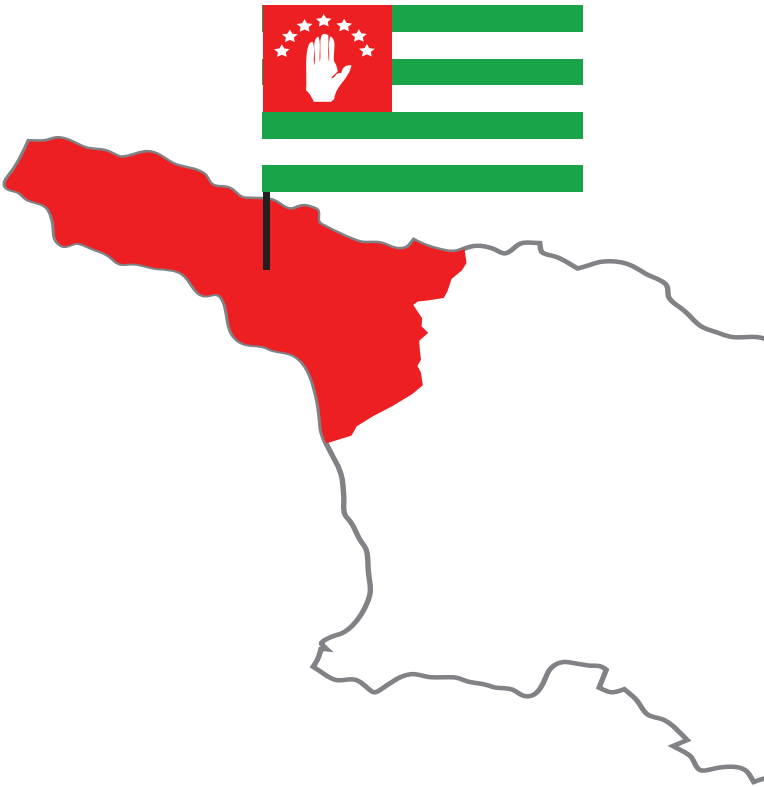
კახა, 34 წლის, ქუთაისი – 100 პროცენტით დარწმუნებული ვარ, რომ აფხაზეთი ისევ გახდება საქართველოს ნაწილი. რუსეთი ადრე თუ გვიან დაინგრევა, ჩვენც სწორი კურსი გვაქვს აღებული. მინიმუმ 5 წელიწადში ჩვენი ხელისუფლება მოახერხებს, რომ გავერთიანდეთ.

ბექა, 19 წლის, თბილისი – მე მგონია, რომ თვითონ აფხაზეთს უნდა დაბრუნება, ოღონდ უფრო ასაკოვან ხალხს; იმიტომ, რომ იციან საქართველო როგორია. ახალგაზრდებს – ნაკლებად. განვითარებულ სახელმწიფოს შემადგენლობაში შესვლა ყველას უნდა. თუ განვითარდებით 100 წლის მერე და რუსეთი ისევ ისე იქნება, რა თქმა უნდა, აფხაზებს ისევ ჩვენთან მოუნდებათ.

ნინო, 36 წლის, თბილისი – მგონი, რომ გახდება საქართველოს ნაწილი. ისეთი პირი უჩანს. ძალიან გაუჭირდათ მაგათაც და თვითონვე მოუბრუნდებიან საქართველოს.

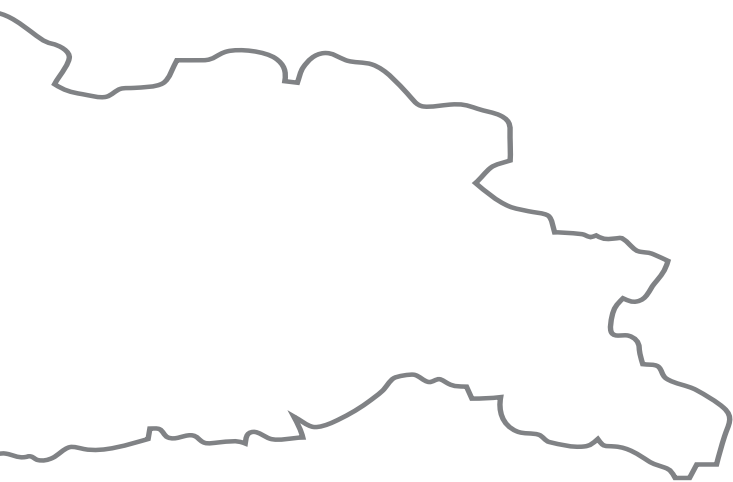
ჯულიეტა ყანჩელი, 60 წლის, რუსთავი – იმედი მაქვს, რომ აფხაზეთი გახდება საქართველოს ნაწილი. რაღაცნაირად დრო გავა, წლები. ჩვენი სისხლი და ხორცი მაინც ჩვენი იქნება. ალბათ, შეეცვლება გონება აფხაზებს და ისევ მოუნდებათ ჩვენთან.

ეთერ გამსახურდია, თბილისი – აუცილებლად უნდა გახდეს, სხვანაირად არ გამოვა. ბოროტება ვერ გაიმარჯვებს ვერასდროს. როდის ან როგორ, არ ვიცი, მაგრამ ჩვენ ერთნი ვართ და ერთად უნდა ვიყოთ.

დაუბრუნდება თუ საქართველოს

■ ნანა კველიშვილი, 67 წლის, რუსთავი
– აფხაზეთი აუცილებლად გახდება საქართველოს ნაწილი. მთელი მსოფლიო აცხადებს, რომ აფხაზეთი უნდა იყოს ჩვენი და მე რა უფლება მაქვს, მათ არ დავუფერო?! მსოფლიო გვეხმარება, ამბობენ, რომ საქართველო უნდა იყოს ერთიანი, ჩვენც თუ ცოტათი მივეხმარებით და ვიმოქმედებთ, ყველაფერი კარგად იქნება!

თქვენ ახა აფხაზეთი იჩიისდიქსიას?

■ **ეკა, 22 წლის, თბილისი**
 – საქართველოს არ გააჩნია არანაირი რესურსი, რომ აფხაზეთი დაიბრუნოს – არც ფინანსური, არც პოლიტიკური და არც დიპლომატიური. რაც დიპლომატიური შანსები და შესაძლებლობები გვქონდა, ხელიდან გავუშვით და ესეც აღარ გვაქვს.

თემური, 52 წლის, ქუთაისი – ამ პოლიტიკით არა მგონია. რალაც შანსები რომ იყო, მაშინ ომი დაიწყო. 2008 წლის ომმა მთლიანად გააფუჭა ყველაფერი. თუმცა იმედით ვცხოვრობთ, დიდი გულისტკივილია ჩვენთვის აფხაზეთი. თუ ჩვენ დაგვიბრუნდებიან, ჩვენს შემადგენლობაში იცხოვრებენ როგორც აფხაზი ერი; რუსეთთან თუ იქნებიან, სულ გაქრებიან. ეს უნდა გაცნობიერონ აფხაზეტმა.

თაზო, 23 წლის, რუსთავი – მგონი, რომ ვერ გახდება საქართველოს ნაწილი. ახალი თაობა ვინც ვართ, სულ არ გვაქვს ურთიერთობა აფხაზეტთან. არ ვიცით, როგორ ცხოვრობენ. არც ისინი ინტერესდებიან. ცალ-ცალკე ვვითარდებით და საერთო არაფერი გვაქვს. თუ ვეცდებით, რომ ისევ დაველაპარაკოთ, მოვძებნოთ საერთო ენა, აღვადგინოთ რალაც სახის ურთიერთობა, შეიძლება რალაც გამოვიდეს. თუმცა უკვე იმდენი რამე და დრო გვაშორებს ერთმანეთთან, რომ მაინც არა მგონია!

ზურა, 42 წლის, თბილისი – არ იქნება აფხაზეთი საქართველოს ნაწილი. სადაც აქამდე ვერ გახდა, ახლა როგორ იქნება?! შეიძლება, რამე გზა არსებობს, მაგრამ ამას მე ვერ ვხედავ. მგონი, ისინიც ვერ ხედავენ, ვისაც უშუალოდ ეხება ამ საკითხის მოგვარება.

შოთა, 51 წლის, ქუთაისი – ჩვენი დღევანდელი მთავრობის და რუსეთის მთავრობის ხელში ეს შეუძლებელია. არაფერი გამოვა. არანაირი მოლაპარაკება არ მიდის და რანაირად?!

ქეთევანი, 49 წლის, ბათუმი – რთული შეკითხვაა. არ მგონია იმიტომ, რომ უკვე დიდი დროც გავიდა, თითქოს დამოუკიდებლობა მისცეს. რამდენიმე ქვეყანამ აღიარა კიდევ. თანაც სიცივეა აფხაზ და ქართველ ხალხს შორის. არანაირი გზა აღარ არის.

ნათია, 27 წლის, ზუგდიდი – არა მგონია. ძალიან რთულია ძველი სიტუაციის აღდგენა. ასე არავინ მოგვართმევს აფხაზეტს სისხლისღვრის გარეშე. არ დათმობს რუსეთი. თანაც ჩვენ – ხალხს ერთმანეთთან აღარაფერი არ გვაკავშირებს.

არჩილი, 44 წლის, რუსთავი – ახლო მომავალში არა. აფხაზეტს ვეჯავრებით და იმიტომ. რომ დაგვიბრუნდნენ, ამისთვის რუსეთი არ უნდა არსებობდეს. ჩვენი პოლიტიკაც არ არის სწორი. უფრო რუსებისკენ არიან აფხაზეტი. მთელი საქართველო რუსეთში გარბის და აფხაზეტს რატომ მოუნდება ჩვენთან?!

ნინო ნაჭყებია, 21 წლის, თბილისი – არა, ვერ გახდება. ამდენი ხანია, ვერ გახდა. თანაც ახალგაზრდებს, ახალ თაობას არანაირი ურთიერთობა არ გვაქვს და არც საერთო არაფერი ჩვენს შორის. პრაქტიკულად შეუძლებელია, რომ ჩვენმა თაობამ შეძლოს და აღადგინოს ურთიერთობა აფხაზეტთან. ☒

ბთხოვთ, აღბათ ფახზა, ნაფისი მსაჯულები მოდიან

რამდენად შეძლებენ 12 რიგით მსაჯულად გადაქცეული მოქალაქეები როგორც საკუთარ წინასწარ განწყობებთან, ისე საზოგადოებრივ წნეხთან და პოლიტიკურ ზეწოლასთან გამკლავებას?

თამარ ბაზუაძე

18 თებერვალს, მეტრო „დელისთან“ ორი გასროლის ხმა გაისმა. ერთი მამაკაცი ჯიხურთან ძირს დაეცა. რამდენიმე წამში მოსულ პოლიციას აღგილზე ახალგაზრდა კაცი დახვდა, რომელსაც ხელში ცეცხლსასროლი იარაღი ეჭირა.

სასამართლოზე გაირკვა შემდეგი გარემოება: იარაღი ახალგაზრდა კაცს ეკუთვნოდა. ის სროლაში სავარჯიშოდ აგარაკზე მიდიოდა. ჯიხურთან სიგარეტის საყიდლად შეჩერდა. ხურდას ელოდა, როცა შუახნის მამაკაცი მიუახლოვდა, ახალგაზრდას ხელი ჰკრა და გამყიდველს ფული ურიგოდ მიანოდა. შეხლა-შემოხლა რამდენიმე წუთს გრძელდებოდა. შუახნის მამაკაცს ორი ტყვია მუცელში მოხვდა. იგი ადგილზე გარდაიცვალა.

„მთვრალი იყო. ჩხუბის დროს საქამრეში ჩადებული იარაღი გამომიჩნდა. ის ჩემსკენ წამოვიდა და იარაღს ორივე ხელით ჩაეჭიდა, მაშინ მოხდა ყველაფერი“, – იხსენებს ახალგაზრდა კაცი.

ის ამ ყველაფერს იმ 12 ადამიანის გასაგონად ჰყვება, რომელთაც მისი ბედი უნდა გადანყვიტონ. თორმეტიდან არც ერთს არ აქვს იურიდიული განათლება.

განსასჯელის, მისი მეგობრის, ჯიხურის გამყიდველის, პოლიციელის, ადვოკატისა და პროკურორის გამოსვლებს 12 ადამიანი რამდენიმე საათის განმავლობაში უსიტყვოდ ისმენს. სასამართლო პროცესის დასრულების

შემდეგ კი ისინი ცალკე ოთახში გადიან და მსჯელობას იწყებენ:

რატომ არ გაიქცა, თუკი მართლა მოკლა კაცი, ხომ იცოდა, რომ დაიჭერდნენ?

როგორ მოირტყა კაცმა ორი ტყვია მუცელში, იქნებ, სიმთვრალის გამო პირველი ტყვია ვერც იგრძნო?

ან იქნებ, თითის ერთი დაჭერაც საკმარისი იყო – ამ იარაღს ხომ ორჯერ სროლისთვის გადატენა არ სჭირდება? იქნებ, ახალგაზრდამ თავად გამოჰკრა სასხლეს, მის თითებზე ხომ ექსპერტიზამ დენტის კვალი აღმოაჩინა...

1 საათის შემდეგ ამ 12 ადამიანს ვერდიქტი გამოაქვს: ახალგაზრდა კაცი, რომლის იარაღიდან გასროლილმა ტყვიამ ადამიანის სიცოცხლე შეიწირა, უდანაშაულოა. განაჩენი არ გასაჩივრდება. განსასჯელი თავისუფალია.

აქ იმიტირებული სასამართლო პროცესია აღწერილი, რომელზეც განსასჯელს ვერდიქტი ნაფიცმა მსაჯულებმა გამოუტანეს. ისტორია კი რეალურად მოხდა: ახალგაზრდა კაცი, რომელიც უნებართვოდ ატარებდა იარაღს, განსასჯელის სკამზე მართლა იჯდა, ოღონდ იმ განსხვავებით, რომ მისი ბედი პროფესიონალმა იურისტმა – მოსამართლემ გადანყვიტა. განსხვავებული აღმოჩნდა განაჩენიც – ახალგაზრდა ახლა განზრახ ჩადენილი მკვლელობისთვის ციხეშია.

ჰუმანურობა ერთ-ერთი მთავარი

ხიბლია ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის, რომელიც საქართველოში 1 ოქტომბრიდან ამუშავდება. სტატისტიკაც აჩვენებს, რომ ნაფიცი მსაჯულები უფრო წშირად ამართლებენ განსასჯელებს, ვიდრე მოსამართლეები.

პროექტის თანახმად, წლის ბოლომდე საქართველოს ისტორიაში პირველი ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო გაიმართება.

სიახლე ჯერ მხოლოდ თბილისში გავრცელდება. 2012 წლიდან კი ნაფიცი მსაჯულების ინსტიტუტი უკვე მთელი საქართველოს მასშტაბით ამოქმედდება. ეტაპობრივად გაიზრდება იმ დანაშაულებათა ჩამონათვალის, რომელთა განხილვასაც ნაფიც მსაჯულებს ანდობენ. საბოლოოდ კი, 12 რიგითი მოქალაქე უკვე ყველა ტიპის დანაშაულს ჩაიბარებს, მათ შორის ისეთი პოლიტიკური დატვირთვის მქონე საქმეებსაც, როგორც სახელმწიფო ღალატია.

მსაჯულების ინსტიტუტის დანერგვაზე დისკუსია მას შემდეგ დაიწყო, რაც „ნაციონალური მოძრაობა“ წამყვან ოპოზიციურ ძალად ჩამოყალიბდა. რეფორმატორების მთავარი მოტივი კორუმპირებული სასამართლოს შელახული იმიჯის აღდგენა იყო.

„თუ ხელისუფლებას მართლა საქმის კეთების სურვილი აქვს, მაშინ პარლამენტმა დაუყოვნებლივ უნდა მიიღოს კანონ-პროექტი ნაფიცი მსაჯულების სისტემის შემოღების შესახებ“, – აცხადებდა 2001 წელს იუსტიციის მი-

ფოტო: გიორგი მარტოშვილი

ნაფიცი მსაჯული შეიძლება, იყოს:

საარჩევნო სიაში მყოფი მოქალაქე, რომელიც ფლობს სამართლის პროცესის ენას, ცხოვრობს იმ ტერიტორიაზე, სადაც ამ სასამართლოს განსჯადობა ვრცელდება. არ აქვს შეზღუდული ფიზიკური ან ფსიქიკური შესაძლებლობები.

ნაფიცი მსაჯული არ შეიძლება, იყოს:

- ▶ იურისტი
- ▶ ფსიქოლოგი
- ▶ ფსიქიატრი
- ▶ სახელმწიფო/პოლიტიკური თანამდებობის პირი
- ▶ ძალოვანი უწყების და შეიარაღებული ძალების თანამშრომელი (პროკურორი, გამომძიებელი, პოლიციელი)
- ▶ ადვოკატი
- ▶ სასულიერო პირი
- ▶ ნარკოტიკული საშუალების მცირე ოდენობით მოხმარებისთვის გასამართლებული პირი.
- ▶ პირი, რომლის მონაწილეობა აღნიშნულ საქმეში აშკარა უსამართლობა იქნებოდა ამ პირის მიერ გამოხატული მოსაზრებების ან პირადი გამოცდილების საფუძველზე.

პირს უფლება აქვს, უარი თქვას

ნაფიც მსაჯულობაზე თუ:

- ▶ უკანასკნელი წლის განმავლობაში უკვე იყო ნაფიცი მსაჯული;
- ▶ ასრულებს ისეთ სამუშაოს, რომელშიც მისი შეცვლა გამოიწვევს მნიშვნელოვან ზიანს;
- ▶ ხანგრძლივად იმყოფება ან მიემგზავრება საქართველოს ფარგლებს გარეთ;
- ▶ 70 წელს გადაცილებულია;
- ▶ ან ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო;

საჯარო მოსამსახურეს და სახელმწიფო ბიუჯეტით დაფინანსებულ ორგანიზაციაში დასაქმებულ პირს ნაფიც მსაჯულად სასამართლო პროცესში მონაწილეობის დროს უნარჩუნდება სამუშაო ადგილი და ანაზღაურება.

ნისტრი მიხეილ სააკაშვილი.

„ნაციონალური მოძრაობის“ ხელისუფლებაში მოსვლის შემდეგ, ამ გუნდის ბევრმა იდეამ და გეგმამ აქტუალობა დაკარგა. თუმცა, ნაფიცი მსაჯულების ინსტიტუტის შემოღება განხილვის საგნად უცვლელი მოტივით დარჩა – იდეის მხარდამჭერთა მტკიცებით, ეს ყველაზე სწრაფი და ეფექტური გზაა სასამართლო სისტემის მიმართ საზოგადოების ნდობის აღსადგენად.

რიგითი მოქალაქეები თავიანთი ვერდიქტით თავად აირჩევენ, ვინ იყოს მათი საზოგადოების ნაწილი და ვინ – არა. ისინი არა მხოლოდ ერთი კონკრეტული ადამიანის ბედს გადაწყვეტენ, არამედ, გარკვეულწილად, მთელი საზოგადოების უსაფრთხოებაზეც იზრუნებენ.

ზოგიერთმა თბილისელმა უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის, კონსტანტინე კუბლაშვილისგან უკვე მიიღო წერილი, რომელშიც წერია, რომ ნაფიცი მსაჯული შეიძლება გახდეს ნებისმიერი მოქალაქე, რომელსაც 18 წელი შეუსრულდა. ასეთ წერილს მალე ყველა ამომრჩეველი მიიღებს.

მსაჯულთა შერჩევის პროცედურა ასეთია: მოსამართლე შემთხვევითი შერჩევის პრინციპით საარჩევნო სიიდან 100 მოქალაქეს დაასახელებს. მეორე ეტაპზე კი ბრალდებისა და დაცვის მხარეები ერთად შეარჩევენ 100-დან 14-ს, რომელთაც ერთი კონკრეტული საქმის განხილვა დაევალებათ (მათგან 2 სათადარიგო მსაჯულია).

მოქალაქეს უარის თქმა არ შეუძლია. საპატიო მიზეზი თითქმის არ არსებობს. დაუსაბუთებელი უარი კი ადმინისტრაციული ჯარიმით დაისჯება. სასამართლო განხილვებს ავტომატურად გამოეთიშებიან მხოლოდ „სპეციფიკური პროფესიების მქონე“ ადამიანები, რომელთაც თეორიულად დანარჩენ მსაჯულებზე ზეგავლენა შეუძლიათ. ასეთები არიან: ფსიქოლოგები, ფსიქიატრები, პოლიციელები, იურისტები, სასულიერო მოღვაწეები და სახელმწიფო თანამდებობის პირები.

ყველა სხვა შემთხვევაში, „როგორც ჯარში სამსახურია სავალდებულო, ასევე საქართველოს მოქალაქის ვალდებულება იქნება, ნაფიცი მსაჯული იყოს“, – აცხადებს ექსპერტი და იდეის მხარდამჭერი, ირაკლი კოტეტიშვილი.

ემხრობიან თუ არა მოქალაქეები ნაფიცი მსაჯულების სისტემის შემოღებას და სურთ თუ არა მათ მსაჯულის ფუნქცია იტვირთონ? ამ თემაზე იუსტიციის სამინისტროს საზოგადოებრივი აზრის კვლევა არ ჩაუტარებია. არც იმის შესახებ არის ცნობილი, იგრძნობენ თუ არა თავს დაცულად ნაფიცი მსაჯულის როლში აღმოჩენილი ადამიანები, ქვეყანაში, სადაც კანონის უზენაესობის ტრადიცია არ არსებობს.

ნაფიცი მსაჯულების ინსტიტუტის დიდი ტრადიციის მქონე ქვეყნებშიც კი მოქალაქეები მსაჯულობას სულ უფრო ხშირად ეკიდებიან ისე, როგორც ტვირთს. იელის უნივერსიტეტის იურიდიული ჟურნალის 2008 წლის გამოცემაში წერია, რომ ამერიკელი მოქალაქეები წუნუნებენ დისკომფორტზე, რომელსაც მათ სასამართლო მოხელეებთან ურთიერთობა უქმნის, შიშზე და არასასიამოვნო მღელვარებაზე, რასაც მსაჯულის პასუხისმგებლობა იწვევს. როგორც იელის უნივერსიტეტის მინვეული ლექტორი, მოსამართლე რენდელ შეპარდი წერს, ამერიკელთა დიდ ნაწილს მსაჯულების ინსტიტუტი „არჩაულად, ემოციურად, არარაციონალურად“ მიაჩნია.

ის ექსპერტები, რომლებიც ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის შემოღებას სკეპტიკურად უყურებენ, კიდევ ერთ ფაქტორს გამოყოფენ: სამოქალაქო პასიურობის 70-წლიანი გამოცდილება, რომელიც ქართველების მენტალობის ნაწილად იქცა, შეიძლება, ნაფიცი მსაჯულების ინსტიტუტისთვის მთავარი დაბრკოლებაც აღმოჩნდეს. პრობლემა ისიც, რომ პოსტსაბჭოთა საქართველოში ნაცნობ-მეგობრობა და პროტექციონიზმი დღემდე რჩება ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფასეულობად.

როგორც კანონის ავტორები ამბობენ, მიკერძოებული მსაჯულებისგან „თავდაცვის“ რამდენიმე მექანიზმი არსებობს. მაგალითად, სასამართლო სხდომაზე მსაჯული ვერ მოხვედბა ისე, თუკი, მისი კანდიდატურა ორივე მხარემ – ბრალდებისა და დაცვის წარმომადგენლებმაც არ მოიწონეს. მათ მიუკერძოებელი მსაჯულის შერჩევაში წინარსწარ შედგენილი კითხვარიც დაეხმარებათ. რომელი კანდიდატი ჩაიბარებს ერთ კონკრეტულ საქმეს – ეს კანდიდატების პასუხებზეც იქნება დამოკიდებული.

თუმცა, სავარაუდოდ, ძნელი იქნება ისეთი კითხვარის მოფიქრება, რომელშიც მსაჯულობის კანდიდატის ყველა შეხედულება და სტერეოტიპი გამოვლინდება, რაც განაჩენის გამოტანისას შეიძლება, საბედისწერო აღმოჩნდეს. მაგალითად, რა მოხდება იმ შემთხვევაში თუ, განსასჯელის სკამზე ეროვნული, რელიგიური ან სექსუალური უმცირესობის წარმომადგენელი აღმოჩნდება, ნაფიც მსაჯულს კი წინასწარი განწყობები აქვს მის მიმართ? ანდა, როგორ გამოვრიცხოთ მიკერძოება იმ შემთხვევაში, თუკი, მსაჯული განაჩენის გამოტანისას ვერ გაუძღვება საზოგადოებრივ წნეხს, რომელიც დამნაშავეს დასჯას ითხოვს?

ამ პრობლემას ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი ბევრად უფრო განვითარებულ ქვეყნებშიც აწყდება. 1994 წელს 13 ივნისს, საკუთარ სახლში მკვდარი იპოვეს ამერიკული ფეხბურთის ვარსკვლავის, ოჯეი სიმპსონის ყოფილი მეუღლე ნიკოლი და მისი საყვარელი, რონალდ გოლდმენი. მკვლელობის ბრალდებით მალე ოჯეი სიმპსონი დააკავეს. საქმე განსახილველად ნაფიც მსაჯულებს ჩაბარდა. უპრეცედენტოდ დაძაბული სასამართლო პროცესი წელიწადზე მეტ ხანს გაგრძელდა. გაჩნდა საფრთხე, რომ სიმპსონის დასჯა ლოს ანჯელესის შავკანიანი მოსახლეობის პროტესტს გამოიწვევდა, ზუსტად ისე, როგორც ორიოდე წლით ადრე ალკოჰოლიკის, ასევე შავკანიანი როდნი ქინგის საქ-

მის გამო მოეწყო მასობრივი დემონსტრაციები.

1991 წელს როდნი ქინგი პოლიციისადმი დაუმორჩილებლობის გამო თეთრკანიანმა პოლიციელებმა სასტიკად სცემეს, მობილური ტელეფონით გადაღებული მისი ცემის ამსახველი კადრები თითქმის ყველა ტელეეთერთი გადაიცა. პირველ სასამართლო პროცესზე მსაჯულთა ჟიურიმ, რომელიც უმეტესად თეთრკანიანი ამერიკელებით იყო დაკომპლექტებული, პოლიციელები უდანაშაულოდ სცნო. თუმცა, მასობრივი პროტესტის გამო, განმეორებითი სასამართლო შედგა, რომელზეც ორ პოლიციელს 30 თვით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯეს.

ორი წლის შემდეგ, ოჯეის საქმის განხილვისას, მსაჯულების განდევნილებზე, გაემართლებინათ მეუღლის მკვლელობაში ბრალდებული სიმპსონი, სწორედ როდნი ქინგის სასამართლო პროცესზე მომხდარმა სკანდალმა და საზოგადოებრივმა წნეხმა იმოქმედა. როდნი ქინგის საქმე კი სასამართლო სისტემის ისტორიაში შევიდა, როგორც მსაჯულების მიერ განსასჯელის რასობრივი დისკრიმინაციის კლასიკური მაგალითი.

ასეთი პროცესები ამერიკულ სასამართლოებში მე-19 საუკუნიდან მოყოლებული იმდენად ხშირად ხდება, რომ საჭირო გახდა, ოფიციალური ტერმინის მოფიქრებაც. ასე დამკვიდრდა სასამართლო ლექსიკაში განსაზღვრებები: „თეთრკანიანი“ და „შავკანიანი“ ჟიური.

მიუხედავად ყველაფრისა, ანგლო-საქსურ ქვეყნებში ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი დემოკრატიული პროცესის წინაპირობა თუ არაა, მის ორგანულ შემადგენელ ნაწილად და ძვირფას ტრადიციად მაინც რჩება.

ქართული პროექტის ინიციატორები ფიქრობენ, რომ მრავალი რისკ-ფაქტორის მიუხედავად, ნაფიც მსაჯულების სასამართლო ჩვენთანაც მართლმსაჯულების დემოკრატიზაციას და სამოქალაქო პასუხისმგებლობის ამაღლებას შეუწყობს ხელს. პროექტის მთავარი დეკლარირებული მიზა-

პროცედურა

მოსამართლე ამომრჩეველთა ერთიანი სიიდან, მხარეთა მოსაზრებების მოსმენის შემდეგ, ადგენს ნაფიცი მსაჯულების 100 კანდიდატის სიას.

შეესებული კითხვარის და პირადი გასაუბრების საფუძველზე ბრალდებისა და დაცვის მხარე 100 კანდიდატიდან ერთობლივად არჩევს 12 ნაფიც და 2 სათადარიგო მსაჯულს.

სათადარიგო მსაჯულები ვალდებული არიან, დაესწრონ სასამართლო პროცესებს, თუმცა მათ აზრის გამოთქმის ან კენჭისყრაში მონაწილეობის უფლება არ აქვთ. ისინი პროცესში მაშინ ერთვებიან, თუ რომელიმე მსაჯული ვერ ასრულებს მოვალეობას.

ნაფიც მსაჯულს უფლება აქვს, მიიღოს:

- ▶ გამოსაყენებელი კანონის განმარტება სასამართლოსგან;
- ▶ წინასწარი ინფორმაცია საქმის გარემოებებისა და მტკიცებულებების შესახებ;
- ▶ დამატებითი განმარტება სხდომის თავმჯდომარისგან.

ნაფიც მსაჯულს ეკრძალება:

- ▶ სხდომის მიმდინარეობისას დარბაზის დატოვება;
- ▶ ვერდიქტის გამოტანამდე მიღებული ინფორმაციის გამჟღავნება ან აზრის გამოთქმა საქმესთან დაკავშირებით;
- ▶ საქმესთან დაკავშირებული ინფორმაციის მოძიება სხდომის ფარგლებს გარეთ;
- ▶ თათბირისა და კენჭისყრის საიდუმლოს დარღვევა.

ვერდიქტი

- ▶ ნაფიცო მსაჯულები „გამამართლებელ“ ან „გამამტყუნებელ“ ვერდიქტს იღებენ ერთხმად.
- ▶ თუ ნაფიცმა მსაჯულებმა ერთ-სულოვანი გადაწყვეტილება 3 საათის განმავლობაში ვერ მიიღეს, მათ ეძლევათ დამატებით ჯერ ექვსი, შემდეგ 3 საათი და საშუალება, რომ ვერდიქტი ხმათა უმრავლესობით (8 ხმა 4-ის წინააღმდეგ) გამოიტანონ.
- ▶ თუ მსაჯულებმა ამ 12 (3+6+3) საათის განმავლობაშიც ვერ მიიღეს გადაწყვეტილება, მოსამართლე დაითხოვს მათ სრულ შემადგენლობას და ინვევს ახალს.
- ▶ თუ ვერც მსაჯულთა ახალი შემადგენლობა გამოიტანს ვერდიქტს, ბრალდებული გამართლებულად ითვლება.
- ▶ გამამართლებელი ვერდიქტის გასაჩივრება დაუშვებელია.
- ▶ გამამტყუნებელი ვერდიქტის გასაჩივრება შესაძლებელია მხოლოდ პროცედურული დარღვევების ან ნაფიც მსაჯულთა მიკერძოებულობის ეჭვის შემთხვევაში.
- ▶ გამამტყუნებელი ვერდიქტის გაუქმება მოსამართლეს შეუძლია, თუ ის მიიჩნევს რომ საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებები აშკარად ეწინააღმდეგება ვერდიქტს. ამ შემთხვევაში ის ნაფიც მსაჯულთა ახალი შემადგენლობას ინვევს.

ნი სასამართლოსადმი ხალხის ნდობის ამალგებაა.

ხელისუფლება ახლა ამ ინსტიტუტით თავს საერთაშორისო საზოგადოების წინაშე მოიწონებს, რომელიც ერთ-ერთ მთავარ ხარვეზად სწორედ სასამართლო სისტემის გაუმართაობასა და პოლიტიზებას მიიჩნევს.

თუმცა, შესაძლოა, კანონს, რომელიც 1 ოქტომბრიდან ამოქმედდ-

ბა, საპირისპირო ეფექტი ჰქონდეს – კიდევ ერთხელ დაადასტუროს, რომ ქართული სასამართლო პოლიტიკურად დამუხტული საქმეების დროს ხელისუფლებისგან დამოუკიდებლად გადაწყვეტილებებს ვერ იღებს, ვერც მაშინ, როცა განსასჯელს რიგითი მოქალაქეები ასამართლებენ.

მსაჯულების შერჩევისა და სასამართლოს მიმდინარეობის პროცესი ერთი შეხედვით გამართულია. მოსამართლე 100 კანდიდატს ერთიანი სიიდან კომპიუტერული პროგრამის დახმარებით ირჩევს. ამ პროცესს თვალს ბრალდებისა და დაცვის წარმომადგენლებიც ადევნებენ. მსაჯულებს საქმის განხილვის დროს გარესამყაროსთან ნებისმიერი კონტაქტი ეკრძალებათ. კანონის თანახმად, მათ არ აქვთ უფლება, საქალაქო სასამართლოს შენობიდან გავიდნენ. შენობაში კი მათ ქმედებებს მანდატურები აკონტროლებენ. თუმცა, სასამართლო პროცესი მსაჯულების შერჩევიდან არაუგვიანეს სამ დღეში ინიშნება. ვინაიდან ყოურის პროცესში ადვოკატიც და პროკურორიც მონაწილეობს, მათ სამი დღით ადრე უკვე იციან, ვინ არის 12 მსაჯული. სწორედ ეს სამი დღე შეიძლება გამოიყენონ დაინტერესებულმა მხარეებმა მსაჯულებთან დასაკავშირებლად - მათ მოსასყიდად, ან თუნდაც დასაშინებლად. ამ საფრთხის ასაცილებლად კანონში ერთადერთი მექანიზმი ჩადებული – მიკერძოებული, ანდა მოსყიდული მსაჯულის დასჯა.

ამ ყველაფრის გათვალისწინებით ჩნდება კითხვა - რამდენად შეძლებენ 12 რიგით მსაჯულად გადაქცეული მოქალაქეები როგორც საკუთარ წინასწარ განწყობებთან, ისე საზოგადოებრივ წნეხთან და პოლიტიკურ ზენოლასთან გამკლავებას?

ეს უპრეცედენტო ტვირთი იქნება საზოგადოებისთვის, რომელსაც ხელისუფლებამ დამოუკიდებლად სკოლის ბიუჯეტის განკარგვაზე ვერ ანდო, რომელსაც თვითმართველობის ტრადიცია არ აქვს და არც ხელისუფლება რთავს მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში.

გამოდის, რომ ახლა სწორედ ასეთ საზოგადოებას დაევალება სასამართლო სისტემისადმი ნდობის ამალგება – იმის გაკეთება, რაც წლებია, ხელისუფლებამ თავად ვერ მოახერხა.

ამ მიზანს მიალენვს თუ არა ხელისუფლება და თავად ეს ინსტიტუტი, მხოლოდ მაშინ გავიგებთ, როცა თუნდაც ერთ პოლიტიკურად დამუხტულ საქმეს საქართველოში მართლაც 12 ნაფიცო მსაჯული გადაწყვეტს – სახელმწიფოს პირდაპირი მითითების ან ჩარევის გარეშე.

2006 წლის 3 მაისს, სასამართლო პროცესის დაწყებიდან 5 წლის თავზე, ამერიკელმა ნაფიცმა მსაჯულებმა სამუდამო პატიმრობა მიუსაჯეს „ალქაიდას“ ტერორისტს, ზაქარიას მუსაუის, რომელიც 11 სექტემბრის ტერაქტების ერთ-ერთი თანამონაწილე იყო. მსაჯულებმა ეს გადაწყვეტილება მიიღეს მაშინ, როცა ხელისუფლება განუწყვეტილად მუსაუის სიკვდილით დასჯას ითხოვდა და ტერორიზმის წინააღმდეგ გამოცხადებული ომი კი მთელი საზოგადოების განწყობას ასახავდა.

2006 წლის მაისში გამოქვეყნებულ წერილში ჟურნალ „ნიუ იორკერის“ პოლიტიკური მიმომხილველი, ჰენდრიკ შერცბერგი წერდა: „დიდ პატივისცემას იმსახურებს 9 მამაკაცისა და 3 ქალისგან შემდგარი მსაჯულთა გუნდი, რომლებმაც მუსაუის სიკვდილით დასჯის განაჩენი არ გამოუტანა... კრიმინალი, შესაძლოა, იმსახურებდეს სიკვდილს. მეტიც, ის, შესაძლოა, იმსახურებდეს ტანჯვითა და აგონიით სიკვდილს, მაგრამ არც ერთი რიგითი მოქალაქე არ იმსახურებს იმას, რომ მონაწილეობა მიიღოს ამ ზნედაცემული ადამიანის წინასწარ დაგეგმილ მკვლელობაში, რომელიც განსჯის დღეს მაინც უმწეო და შიშისგან განადგურებული ადამიანია“. ეს საქმე ამერიკული მართლმსაჯულების ბარომეტრად იქცა. ასეთი გამოცდების ჩაბარება ნაფიც მსაჯულებს საქართველოშიც მოუწევთ. **■**

მასალაზე მუშაობდა ანიტა თვაური.

2011 წლის 400 ბადაჩჩენი

მარკ მალენი

საქართველოში მიღებულ ახალ კანონს, რომელიც მანქანის ტარების დროს უსაფრთხოების ღვედების გაკეთებას ავალდებულებს, საინტერესო წარმოშობა აქვს. მას დიდი რიცხვების კანონს, ან ბერნულის კანონსაც უწოდებენ, შვეიცარიელი მათემატიკოსის – ბერნულის პატივსაცემად. მიზეზი, რის გამოც ეს კანონი მიიღეს, სრულიად არ ასახავს იმ განწყობას, რაც ღვედების მიმართ საქართველოში ცალკეულ ინდივიდებს აქვთ.

ბევრი ადამიანისთვის, განსაკუთრებით მამაკაცებისთვის, უსაფრთხოების ღვედები სიმხდალესთან თუ არა, კაცისთვის შეუფერებელ მღელვარებასთან მაინც ასოცირდება. მაგარი ბიჭები ღვედებს არ იკეთებენ! ასევე, არსებობს წარმოდგენა, რომ მანქანის მართვა გარკვეული ტიპის უნარია, რომელსაც მამაკაცები ფლობენ და ავარია მძღოლის არაპროფესიონალიზმის ბრალია. თუ მძღოლი ღვედებს იკეთებს, ესე იგი, ის თავის მგზავრებს ეუბნება, რომ ცუდი მძღოლია?

როდესაც ადამიანი მანქანაში ჯდება, ის ყოველ ჯერზე იღებს გადაწყვეტილებას, გაიკეთოს თუ არა უსაფრთხოების ქამარი. ზემოთ აღნიშნული კულტურული მოცემულობის ფონზე, გაიკეთებს თუ არა ჩვეულებრივი ადამიანი ღვედს?

ღვედის გაკეთების გადაწყვეტილებას ისიც ართულებს, რომ თითოეული მგზავრობის დროს ავარიაში მოხვედრის ალბათობა თითქმის ნულია. ასე, თანდათანობით მივედით ისეთ კონდიციამდე, რომ უსაფრთხოების ქამრებს თითქმის არავინ ხმარობს.

მთავრობა ამ ყველაფერს სხვა მხრიდან უყურებს: კერძოდ – სტატისტიკურად. სტატისტიკაში ცნობილი „დიდი რიცხვების კანონის“ მიხედვით, თუ რაიმეს ხშირად გავიმეორებთ, ის უფრო დაუახლოვდება თეორიულად გამოთვლილ ალბათობის მაჩვენებელს. მთავრობამ იცის, რომ საქართველოში, ამ პირობებში, როდესაც ღვედებს თითქმის არავინ იყენებს, სიკვდილიანობის რიცხვი დიდია. მათ ასევე იციან, რომ ავა-

რებით გამოწვეული სიკვდილიანობა 2/3-ით მცირდება იმ ქვეყნებში, სადაც უსაფრთხოების ღვედების გაკეთება სავალდებულოა.

ასე რომ, თუ ყველა გაიკეთებს ღვედებს, მომავალ წელს 400 ადამიანის სიცოცხლეს გადავარჩინთ. ეს შეიძლება იყოს 300 ან 200, მაგრამ თეორიულად, დაახლოებით 400 ადამიანი გადარჩება, რაც საკმაოდ დიდი რიცხვია. შესაძლოა, ერთ-ერთი მათგანი ახლა ამ სტატისტიკის კითხულობს, ან თქვენთან ერთად იმყოფება.

მთავარი არგუმენტი მსგავსი კანონის მიღების წინააღმდეგ პირადი არჩევანის თავისუფლებაა. თუ ვინმეს, ღვედის გაკეთებაზე უარის თქმით, სურს საკუთარი სიცოცხლის გარისკვა, ეს მისი უფლებაა და მთავრობა ასეთ საკითხში არ უნდა ერეოდეს. ეს არგუმენტი მუშაობს იმ ასობით ათასობით ადამიანისთვის, რომელიც მანქანაში ჯდება და ავარიაში არ ხვდება, მაგრამ რა უწყობს იმ ოთხასს, რომლებიც ყოველ წელიწადს ავტოსაგზაო შემთხვევებს ეწირებიან? უდავოა, რომ თუ მათ ეცოდინებოდათ მომავალი ავარიის შესახებ, ღვედებს უსიტყვოდ გაიკეთებდნენ და თავისუფალი არჩევანის საკითხზე არც დაფიქრებოდნენ. პრობლემა ის არის, რომ ავარიამდე არავინ იცის,

ვინ დაილუპება ღვედებზე უარის თქმის გამო.

ამ ლოგიკით, კიდევ სხვა კანონების და რეგულაციების შემოღებაც შეიძლება. ადამიანები სრულყოფილი არ არიან და სრულყოფილ გადაწყვეტილებებს ვერ იღებენ. ამასთან, სტატისტიკის მოხმობა და ინფორმაციის სასარგებლოდ გამოყენება, საზოგადოებას დადებითად გამოადგება. როგორც მენეჯმენტის სპეციალისტები იტყვიან, რაც იზომება, ის კეთდება კიდევ. სტატისტიკის გაზომვა ნიშნავს არა მხოლოდ პრობლემის უკეთ აღქმას, არამედ თავად ამ ცუდი სტატისტიკის გამოსწორებას. **■**

ინგლისურიდან თარგმნა გიორგი ცხადაამ.

აშშ

ობამედია: შანყვახიდი აბოხი

2010-ში მედიისა და პრეზიდენტის ურთიერთობის მელოდრამატული ხანა საბოლოოდ დასრულდა.

სემ დევისი

„ობამებმა რეზიდენცია დილის 8 საათსა და 49 წუთზე დატოვეს და ფეხით გადავიდნენ ახლომდებარე ეკლესიაში. პრეზიდენტს ეცვა მუქი კოსტუმი და საშა ობამასთვის ჩაეკიდა ხელი. უკან ღია ფერის კაბებში გამოწყობილი მიშელი და მალია მიჰყვებოდნენ. (გთხოვთ, სიზუსტისთვის გადაამოწმოთ ფოტო. მზიანი დღე იყო და პული შორს იდგა).“

ეს არის ფრაგმენტი მოკლე შეტყობინებიდან, რომელიც 2010 წლის 19 სექტემბერს თეთრი სახლის „პულმა“, ანუ იქ მომუშავე ჟურნალისტების მუდმივმა ჯგუფმა გაავრცელა.

აშშ-ს პირველი ოჯახი იმ დილით ლაფაიეტის სკვერთან, წმინდა იოანეს სახელობის პატარა ეკლესიაში დილის წირვას და ქადაგებას დაესწრო.

ჩაცმულობის ზედმინევით აღწერის გარდა, ცნობაში ქადაგების თემა იყო მითითებული. იგავი 16. 1-13 ლუკას სახარებიდან, რომელიც შემდეგი სიტყვებით მთავრდება: „არავის მონასა ხელენიფების ორთა უფალთა მონებად... ვერ ხელენიფების ღმრთისა მონებად და მამონასა.“

პრეზიდენტს, ცხადია, არა ამ რთული იგავის თანამედროვე მორალის მოსმენა, არამედ კამერების თვალწინ ეკლესიაში იშვიათი (ჟურნალისტებმა დაუთვალეს, რომ 2 წლის განმავლობაში სულ ექვსჯერ იყო) სტუმრობით იმის შესხენება სურდა, რომ მორწმუნე ქრისტიანია.

ამ დღეს კომენტატორები რამდენიმე კვირა ელოდნენ. ელოდნენ, როდის გამოიყენებდა ობამა მედიას მისი

ობამას არ სურს, მიიღოს მედია-სამყარო ისეთი, როგორიც არის. ხოლო ისეთი, როგორიც ობამას სურს, მედია ვერასდროს იქნება.

რწმენის გარშემო მომრავლებული „ცრურწმენების“ გასაქარწყლებლად.

აგვისტოს ბოლოს „ნიუსვიკში“ გამოქვეყნდა კვლევა, რომლის მიხედვით, გამოკითხულთა 24 პროცენტს სჯერა, რომ აშშ-ს პრეზიდენტი მაჰმადიანია. „ნიუსვიკმა“ კვლევის შედეგები ასე ახსნა: უფრო და უფრო მეტ ამომრჩეველს აღარ მოსწონს ობამა და ისინი მზად არიან, დაიჯერონ ნებისმიერი ნეგატიური ცნობა მის შესახებ და ამ შემთხვევაში, მათთვის მაჰმადიანობა პოზიტიური ფაქტორი არ არის.

ამომრჩევლებს და მედიას გრძნობები პრეზიდენტის მიმართ ერთდროულად და გარკვეულწილად, ერთმანეთის გაველნითაც გაუცივდა.

დღეს საკვირაო პოლიტიკურ ტოქ-

შოუებში შეგიძლიათ, მოისმინოთ მსჯელობა, გაზეთების სვეტებში კი მოიძიოთ ფრაზები პრეზიდენტ ობამას უუნარობაზე – ახსნას მისი ადმინისტრაციის მიღწევები და გეგმები.

ობამა, რომლის სიღინჯე ჟურნალისტებს ალაფრთოვანებდა და მგზნებარე ფრაზები მასებს ალაგზნებდა, დღეს მოსაწყენი გახდა. ნაქებ სიმშვიდეს ახლა გულგრილობად აღიქვამენ და ეჩვენებათ, რომ პრეზიდენტი ტელემოკარნახის გარეშე ხშირად უინტერესოდ, ხან უმწეოდაც კი გამოიყურება.

მედიის განხიზვლა თანდათან დაიწყო.

2009 წლის განმავლობაში პრეზიდენტის საქმიანობის გაშუქება მედიაში თითქმის უზადოდ იყო და-

ბალანსებული: 49% პოზიტიური და 51% ნეგატიური მასალა „ეი-ბი-სის“, „სი-ბი-ესის“, „ენ-ბი-სი-ს“, ასევე „ნიუ იორკ თაიმსისა“ და „ნიუსვიკის“ მიერ გამოქვეყნებული 3 859 ინფორმაციიდან. (წყარო: Center for Media and Public Affairs (CMPA))

ობამას მიმართ მედიის პოზიტიური განწყობა თითქმის ორჯერ აღემატებოდა წინამორბედი პრეზიდენტების, მათ შორის „დიდ კომუნიკატორად“ აღიარებული რეიგანის (26%) მონაცემებსაც.

ამავე დროს, თუ CMPA-ის კვლევის შედეგებს თვეების მიხედვით განიხილავდით, აღმოაჩენდით, რომ 2009-ს აპრილში გაშუქებული ამბების 59% იყო პოზიტიური, დეკემბერში კი ეს მაჩვენებელი 39%-მდე დაეცა.

როგორც მკვლევარებმა განმარტეს, „მედიაშენიშნული პრეზიდენტი ობამას, როგორც ისტორიული ფიგურის გაშუქება და დაიწყო პრეზიდენტი ობამას – როგორც პოლიტიკოსის შეფასება.“

2010-ში მედიისა და პრეზიდენტის ურთიერთობის მელოდრამატული ხანა საბოლოოდ დასრულდა.

„მას არასდროს ჭირდებოდა არაშეიქმედებოდა, პრინციპში, ჩვენ მას არასდროს ვჭირდებოდით“ – აღიარებს დღეს „ენ-ბი-სის“ თეთრი სახლის კორესპოდენტი ჩაკ ტოდი.

„ის ჩვენ გვეპყრობოდა გულგრილი კორექტულობით. ხანდახან ღიზიანდებოდა კიდეც: როგორც ყველა დემოკრატს, ეგონა, რომ მედია ბუნებრივად მის მხარეს უნდა ყოფილიყო,“- იხსენებს საარჩევნო კამპანიის პერიოდს ჟურნალისტი მაური დაუდი, „ნიუ იორკ ტაიმსში“ ამ ზაფხულს გამოქვეყნებულ სვეტში.

არადა, კამპანიის დროს ყველაფერი სხვაგვარად ჩანდა.

ერთი მონვევის სენატორი ობამა, რომლის მთავარი მიღწევა 2006 წელს საკუთარი ავტობიოგრაფიის „მამაჩემის ოცნებები“ აუდიო ვერსიისთვის მიღებული გრემი იყო, 23 ოქტომბერს ჟურნალმა „ტაიმმა“ მომავალ პრეზიდენტად დაასახელა. ყდაზე გამოიტანა სათაური: „რატომ შეიძლება,

ბარაკ ობამა იყოს ამერიკის შემდეგი პრეზიდენტი“. ამავე ჟურნალმა ახალგაზრდა სენატორი მსოფლიოს რევოლუციონერებისა და გავლენიანი ლიდერების პირველ 20-ეულში შეიყვანა.

სენატორი როკ-ვარსკვლავივით პოპულარული ელვის სისწრაფით გახდა და ის, რაც შემდეგ მოხდა, ამერიკელ ჟურნალისტებს, როგორც წესი, არ ემართებათ ხოლმე: მათ პრეზიდენტობის კანდიდატი შეუყვარდათ.

ამომჩვენებელმა ეს მალევე შენიშნეს. წინასაარჩევნო გამოკითხვებში გამოკითხულთა უმეტესობას არა მარტო სჯეროდა, რომ ჟურნალისტებს ობამას გამარჯვება სურდა, არამედ ფიქრობდნენ, რომ მედია მას გამარჯვების მიღწევაში ეხმარებოდა.

„ტაიმის“, „ჰაფინგტონ პოსტის“, „ბალტიმორ სანის“, „გარდიანის“, „სალონის“, „ნიუ რეპაბლიკის“ ჟურნალისტები არ პატიობდნენ „ეი-ბი-სი“-ს წამყვან ჯორჯ სტეფანოპულოს წინასაარჩევნო დებატებში ობამას მიმართ დასმულ კითხვებს. სტეფანოპულოსმა კანდიდატი ობამას მისი ძველი ნაცნობის, 60-იანი წლების ექსტრემისტის, ბილი აირესის და ანტიამერიკული განცხადებებით ცნობილი მოძღვრის იერემია რაითის შესახებ ჰკითხა.

ეს კითხვები პოპულარული მაშინ მხოლოდ კონსერვატიულ მედიაში იყო: პოპულარული რადიონამყვანების ტოპ-შოუებში, ტელეკომპანია „ფოქსის“ გადაცემებში და კონსერვატიულ ბლოგოსფეროში.

პირველი სერიოზული პრობლემა პრეზიდენტი ობამას და მედიის ურთიერთობებში მაშინ გაჩნდა, როდესაც თეთრმა სახლმა ტელეკომპანია „ფოქსის“ მარგინალიზაცია დაიწყო: პრეზიდენტი ინტერვიუებს ყველა ტელეკომპანიას აძლევდა „ფოქსის“ გარდა. თეთრი სახლის კომუნიკაციების დეპარტამენტის დირექტორმა ანიტა დანმა კი მიზეზი ასე ახსნა: „ფოქსი“ რესპუბლიკური პარტიის დანამატიანო.

მაშინ ლიბერალური მედიაც „ფოქსის“ მხარეს დადგა, თეთრ სახლს ლამის ობსტრუქცია მოუწყვეს, და ადმინისტრაციამაც უკან დაიხია. (მო-

გვიანებით ანიტა დანმა მათ ძედუნის შესახებ გაკეთებული კომენტარების გამო თანამდებობა დატოვა. ცხადია, ამ კომენტარების ტირაჟირება „ფოქსის“ ეთერში მოხდა).

შემდეგ გაჩნდა შიში, უფრო შეგრძნება, რომ ობამას ადმინისტრაცია მედიის გაკონტროლებას ცდილობს. ადმინისტრაციის მიმართ მეგობრულად განწყობილმა ექსპერტებმა ფედერალურ საკომუნიკაციო კომისიას მიმართეს, საჯარო ინტერესის დაცვის მიზნით რადიოგადაცემებში პოლიტიკური დისკურსის გაფართოებისა და ალტერნატიული აზრის გადაცემის დავალდებულების მოთხოვნით. რადიოს მეგა-პოპულარული კომენტატორები აცხადებდნენ, რომ ეს მათ წინააღმდეგ იყო მიმართული.

2009 წლის ივლისში თეთრი სახლის მემატიანე ჟურნალისტმა, ჰელენ ტომასმა თქვა, რომ ნიქსონსაც არ უცდია მედიის ისე გაკონტროლება, როგორც ობამას თეთრი სახლი ცდილობდა.

„ჰგონიათ, რომ ჩვენ მარიონეტები ვართ? ჩვენ საქმეში ცხვირი არ უნდა ჩაჰყონ. ისინი საჯარო მოსამსახურები არიან, მათ ჩვენ ვუხდით ფულს და ჩვენ უნდა გვემსახურონ.“ ტომასის აღშფოთება ერთ-ერთი ჟურნალისტის კითხვას მოყვა, რომელიც აღმოჩნდა, რომ მან თეთრი სახლის თხოვნით დასვა. (57-წლიანი კარიერა ჰელენ ტომასმა 2010, წლის ზაფხულში დაასრულა).

მედია არა მარტო წინასწარ შეთანხმებულ კითხვებს, არამედ ობამას პრესკონფერენციების სიმცირესაც უჩივის.

ამ ზაფხულს ჟურნალისტები ოჯახებთან ერთად ვიცე-პრეზიდენტმა ჯო ბაიდენმა მის რეზიდენციაში აუზზე დაპატიჟა. წვეულებაზე, სადაც თეთრი სახლის აპარატის უფროსი ემანუელი ნყლის თოფით ასველებდა სტუმრებს, განუწული ბაიდენი კი შვილიშვილთან ერთობოდა, ჟურნალისტებმა აღმოაჩინეს, რომ მედიასთან ურთიერთობა, წაცდენებით ცნობილ ქვეყნის მეორე პირს გადაეხარა. □

დაღესტანი - ხაზახსიუხი აზერბაიჯანის ბიძი

მომავალი თვეებისა და წლების განმავლობაში, სავსებით შესაძლებელია, საქართველოს მოსაზღვრე დაღესტანი ჩრდილო კავკასიის აჯანყების ეპიცენტრი გახდეს.

გიორგი მარტოვი

დაღესტანი ძალადობის განსაკუთრებული ტალღამ მოიცვა.

4 სექტემბერს რესპუბლიკის ნაციონალური პოლიტიკის მინისტრის ბეკმურზა ბეკმურზაევის ავტომანქანა ააფეთქეს. ჩინოვნიკი გადარჩა, თუმცა სერიოზული ტრავმები მიიღო. მომდევნო დღეს, ბუინაკსკში დისლოცირებულ რუსულ სამხედრო ბაზაზე თვითმკვლელმა ტერორისტმა მიიტანა იერიში და ოთხი ფედერალური ჯარისკაცის სიცოცხლე შეინირა.

12 სექტემბერს ორი სპეცოპერაციის შედეგად 13 ადამიანი დაიღუპა, აქედან 10 ბოეიკი, 3 სამართალდამცავი. ეს სპეცოპერაცია, თავის მხრივ, შს მინისტრის ექსტრემიზმთან ბრძოლის მთავარი სამმართველოს ხელმძღვანელის გაპალა გაჯიევის მკვლელობაზე პასუხი იყო.

ეს არასრული ჩამონათვალია იმ ტერაქტებისა და სპეცოპერაციების, რომლებიც ბოლო ერთი თვის განმავლობაში დაღესტანში მოხდა.

დაღესტანი, 2.5 მილიონიანი მოსახლეობით, რუსეთის ჩრდილო კავკასიის ყველაზე დიდი ავტონომიაა.

სროლები, დაბომბვები, ისლამისტი აჯანყებულების წინააღმდეგ პოლიციის რეიდები ამ მთიანი რესპუბლიკის პოლიტიკური ლანდშაფტის განუყოფელ ნაწილად იქცა. სიტუაცია იმდენად გამძაფრდა, რომ დამკვირვებლები სამოქალაქო ომზე ალაპარაკდნენ, რომელიც ამ არასტაბილური რეგიონის მასშტაბითაც კი, უპრეცედენტო შეიძლება, გახდეს.

ჩრდილო კავკასიაში უკვე გადაისროლეს პეტერბურგთან დისლოცირებული სამხედრო ნაწილის სწრაფი რეაგირე-

ბის ძალები, რომელთაც ოფიციალურად სოჭის ოლიმპიადასთან დაკავშირებული ობიექტების დაცვა აქვთ დავალებული.

სამხედროების მშობლებს, რომლებმაც შვილების ჩრდილოეთ დაღესტანში გაგზავნა გააპროტესტეს, ჩრდილო-დასავლეთის ოლქის შინაგანი ჯარების მთავარსარდალმა გენადი მარჩენკომ ასეთი პასუხი გასცა: „ჩვენ ხომ მტრები გვყავს, საქართველოა ჩვენი მტერი!“

საფრთხედ აღიარების შემდეგ, ათასობით ახალგაზრდა დაღესტნელი ტერორიზმისა და ვაჭაბიზმის ბრალდებით ადგილობრივმა ხელისუფლებამ გისოსებს მიღმა ჩასვა, სადაც მათ ხშირად საბჭოთა სტილის „დაკითხვას“ უწყობდნენ.

ღრმა რელიგიურობას ხელისუფლება განსაკუთრებული ეჭვით უყურებდა და, პროფილაქტიკის მიზნით, რეალური და სავარაუდო ვაჭაბისტებისა და მათი

დაღესტანი საქართველოს სამხრეთ-დასავლეთით ესაზღვრება.

1990-იანი წლების დასაწყისში დაღესტნის ზოგიერთი თემი ჩრდილო კავკასიაში სალაფიზმის (ვაჭაბიზმი) პირველი მიმდევარი გახდა. თუმცა, 1999 წლის აგვისტოში დაღესტნურ-ჩეჩნური სალაფისტი აჯანყებულების დასავლეთ დაღესტანში წარუმატებელმა შეჭრამ, რესპუბლიკაში ამ იდეოლოგიის დისკრედიტაციას შეუწყო ხელი.

რა მოხდა მას შემდეგ? უპირველეს ყოვლისა, 1999-2001 წლებში, „ისლამური ტერორიზმის“ მთავარ ნაციონალურ

მხარდამჭერების წინააღმდეგ სრულმასშტაბიან ომს აწარმოებდა.

კორუმპირებული და დაუსჯელობის სინდრომით გათამამებული ბევრი მილიციელისთვის გამოსასყიდის მიზნით ადამიანთა დაკავება შემოსავლის სოლიდურ წყაროდ იქცა.

ხშირად ხელისუფლებას სავარაუდო ვაჭაბისტების გასამართლებისა და ციხეში ჩასმისათვის საკმარისი მტკიცებულებები არ ჰქონდა. ამ უკანასკნელებს რამდენიმეთვიანი წამების შემდეგ ათავისუფლებდნენ. ბევრმა მათგანმა საკუთარი შეურაცხყოფისთვის სამაგიეროს

გადახდის მიზნით, ძალადობას მიმართა. ხელისუფლების წინააღმდეგ ბრძოლა ერთი ადამიანისთვის საკმაოდ რთული ამოცანაა, ამდენად, ბევრი ახალგაზრდა დაღესტნელი მთებში ამბოხებულთა მოძრაობას შეუერთდა, სადაც ისინი საღაფიზმის საფუძვლებს ეზიარნენ.

ჩამოყალიბდა წინააღმდეგობის საერთო იდეოლოგია. მეამბოხეთა მთავარი მიზანი მოსკოვისაგან დამოუკიდებელი ისლამური სახელმწიფოს შექმნა გახდა, მთავარი სამიზნე კი რუსი დამპყრობლები და მათი დაღესტნელი „მარიონეტები“.

დაღესტნელი ხალხის კოლექტიური მემკვიდრეობა საუკუნეების განმავლობაში ანტიკოლონიურ, ანტირუსულ წინააღმდეგობის მოძრაობას ეფუძნება, სადაც ადგილობრივი რენეგატების წინააღმდეგ ბრძოლა კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი ამოცანაა.

ბევრი დაღესტნელი აჯანყებას სახელ-

საქმიანობას ეწევიან) წევრობამ ინდივიდუალურ მეომრებს საშუალება მისცა, ეთნიკური და კლანური ერთგულების ხლართებისათვის დაეღწია თავი და რელიგიაზე დაფუძნებული სოციალური სოლიდარობის უპრეცედენტო გრძნობის ირგვლივ გაერთიანებულიყო.

შესაბამისად, წინააღმდეგობის მოძრაობის იდეოლოგია, ძალადობის პოლიტიზაციასთან ერთად, ვითარდებოდა.

შედეგად, დაღესტანში ახლა სამოქალაქო ომი მძვინვარებს. სავარაუდოდ, დაახლოებით 2500 ახალგაზრდა დაღესტნელი აჯანყებაშია ჩართული. მათი რიცხვი უფრო და უფრო მეტი განწირული ახალგაზრდის შესვლის შედეგად გამუდმებით იზრდება.

პრომოსკოვური პრეზიდენტის – რამზან კადიროვის მართვის მკაცრი მეთოდების შედეგად მეზობელ ჩეჩნეთში მყიფე მშვიდობამ დაისადგურა და დღეს აქ შედარებით სტაბილურია ვითარება.

■ დაღესტანში ახლა სამოქალაქო ომი მძვინვარებს. სავარაუდოდ, დაახლოებით 2500 ახალგაზრდა აჯანყებაშია ჩართული. მათი რიცხვი უფრო და უფრო იზრდება.

მნიფოს ცოდვების მიმართ პროტესტის ნიშნად შეუერთდა. მათი პროტესტი კორუფციულმა განუკითხობამ, მოსკოვის მხრიდან ადგილობრივი ტრადიციული ღირებულებების წინააღმდეგ ბრძოლამ, საკუთარი თავის რეალიზების შეუძლებლობამ და საკუთარი სამშობლოსთვის უკეთესი - სავარაუდოდ, ისლამური - მომავლის ძიებამ განაპირობა.

კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ ჯამაათების (ამ სახელწოდებით მოიხსენიებენ ისლამისტურ ტერიტორიულ-ეთნიკურ იატაკქვეშა ჯგუფებს, რომლებიც ტერორისტულ

ჩეჩნეთის „ადგილს“ ჩრდილო კავკასიაში თანდათანობით დაღესტანი და ინგუშეთი იკავებენ.

მაშინ, როცა ბევრმა ჩეჩენმა დასჯის თავიდან აცილების მიზნით, შურისძიება „უკეთესი დროისთვის“ გადადო, ეს პროცესი დაღესტნის ყოველდღიურობად იქცა.

ზოგიერთი, თუნდაც საკმაოდ გავლენიანი საველე მეთაურების ლიკვიდაციის მიუხედავად, დაღესტნის მოძრაობა ერთ დამეში არასდროს დაიშლება, ვინაიდან ინდივიდუალური მეომრები ინდივიდუალურ ვენდეტებს გააგრძელებენ.

ამას კი, ადგილობრივი ხელისუფლების მხრიდან უფრო მეტი სადამსჯელო ღონისძიება მოჰყვება, რასაც რესპუბლიკა გარდაუვალი ჩეჩნეთიზაციისკენ მიჰყავს, რადგან უფრო და უფრო მეტი დაღესტნელი და მათი ოჯახის წევრი სისხლის აღების მარულაში ჩაებმება.

ჩეჩნეთისგან განსხვავებით, სადაც ჩვეულებრივმა ხალხმა ორი სისხლისმღვრელი ომი გადაიტანა, ათასობით ადამიანი დაკარგა და, შესაბამისად, უმეტესობა უკვე ნებისმიერი ხელისუფლების პირობებში მშვიდობიან ცხოვრებაზე თანახმაა, დაღესტანში ყველაფერი ახლა იწყება.

ზოგიერთი ჯამაათი საკმაოდ დამოუკიდებელი ერთეულია, ეთნიკური პრინციპის ნაცვლად ტერიტორიულ პრინციპს ეფუძნება და საკუთარი შეხედულებებით მოქმედებს, რაც მათ ხელში ჩაგდებას ართულებს.

თუმცა ჯამაათებს შორის ბევრი მსგავსებაცაა: მათ წინააღმდეგობის საერთო იდეა, პირადი შურისძიების გრძნობა და მოძულე მტერი აერთიანებთ. ისინი ადგილობრივი მოსახლეობის მზარდ მხარდაჭერას ეფუძნებიან. ჩრდილოეთ კავკასიის ბევრ რესპუბლიკაში მრავალსაუკუნოვანი ტრადიცია არსებობს, რომელიც რუსეთის დღევანდელმა ხელისუფლებამ კიდევ უფრო გაამძაფრა – ხელისუფლების მიერ შევინროებულებისადმი დახმარების განევა.

დაღესტნელი აჯანყებულები თანდათან პარტიზანული ომის უნარებსაც ითვისებენ. მათი თავგანწირული ბრძოლა დაღესტნელ, ჩეჩენ, ინგუშ, ბალყარ, ჩერქეზ თანამოაზრეებს რეგიონული სოლიდარობის გრძნობას უღვივებს. თუ ამ რეგიონული სოლიდარობის გრძნობამ პიკს მიაღწია, მაშინ ფედერალურ ხელისუფლებას კავკასიის დაშოშმინება ძალიან გაუჭირდება. ■

ემილ სულეიმანოვი, მეცნიერებათა დოქტორი, რუსული და აღმოსავლეთ ევროპული კვლევების კათედრა, კარლოვის უნივერსიტეტი, ჩეხეთი, პრაღა

ხონსხასხუცი მოცოვა

პოლიტიკური ჩიხიდან გამოსვლის უუნარობა, ქვეყნის ახალი მმართველი გუნდისთვის შესაძლოა, დიდ საფრთხედ იქცეს და ნოემბერში კომუნისტების დაბრუნებით დასრულდეს.

დიანა ჩაჩუა

ერიკ ვინერი, ცნობილი ამერიკელი ჟურნალისტი, თავის წიგნში „ბედნიერების გეოგრაფია“ მოლდოველებს მსოფლიოს ერთ-ერთ ყველაზე უბედურ ერად მოიხსენიებს. იგივე წერია მოლდოვის შესახებ ბოლო ორ ათწლეულში დაწერილ თითქმის ყველა წიგნსა და სტატიაში.

მოლდოვას არც ცენტრალური ევროპის მსგავსი დიადი კულტურა აქვს, არც ბალკანეთის რომანტიზმი, არც ბალტიის შარმი და არც კავკასიის სტრატეგიული მნიშვნელობა. ამიტომაც ვინერის აზრით, მოლდოველებს, მოძმე პოსტსაბჭოთა ერებს შორის, ყველაზე მეტად აკლიათ ყურადღება.

2009 წლის პოლიტიკური კრიზისის და არეულობების შემდეგ მოლდოვამ ეს უყურადღებობა რეკორდულად აინაზღაურა.

ერთ წელიწადში ორი საპარლამენტო არჩევნების, ქუჩის არეულობებისა და პრეზიდენტის არჩევის უშედეგო მცდელობების შემდეგ, მოლდოვა საერთაშორისო პრესის ყურადღების ცენტრში მოექცა.

გასულ წელს დაწყებული კრიზისი ქვეყანამ დღემდე ვერ გადალახა. მოლდოვას უკვე წელიწადზე მეტია პრეზიდენტი არ ჰყავს. მის მოვალეობას პარლამენტის თავმჯდომარე მიხაი გიმპუ ასრულებს.

საპარლამენტო არჩევნებზე, რომლებიც ნოემბრის ბოლოს გაიმართება, ქვეყნის უმაღლეს საკანონმდებლო ორგანოში კონტროლის მოსაპოვებლად მმართველი პრო-ევროპული პარტია და ოპოზიციური კომუნისტური პარტია იბრძობებიან. ახალი პარლამენტი, თავის მხრივ, პრეზიდენტს აირჩევს.

მომავალში მსგავსი პოლიტიკური

კრიზისის თავიდან აცილების მიზნით, ევროპული ინტეგრაციის ალიანსმა (მმართველი კოალიცია) პრეზიდენტის პირდაპირი გზით არჩევის პროცედურის შემოღება დაისახა მიზნად.

5 სექტემბერს ამ საკითხზე ჩატარებული რეფერენდუმი ჩავარდა. მიზეზი ამომრჩეველთა დაბალი აქტივობა გახდა: საარჩევნო უბნებთან მოსახლეობის მხოლოდ 30.29 პროცენტი გამოცხადდა, მაშინ როცა მინიმალური ზღვარი 33.33 პროცენტია. ამით მოლდოველებმა მომავალი ორი წლის მანძილზე პრეზიდენტის პირდაპირი გზით არჩევის შანსი გაუშვეს ხელიდან, რადგან, კონსტიტუციის თანახმად, ჩაშლის შემთხვევაში იგივე საკითხზე განმეორებითი რეფერენდუმის ჩატარება მხოლოდ ამ ვადაშია დაშვებული.

მოლდოვა ერთადერთი ქვეყანაა პოსტსაბჭოთა სივრცესა და ევროპის კონტინენტზე, რომელსაც საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ დაახლოებით 11 წლის განმავლობაში (1998-2009) ისევე კომუნისტები მართავდნენ.

მოლდოვურ კომუნიზმს კლასიკურისგან რამდენიმე ნიშნით განასხვავებენ: მემარჯვენე იდეოლოგია და ევროკავშირში განწევრიანება, როგორც მთავარი წინასაარჩევნო დაპირება.

თავისი რევანლიანი მოღვაწეობის მანძილზე მოლდოვას ყოფილი პრეზიდენტი ვლადიმერ ვორონინი მოსკოვსა და ბრიუსელს შორის, საბჭოთა კავშირის ბედნიერ მოგონებებსა და ევროპულ მისწრაფებებს შორის ლავირებას ცდილობდა.

ერთი შეხედვით, მოლდოვა ერთ-ერთი ყველაზე ევროპული ქვეყანაა პოსტსაბჭოთა სივრცის პოლიტიკურ რუკაზე: მოლდოველები ევროკავშირის

ერთ-ერთ ენაზე – რუმინულად საუბრობენ, მოსახლეობის სამი მეოთხედი ევროკავშირში განწევრიანების მომხრეა, ექსპორტის ნახევარი იქ გადის (რუსეთში მხოლოდ 15 პროცენტი), ემიგრანტების აბსოლუტური უმრავლესობა ევროპაში საქმიანობს.

მოლდოვა ერთადერთი პოსტსაბჭოთა ქვეყანაა (ბალტიის ქვეყნების გამოკლებით), სადაც ძალაუფლების ცვლა არჩევნების გზით ხდება.

თუმცა, მიუხედავად ყველაფრისა, დემოკრატიული განვითარების კუთხით მოლდოვას მაინც ერთ-ერთი ყველაზე ცუდი მაჩვენებლები აქვს.

სანამ სხვა პოსტსაბჭოთა ქვეყნები, ავად თუ კარგად, სახელმწიფოებრიობისა და დამოუკიდებლობის გამყარებას ცდილობენ, მოლდოვაში კვლავაც იდენტურობის და საკუთარი ენის სახელწოდებაზე დავობენ.

მაგალითად, დნესტრისპირეთის შემოერთებისა და ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის პატრიოტული ლოზუნგების პარალელურად, მოლდოველები მეზობელ რუმინეთთან ინტეგრაციის შესაძლებლობებზე საუბრობენ.

რუმინეთთან მოლდოვას საერთო ისტორია და ენა აკავშირებს.

კავკასიის ქვეყნებში არსებული კონფლიქტებისგან განსხვავებით (ქართულ-აფხაზური, ქართულ-ოსური, სომხეთ-აზერბაიჯანული) აქ ტერიტორიული კონფლიქტის მიმართ განსხვავებული დამოკიდებულება აქვთ. ელექტორატის დიდი ნაწილი დნესტრისპირეთის საკითხისადმი ბევრად ინდიფერენტულია.

როგორც 2008 წელს Institute for public Policy-ის მიერ ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, გამოკითხულთა მხოლოდ

კომუნისტებს ნომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე გამარჯვების რეალური შანსი აქვთ

■ მოლდოვა ერთადერთი პოსტსაბჭოთა ქვეყანაა (ბალტიის ქვეყნების გამოკლებით), სადაც 1991 წლიდან დღემდე ძალაუფლების გადაცემა ლეგალური და კონსტიტუციური გზით, არჩევნების მეშვეობით მოხდა.

ორმა პროცენტმა დაასახელა დნესტრისპირეთის საკითხი ნომერ პირველ პრიორიტეტად, ათმა პროცენტმა კი ამ საკითხს სამეულში მიუჩინა ადგილი.

შექმნილ სურათში წვლილი არ უნდა უნდა დავეუარგოთ რუსეთს, რომელიც მოლდოვაში რუსული მედიის პოპულარობის წყალობით, აქაურ მოსახლეობაზე აქტიურად „მუშაობს“. აგვისტოს ომის და უკრაინა-რუსეთის გაზის კონფლიქტის აღქმაც მოლდოველებში რუსული პრიზმიდან უფრო ხდებოდა, რაც გარკვეული დოზით მოლდოვაში რუსეთის გავლენაზე მიუთითებს.

თუმცა, მეტ-ნაკლები პოლიტიკური და ეთნიკური პლურალიზმის წყალობით, კრემლს კიშინიოვში ძლიერი დასაყრდენი მაინც არ ჰყავს, რაც ხშირად მოსკოვის გაღიზიანებას იწვევს. მაგალითად, რამდენიმე წლის განმავლობაში მოლდავეურ ლეინოებზე დაწესებული ემბარგოც ევროინტეგრაციის მოსურნე კიშინიოვის დასასჯელად მოფიქრებული ოპერაცია იყო. მოლდოვა, ჯერჯერობით, მეტ-ნაკლებად ახერხებს კიშინიოვში რუსული ინტერესების განეიტრალებას. თუმცა, მოსკოვის მხრიდან დნესტრისპირეთის

ფაქტორით ეფექტური მანიპულირების წყალობით, ოფიციალური კიშინიოვისთვის ეს საკითხი მაინც გამოწვევად რჩება.

განსხვავებული და უჩვეულოა მოლდოვის საგარეო პოლიტიკაც: 90-იან წლებში ქვეყანა რუსეთ-ბელორუსის კავშირში გაერთიანებისკენ იღვწოდა, თუმცა ამ გეგმის ჩაშლის შემდეგ ქვეყნის სათავეში მყოფმა კომუნისტებმა გეზი ევროკავშირისა და ნატოსკენ აიღეს.

მოლდოველი კომუნისტები პირველები არ არიან ევროკავშირისკენ სწრა-

ფვის თვალსაზრისით. 90-იან წლებში მეზობელ რუმინეთში ევროკავშირსა და ნატოში ქვეყნის განწევრიანების პროცესის ძირითადი სამუშაო დემოკრატიულ-სოციალისტურმა პარტიამ და პრეზიდენტმა იოლ ილიესკუმ გასწიეს, რომელიც ჩაუშესკუს კომუნისტური დიქტატურის პირდაპირი მემკვიდრე იყო.

ყველა ამ პარადოქსის მიუხედავად, მოლდოვამ მოახერხა, არ გამხდარიყო ავტორიტარული სახელმწიფო, სადაც არჩევნები მნიშვნელობას დაკარგავდა. მას არც ფერადი რევოლუციების მსგავსი დემოკრატიული აღზევება გამოუვლია.

2009 წლის აპრილის საპარლამენტო არჩევნების დროს მოლდოვა ორივე მო-

ვლენასთან ახლოს იყო, თუმცა სრულად ვერც ერთი სცენარი ვერ განვიტარდა.

საბოლოოდ საქმე ივლისის ხელმეორე არჩევნებამდე მივიდა, სადაც კომუნისტებმა მოულოდნელი მარცხი განიცადეს და ოპოზიციაში გადაინაცვლეს. შესაბამისად, მოლდოვა ერთადერთი პოსტ-საბჭოთა ქვეყანაა (ბალტიის ქვეყნების გამოკლებით), სადაც 1991 წლიდან დღემდე ძალაუფლების გადაცემა ლეგალური და კონსტიტუციური გზით, არჩევნების მეშვეობით მოხდა.

ამ შედარებითი პოლიტიკური პლურალიზმის უკან მრავალეთნიკური მოსახლეობა დგას. მოსახლეობის 30 პროცენტს აქ უმცირესობები შეადგენენ.

დანარჩენი მოსახლეობა კი სამ ჯგუფად იყოფა: ისინი, ვინც თავს რუმინელებად მიიჩნევენ, რუმინულ ენაზე ლაპარაკობენ და რუმინეთთან შეერთება სურთ; ისინი ვინც, გარკვეულწილად აღიარებენ მოლდოვურ ერს, თუმცა მას მეორეხარისხოვნად მიიჩნევენ და ძირითადად, რუმინულ ენაზე საუბრობენ; და მესამე ჯგუფი მოლდოველებისა, რომლებიც მხოლოდ მოლდოვურ ენაზე საუბრობს და ანტი-რუმინული სენტემენტებით გამოირჩევა.

იდენტობის პრობლემა, ეროვნული სიამაყის ნაკლებობა და მომავლისადმი სკეპტიციზმი მოლდოვაში პოლიტიკურ პროცესებს მნიშვნელოვან წილად განაპირობებს. ამ წლების მანძილზე არც ერთი ამ კატეგორიის წარმომადგენელ პოლიტიკურ ძალას არ ჰქონია საკმარისი ძალაუფლება, რათა სახელმწიფოზე ან მეორე ჯგუფზე გავლენა მოეხდინა და ავტორიტარული მმართველობა დაემყარებინა.

კონტინენტის ამ ყველაზე ღარიბ ქვეყნის მოსახლეობის დაახლოებით 25 პროცენტი ემიგრაციაშია. მათ მიერ გამოგზავნილი ფული მოლდოვას მთლიანი შიდა პროდუქტის 38 პროცენტს შეადგენს, რითაც ეს ქვეყანა მსოფლიოში ერთ-ერთი მონინავაა.

მოლდოვას მონახულებაც ურთიერთსანინააღმდეგო გრძნობებს ტოვებს. ერთი მხრივ, აქ თითქოს, დროა გაჩერებული და ქუჩებში საბჭოთა კავშირის სუნი ტრიალებს. მეორე მხრივ კი, რჩება შთაბეჭდილება, რომ, ცოტაც და, ეს ქვეყანა ევროკავშირის ბედნიერი ოჯახის წევრი გახდება – აქ საგარეო უწყებას საგარეო საქმეთა და ევროინტეგრაციის სამინისტრო ჰქვია, ევროპული სიმბოლიკის სიჭარბით კი მოლდოვა მხოლოდ საქართველოს თუ ჩამოუვარდება.

მოლდოველებს ევროკავშირში გაწევრიანება, პირველ რიგში, თავისუფალი გადაადგილების შესაძლებლობის გამო სურთ. ევროკავშირთან სავიზო რეჟიმის ლიბერალიზაციაზე მოლაპარაკებები ივნისში დაიწყო. აღმოსავლეთ პარტნიორობის წევრი ქვეყანა – მოლდოვა,

დნესტრისპირეთი

დნესტრისპირეთის თვითგამოცხადებული მოლდავური რესპუბლიკა ის შემთხვევაა, რომელსაც ყველაზე ზუსტად შეეფერება სიტყვა „გაყინული“ და ყველაზე ნაკლებად – კონფლიქტი. აქ 1992 წლის შემდეგ – კონფლიქტის შეიარაღებული, აქტიური ფაზის დასრულების შემდეგ, – ადგილი არ ჰქონია სამხედრო შეტაკებას ან რაიმე პროვოკაციას.

დნესტრის მეორე მხარეს, უკრაინის საზღვართან უთანხმოების გაღვივებაში, თავის დროზე, დიდი როლი რუსეთმა ითამაშა.

უმეტესად რუსებით და რუსულენოვანი უკრაინელებით დასახლებულ რეგიონში კომინიოვის მიერ მოლდავური ენის სახელმწიფო ენად გამოცხადებას და ლათინურ ანბანზე გადასვლას ვერ შეეგუვნენ – ეროვნული „თვითმყოფადობის“ წინააღმდეგ საფრთხედ აღიქვეს და 1990 წელს (რეფერენდუმის გზით) დამოუკიდებლობა გამოაცხადეს.

მოვლენები ტიპური სცენარით განვითარდა – ოფიციალურმა კომინიოვმა ტირასპოლში (დნესტრისპირეთის დედაქალაქი) ჯარები შეიყვანა. 1992 წელს – კონფლიქტის ყვე-

ლაზე ცხელ ფაზაში ათასზე მეტი ადამიანი დაიღუპა. იმავე წელს რესპუბლიკაში რუსეთის მე-14 არმია შევიდა და ამით კონფლიქტის შეიარაღებული ფაზა დასრულდა.

მოლდოვასა და ევროპაში დნესტრისპირეთს დღეს „პატარა საბჭოთა კავშირად“ მოიხსენიებენ, რუსეთის, რუსული ენის და საბჭოთა იდეოლოგიის დომინირების გამო. აქ ყველაზე გავრცელებული პოლიტიკური სლოგანი დაახლოებით ასე უღერს: „ჩვენი ძლიერება რუსეთთან ერთიანობაშია.“

ტირასპოლის ერთ-ერთ ცენტრალურ ქუჩაზე გამოკრულია იგორ სმირნოვის (დნესტრისპირეთის დე-ფაქტო პრეზიდენტი), სერგეი ბლადუშის და ედუარდ კოკოითის პორტრეტები. დღეს კონფლიქტის ზონის უსაფრთხოებას რუსეთის, მოლდოვას და უკრაინის შერეული სამშვიდობო ძალები იცავენ.

რუსეთი დღესაც ირიბად თანაუგრძნობს დნესტრისპირეთის სწრაფვას დამოუკიდებლობისკენ და ამ კონფლიქტს მოლდოვასთან ურთიერთობების გასარკვევად იყენებს.

დაპირისპირება საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ, კომინოვი, 2009

შედარებით გამარტივებული სავიზო წესებით სარგებლობს, თუმცა მაინც რეგიონში ერთ-ერთი გამონაკლისია, რომელსაც ევროპაში მოსახვედრად ვიზა სჭირდება. სერბეთისთვის, მონტენეგროსთვის და მაკედონიისთვის საზღვრები გასული წლის დეკემბერში გაიხსნა.

მოლდოველები ცდილობენ დაამტკიცონ, რომ მათი ინტეგრაციით სარგებელს ევროკავშირიც ნახავს, პირველ რიგში – ეკონომიკური კუთხით. აქ მაღალკვალიფიციური, მობილური მუშახელი და ნაყოფიერი მიწები აქვთ.

თუმცა ევროკავშირში შიშობენ, რომ მოლდოვას განევრიანებას მიგრაციის ბუმი მოყვება. ევროპაში უკვე მუშაობს ასობით ათასი მოლდოველი, ბევრი მათგანი – არალეგალურად.

მოლდოველები სიხარულით თანხმდებიან საბაჟო კონტროლთან და ფიტოსანიტარულ სტანდარტებთან დაკავშირებული კანონების შემოღებას, რადგან ეს მათი პროდუქციის ევროკავშირში ექსპორტს შეუწყობს ხელს.

მაგრამ როდესაც საქმე ეხება სხვა ევროპულ სტანდარტებს – მედიის თავისუფლებას, პოლიციის პოლიტიკაში ჩარევის შეზღუდვას და კორუფციის აღმოფხვრას, აქ მოლდოვის ხელისუფლების ენთუზიაზმი შესამჩნევად დაბალია.

თუმცა, ევროპული ინტეგრაციის ალიანსი, რომელიც დღეს მმართველ გუნდს წარმოადგენს, ამბობს, რომ

როცა ქვეყანას საბოლოოდ ჩაიბარებს (პრეზიდენტის არჩევა მოხდება), მოლდოვაში დემოკრატიზაციისა და საბჭოთა წარსულთან ბრძოლის რეალური ტალღა დაინყება.

ამის მცდელობა პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებელს უკვე ჰქონდა: 28 ივნისი მან საბჭოთა ოკუპაციის დღედ გამოაცხადა და ამით ქვეყანაში საბჭოთა წარსულის გადაფასების პროცესის ინსპირირება სცადა. თუმცა, ამ გადაწყვეტილებამ მოლდოვაში, სადაც კომუნისტები ხელისუფლებიდან მხოლოდ ერთი წლის წინ წავიდნენ, არაერთგვაროვანი რეაქცია გამოიწვია.

გიმპუს ინიციატივა, რომელსაც მოსკოვის მხრიდან საშინელი კრიტიკა მოჰყვა, მხოლოდ პრორუმინულმა ძალებმა მოიწინეს. შიდა თუ გარე წინააღმდეგობის მიუხედავად, გიმპუს თავისი გადაწყვეტილება არ შეუცვლია. რამდენად მომგებიანი იყო ეს ნაბიჯი, რომელსაც ლიბერალების გუნდიც და კომუნისტებიც წინასაარჩევნოდ თავის სასარგებლოდ იყენებენ, ნოემბრის არჩევნებზე გაირკვევა.

მმართველ კოალიციას ლიბერალურ ღირებულებებზე აქვს პრეტენზია და ცდილობს მოლდოვურ პოლიტიკაში გარდატეხა შეიტანოს. თუმცა, ჯერჯერობით უშედეგოდ, უკონსენსუსოდ და უპრეზიდენტოდ. ნოემბრის რიგგარეშე საპარლამენტო არჩევნებამდე დრო ცოტა რჩება და კომუნისტები რევანსისთვის ემზადებიან. ■

ჰოლიხიჯიხი ხიზისი ოილოვაში

2009 წლის 5 აპრილის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ კომუნისტების მმართველ პარტიად გამოცხადებას კომინოვში მასშტაბური არეულობები მოყვა. 5 აპრილს არჩეული პარლამენტის ახალ შემადგენლობას დიდხანს არ უმუშავია. ოპოზიციონერთა ფრაქციამ ორჯერ ჩააგდო პრეზიდენტის არჩევნები, რასაც, კანონმდებლობის მიხედვით, პარლამენტის დათხოვნა მოჰყვა.

2000 წლის 21 ივლისის საკონსტიტუციო ცვლილებების შედეგად მოლდოვა საპარლამენტო რესპუბლიკად გადაკეთდა, სადაც პრეზიდენტს პარლამენტი ირჩევს და ამისთვის ხმათა 3/5-ია საჭირო.

მოლდოვის საკანონმდებლო ორგანოს დღევანდელი შემადგენლობა გასული წლის 29 ივლისის ხელმეორე არჩევნების შემდეგ შედგა, რომელმაც, თავის მხრივ, პრეზიდენტის არჩევის ორივე მცდელობა (2009 წლის 10 ნოემბერი, 7 დეკემბერი) ასევე უშედეგოდ ჩააგდო. ქვეყნის პრეზიდენტის მოვალეობას დღეს პარლამენტის თავმჯდომარე მიჰაი გიმპუ ასრულებს.

თვალსაზრისი – თბილისი

დახახბუნი დროის საზოგადოება

17 წელია არ გვაქვს პასუხი კითხვაზე რა უფრო გვინდა – მინა, თუ აფხაზეთი?

მარგარიტა ახვლედიანი

არის ერთი ზღაპარი, რომელშიც ბავშვები უდარდელად ეპყრობოდნენ დროს და მომავლისთვის გადადებდნენ იმის გაკეთებას, რაც მყისიერად უნდა გაეკეთებინათ. ისინი დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ ყველაფერს მოასწრებდნენ. გულუბრყვილო, პატარა ბავშვებს მიაჩნდათ, რომ დრო ამოუწურავია. დრო კი მიდიოდა. და ბავშვები უცებ, მოულოდნელად დაბერდნენ იმიტომ, რომ მათ ამოუწურეს თავიანთი დრო.

წელს 17 წელი სრულდება მას შემდეგ, რაც 1993 წლის 27 სექტემბერს ქართველებმა სოხუმი დატოვეს. ამ 17 წლის მანძილზე ჩვენ მხოლოდ ერთ რამეს ვაკეთებდით – იმ პატარა ბავშვებივით უმიზნოდ, ფუჭად ვხარჯავდით დროს, რადგან მიგვაჩნდა, რომ დრო ამოუწურავია.

ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის დარეგულირების ამ წლების მანძილზე შემუშავებული ყველა საერთაშორისო გეგმა რომ გაიხსენო, ამ ტექსტში ადგილი არ დარჩება. და აზრიც არ აქვს მათ გახსენებას. ყოველ ჯერზე ყოველი ახალი გეგმის გამოჩენისთანავე დაახლოებით ერთი და იგივე ხდებოდა – ქართულ მხარეს უნდოდა, მიეღო უფრო მეტი, ვიდრე ეს გეგმა ითვალისწინებდა და ვიდრე აფხაზური მხარე თანხმდებოდა.

ისევ გადიოდა დრო. საერთაშორისო საზოგადოება ახალ გეგმას შეიმუშავებდა, ქართული მხარე კი უკვე იმ პუნქტის შესრულებაზე იყო თანახმა, რომელზეც რამდენიმე წლის წინ თქვა უარი. თუმცა, ერთსა და იმავე მდინარეში ორჯერ ვერ შეხვალ – ეს პუნქტი უკვე აფხაზებისთვის აღარ იყო ხელსაყრელი.

ასე გრძელდებოდა დიდხანს. რაღაც უცნაური მიზეზის გამო, ქართული საზოგადოება დროს აღიქვამდა ლეთარგიული ძილის ანალოგად, როცა გაღვიძებისას, ყველაფერი იმავე წერტილიდან

შეიძლება დაიწყო, სადაც ოდესღაც შეჩერდი. თუმცა, არც ერთი საზოგადოება არ იდგა ერთ ადგილას. ორივე შეუჩერებლად მიექანებოდა ურთიერთსაწინააღმდეგო მიმართულებებით. დღეს ერთმანეთის დანახვა მხოლოდ ძვირადღირებული ფოტოკამერის ობიექტივით თუ შეგვიძლია, ისიც ფუნქცია „ზუმის“ მაქსიმალურად გამოყენებით.

განსაკუთრებით სამწუხარო ის არის, რომ არაფერს ცდილობს გაიგოს, რას ფიქრობენ იქითა მხარეს და ეს რეალობა გაითვალისწინოს. ეს ერთი ნაბიჯით მაინც დაგვაახლოვებდა ჩვენს მიზანს, რომელიც, როგორც ცნობილია, ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენაა. ნაცვლად ამისა, წლების განმავლობაში, ჩვენ ვცდილობდით ეზეიმა სამართლიანობას, რომელიც ყოველთვის სადავო ცნებაა.

ბიზნესშიც და სახელმწიფო მშენებლობის საქმეშიც წარმატებას ვერ მიაღწევ, თუ მარკეტინგულ კვლევას წინასწარ არ ჩაატარებ და ამ კვლევის შედეგებით არ იხელმძღვანელებ. ჩვენ კი „ბაზარზე“ რაღაც მისტიკური პროდუქტები გამოგვქონდა, რომელსაც არავინ „ყიდულობდა“.

მარტივი მაგალითი – წარმოიდგინეთ, რომ აფხაზეთი კბილის პასტის ტუბია – საზოგადოება, რომელიც ქართული აკრძალვების წყალობით, ჰერმეტიკულადაა ჩაკეტილი გარე სამყაროსთან კონტაქტის გარეშე. მაგრამ ტუბს სახურავი აქვს, რომელიც რუსეთმა მოხსნა. და ჩვენ რას ვაკეთებთ? მთელი ძალით ვანვებთ ამ ტუბს. და რატომ უკვირს ვინმეს, როცა აფხაზური საზოგადოება რუსეთზეა ორიენტირებული? რა არის ამაში გასაოცარი?

რეალობის არდანახვის სურვილი უფერუბაა. რაღაც მიზნისკენ სწრაფვისას, უაზრობაა საპირისპირო მხარეს მოძრაობა.

წუთუ საქართველოს უნდა, რომ აფხაზმა ახალგაზრდებმა უარყონ დასავლური, ლიბერალური ღირებულებები და რუსული ფასეულებების ერთგულნი იყვნენ? თითქოს არ უნდა. მაშინ ყველა საშუალებით რატომ ცდილობს, აფხაზ ახალგაზრდებს დასავლეთის ქვეყნებში სასწავლებლად გზა ჩაუკეტოს და ნაცვლად ამისა, რუსული უნივერსიტეტებისკენ უბიძგებს?

წუთუ საქართველოს უნდა, რომ აფხაზეთში მხოლოდ რუსული ფული ჩაიდოს და ბიზნესის კეთების ძველი საბჭოთა კორუფციული მეთოდები ჰყვაოდეს, რაც მხოლოდ რუს ოლიგარქებს გაამდიდრებს? თითქოს, არც ეს უნდა. მაშინ რატომ კრძალავს უცხოურ ინვესტიციებს, რომლებსაც ფინანსურ კეთილდღეობასთან ერთად, როგორც წესი, მოაქვთ დასავლური ღირებულებებიც?

ჩვენი ძვირფასი დრო უსასრულო მისტიფიკაციასა და თავის მოტყუებაში გაიფლანგა. ჯერ კიდევ რამდენიმე წლის წინ, ორ საზოგადოებას ერთმანეთი ახსოვდა და საუბრისა და მოლაპარაკებისთვის საერთო თემასაც იპოვიდნენ. დღეს ჩვენ ზღაპრის იმ ფაზაში ვართ, როცა შემინებული და დაბერებული ბავშვები მიხვდნენ, რომ ყველაფერი დაკარგეს იმიტომ, რომ დრო ამოუწურავი ეგონათ. არადა ჩვენთვის განსაზღვრული დრო ისე მალე იწურება.

დეკლარირებულ მიზნებსა და ამ მიზნის მიღწევისთვის გამოყენებულ მეთოდებს შორის არსებულმა აბსოლუტურმა არაადეკვატურობამ დააბნია, ორიენტაცია დაუკარგა ქართველ საზოგადოებას. ის ახლა ნისლში ხელის ცეცებით დადის და რეაგირებას ვერც იმ შემთხვევაში შეძლებს, თუ ეს ნისლი გაიფანტება.

იდეალური გეგმები და იდეალური გადანყვებილებები არ არსებობს. მით

ოჩამჩირის დატოვება, 1993

ფოტო ომის ცენტრული

■ ჩვენი ძვირფასი დრო უსასრულო მისტიფიკაციასა და თავის მოტყუებაში გაიფლანგა. ჯერ კიდევ რამდენიმე წლის წინ, ორ საზოგადოებას ერთმანეთი ახსოვდა და საუბრისა და მოლაპარაკებისთვის საერთო თემასაც იპოვიდნენ.

უმეტეს, ასეთ რთულ სიტუაციებში. მაგრამ არსებობს გეგმები, რომლებიც მეტს გვაძლევს და ისეთები, რომლებიც ნაკლებს გვაძლევს. როგორც ჩანს, იმისთვის, რომ ერთი მეორისგან გავარჩიო, პირველ რიგში, თავად უნდა ვიცოდეთ, რა უფრო გვინდა – საგნის სახელწოდება თუ თავად საგანი?

გადაწყვიტოთ ფხიზლად, პათეტიკის გარეშე – მიწა გვინდა, თუ აფხაზეთი გვინდა? ჩვენ, ცხადია, შეგვიძლია ავირჩიოთ პირველი. ეს ჩვენი არჩევანი იქნება, მაგრამ ყველა თანმდევი შედეგიც უნდა გავითვალისწინოთ. კერძოდ კი, უარი ვთქვათ ლიბერალური დე-

მოკრატის პრეტენზიაზე, რადგან ლიბერალური დემოკრატიისთვის მთავარი, პირველი და ერთადერთი – ადამიანი, პიროვნებაა.

შეიძლება ავირჩიოთ მეორეც, მაგრამ ასევე თანმდევი შედეგების გათვალისწინებით. ანუ მოგვიწევს უარი ვთქვათ ბოსი-მმართველის პოზიციაზე. უნდა ავირჩიოთ, რა არის ჩვენთვის უფრო მნიშვნელოვანი: აფხაზეთში რუსული ინვესტიციების ევროპული ინვესტიციებით ჩანაცვლება თუ ქალაქებზე დაწერილი ბრძანება, რომ ეს ინვესტიციები აფხაზეთში მხოლოდ თბილისის გავლით უნდა შედიოდეს.

ან ერთი, ან მეორე, რადგან ერთი მეორეს სრულიად გამორიცხავს. ჩვენ კი ვცდილობთ ამ წლების მანძილზე, ყველაზე გემრიელი ლუკმები შევარჩიოთ ორივე ვარიანტიდან და შეუთავსებელი შევათავსოთ.

„ეშმაკი თამაშობს ჩვენით, როცა ჩვენ არ ვაზროვნებთ ზუსტად... როცა ჩვენ არ ვუწვევთ ანგარიშს ჩვენს გრძნობებს, აზრებს და მდგომარეობას. მაგრამ რეალობა ხომ აგრძელებს არსებობას, და თუ ჩვენ ეს არ გვეცოდინება, ის შეგვახსენებს თავს ყოფილიდანზე მწარე დარტყმით,“ – ამას მერაბ მამარდაშვილი ამბობდა. [4]

თვალსაზრისი – სოხუმი

მახსოვობის 17 წელი

საქართველომ აფხაზეთზე მორალური უფლება დაკარგა ორჯერ:

პირველად, როცა 1992 წელს ომი გააჩაღა და მეორედ, როცა ეს ომი წააგო.

ინალ ხაშიგი, სოხუმი

17 წლის წინ, მიუხედავად ქართულ-აფხაზურ ომში გამარჯვებისა, აფხაზ ექსპერტთა მცირე ნაწილი თუ ვარაუდობდა, რომ მომავალი ჰქონდა ამ ახლად ჩამოყალიბებულ ცნობიერებას, რომელსაც აფხაზეთის რესპუბლიკა ერქვა.

ომში განცდილი მნიშვნელოვანი ადამიანური დანაკარგები, სრულად დანგრეული ეკონომიკა, რომლის მდგომარეობას უფრო ართულებდა რუსული ბლოკადა, საერთაშორისო თანამეგობრობა, რომელიც აფხაზეთს მხოლოდ საქართველოს ფარგლებში ხედავდა. უმეგობროდ, სრულიად მარტო დარჩენილი ქვეყანა ავადმყოფ ბავშვს ჰგავდა, რომელსაც ექიმები არათუ გადარჩენის შანსს აძლევდნენ, არამედ გაოცებულეზიც კი იყვნენ, საერთოდ როგორ დაიბადა. მაგრამ ინვალის ბავშვი ნელ-ნელა გამოცოცხლდა, ამოძრავდა და ნელ-ნელა თავის ჯანმრთელ თანატოლებს ემსგავსებდა.

აფხაზეთი გადარჩა და მიუხედავად იმისა, რომ მისი დამოუკიდებლობა მხოლოდ ოთხმა ქვეყანამ აღიარა, ყველას ესმის (მათ შორის, ქართველ ექსპერტებსაც), რომ ომამდელი სტატუს-კვოს აღდგენა, პრაქტიკულად, შეუძლებელია. ამ მატარებელმა ჩაიარა და ალბათ, არც არასდროს დაბრუნდება.

თუმცა შეიძლება, ყველაფერი სხვაგვარად ყოფილიყო. ალბათ, ყველაზე რთული პერიოდი აფხაზეთისთვის ომის შემდგომი წლები იყო. როცა ქვეყნის ბიუჯეტი მილიონ დოლარზე ოდნავ მეტი გაქვს, ძნელია, ომგამოვლილ საკუთარ ხალხს აუხსნა, კიდევ რამდენ ხანს უნდა გაძლოს, რამდენი რამე მოითმინოს და გადაიტანოს. ნანატრი გამარჯვება,

როგორც იქნა, დადგა, მაგრამ მოსალოდნელი კეთილდღეობა, რატომღაც იგვიანებდა.

აფხაზეთის პირველმა პრეზიდენტმა, ვლადისლავ არძინბამ შეუძლებელი შეძლო – მან იხსნა ქვეყანა ჩეჩენიზაციისაგან, იარაღიანი კაცის ძალაუფლებიდან, სადაც კალაშნიკოვი შეცვლიდა კანონს და გამოიწვევდა ქაოსს.

იმავე საქართველოსგან განსხვავებით, აფხაზეთი ყოველგვარი ხელშეწყობის გარეშე, საკუთარი ძალებით ცდილობდა დემოკრატიული სახელმწიფოს ინსტიტუტების შექმნას. ამ პროცესს ისიც ართულებდა, რომ მთელი ამ წლების მანძილზე საქართველოს მხრიდან რევანშის შესაძლებლობა ძალიან დიდი იყო.

თუმცა, სწორედ ამ სირთულეებმა ითამაშა გადაწყვეტი რილი თანამედროვე აფხაზეთის ისტორიაში. აფხაზური საზოგადოება ერთად დადგა, რათა ბოლომდე მიეღწია მიზნისთვის. როგორ პარადოქსულადაც უნდა ჟღერდეს, ამაში აფხაზეთს საქართველო დაეხმარა – გამსახურდია თავისი ლოზუნგით „საქართველო ქართველებისთვის“, შევარდნაძე 1992–93 წლებში გაჩაღებული ომით და სააკაშვილი დაუფარავი სურვილით, რადაც უნდა დასჯდომოდა, სამხედრო რევანში განეხორციელებინა.

ამ წლების განმავლობაში აფხაზეთს ერთხელაც არ უგრძენია, რომ მის არაკეთილმოსურნე მეზობელს მასთან ურთიერთობის დალაგების სურვილი ჰქონდა. მეტიც, ისეთი სურათი იქმნებოდა, რომ აგრესიული პოლიტიკით საქართველოს ხელისუფლება საზოგადოებრივ დაკვეთას ასრულებდა. ჩვენ, აფხაზეთიდან, ამას ასე ვხედავდით.

შევარდნაძეს 1993 წელს რომ გაემარ-

ჯვა და სააკაშვილის 2008 წლის ავანტიურა კი წარმატებული ყოფილიყო, ქართველები მათ ხომ გმირებად, განმათავისუფლებლებად აღიქვამდნენ, „წმინდა ძროხის“ – ტერიტორიული მთლიანობის აღმდგენებად. და არავინ იკითხავდა, რა მსხვერპლი მოჰყვა ამას აფხაზეთის და ოსების მხარეს. მათი ადგილი საქართველოს ისტორიის პანთეონში, სავარაუდოდ, დავით აღმაშენებლის ან თამარ მეფის გვერდით იქნებოდა.

მაგრამ ყველაფერი სრულებით სხვაგვარად მოხდა.

ამასთან დაკავშირებით ვეთანხმები ცნობილ რუს პუბლიცისტს იულია ლატიჩინას, რომელიც აღნიშნავდა, რომ საქართველომ აფხაზეთზე მორალური უფლება ორჯერ დაკარგა: პირველად, როცა 1992 წელს ომი გააჩაღა და მეორედ, როცა ეს ომი წააგო.

მას შემდეგ, რაც ორი წლის წინ რუსეთმა აღიარა აფხაზეთის დამოუკიდებლობა და საქართველოს მხრიდან შემდგომი აგრესიის შეკავების ვალდებულებაც საკუთარ თავზე აიღო, ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის მოგვარების თემა აფხაზეთისთვის უკანა პლანზე გადავიდა.

სოხუმში კარგად ესმით, რომ საქართველო, ამ მოკლევადიან პერსპექტივაში, არ შეეგუება აფხაზეთის დაკარგვას. ამ მხრივ არაფერი შეცვლილა.

მაგრამ უსაფრთხოების შეგრძნებამ და იმის რწმენამ, რომ ახალი ომი არ იქნება, აფხაზეთი სრულიად სხვა, შიდა თუ საგარეო პრობლემების მოგვარებაზე გადართო.

ქართული საკითხის აქტუალობა აღიარების დღიდან გაუფასურდა აფხაზი საზოგადოების თვალში.

ახალგაზრდა აფხაზი პატრიოტები, სექტემბერი 2010

ფოტო: როლანდ ვანდენბრანკ

■ ამ წლების განმავლობაში აფხაზეთს ერთხელაც არ უგრძვნია, რომ მის არაკეთილმოსურნე მეზობელს მასთან ურთიერთობის დალაგების სურვილი ჰქონდა. მეტიც, ისეთი სურათი იქმნებოდა, რომ აგრესიული პოლიტიკით საქართველოს ხელისუფლება საზოგადოებრივ დაკვეთას ასრულებდა.

აფხაზეთის ხელისუფლებას უკვე ახალი თავის ტკივილები გამოუჩნდა. აფხაზები ახლა ცდილობენ დაამტკიცონ, რომ მათი დამოუკიდებლობის სურვილი მხოლოდ საქართველოსგან დამოუკიდებლობის სურვილი არ არის.

ახლა მათ წინაშე მთავარი გამოწვევაა – დღეისათვის ერთადერთ რეალურ მოკავშირესთან – მოსკოვთან ნორმალური ურთიერთობის ჩამოყალიბება ისე, რომ ამ ურთიერთობებმა აფხაზეთის სუვერენიტეტი არ შეინიროს. აფხაზური პროექტის მომავალი პირდაპირ დამოკი-

დებულია იმაზე, თუ რამდენად შეძლებს ის, გაუმკლავდეს ამ ახალ გამოწვევას.

მაშინ, შორეულ 93-ში, ავადმყოფი ბავშვი გადაარჩა და ახლა უკვე 17 წლისაა. ის სავსეა იმედიითა და სამომავლო გეგმებით. ამ ყმანვილს სურს, რომ იცხოვროს.

უკვე 17 წელია, აფხაზეთი არსებობს, როგორც სახელმწიფო. ის არსებობს არა საქართველოს სურვილის საწინააღმდეგოდ, ან რუსეთის კეთილი ნების გამო. ის არსებობს იმიტომ, რომ ასე სურს აფხაზ ხალხს. □

სტატიაში გამოყენებული ტერმინოლოგია ეკუთვნის ავტორს და არა „ლიბერალს“.

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
საზოგადოებრივი კავშირების განყოფილება

სტატია მომზადებულია ჰაინრიხ ბოლის ფონდის მხარდაჭერით. ამ პუბლიკაციაში გამოთქმული შეხედულებები და მოსაზრებები არ არის აუცილებელი, გამომხატავდეს ჰაინრიხ ბოლის ფონდის შეხედულებებს.

აფხაზეთი

ბანსახლების ხოშმახი აფხაზეთში

მიუხედავად იმისა, რომ დევნილი ქართველების სახლების ნაწილი თავისუფალია და ახალი სახლებიც შენდება, აფხაზეთი განსახლების სერიოზული პრობლემის წინაშე დგას. ერთ-ერთი გამოსავალი 1992-93 წლების ომის დროს დანგრეულ სახლებში გადასვლაა.

სალა ნაზარენკო, სოხუმიდან

წარმოუდგენელია იმის გაფიქრება, რომ ამ სახლში ვინმე ცხოვრობს. სახლის კედლებში იმხელა ხვრელებია, ფანჯრები გეგონება. დღის შუქი მთელ სახლში აღწევს.

კიბეზე ასვლა საშინელებაა: მტვერი, ნაგავი, ძველი მაგიდის ფეხი და დამტვრეული კარადის უჯრა, ქალის თეთრი, მაღალქუსლიანი ფეხსაცმელი, ბეტონის კედლიდან ამოშვერილი ლითონის ბადე. სახლმა 18 წლის განმავლობაში, ამ მდგომარეობაში გაძლო და ერთი ადამიანის სტუმრობით, ალბათ, არ დაიმსხვრეოდა, მაგრამ ამ კიბეებზე ასვლა მაინც ყინულის თხელ ფენაზე სიარულის შეგრძნებას ჰგავს.

დერეფნებში ყველა კედელი ჩამოგრეულია, კიბეს მოაჯირები არ აქვს და საფეხურებიც აქა-იქ ჩატეხილია. კედლის ღრიჭოები რომ არა, აქ სრული სიბნელე იქნებოდა.

ამ ნანგრევებში, მეორე სართულზე ორი ახალთახალი, საგულდაგულოდ შეღებილი კარია. ზარის ღილაკზე თითის დაჭერისას დაცარიელებულ, ნაცრისფერ შენობაში უცებ ჩიტის ჭიკჭიკის მსგავსი ხმა ისმის. ექო მას რამდენჯერმე იმიორებს და ისევ სიჩუმე დგება.

აქ უკვე რამდენიმე თვეა, თინა ცხოვრობს თავის ორ მცირეწლოვან შვილთან ერთად. იგი სტუმრებს არ ღებულობს, მით უმეტეს ჟურნალისტებს, მაგრამ ჩვენ შეგვიშვია.

ზედა სართულზე თითქმის ყველა ბინის კართან არის წარწერა „დაკავებულია“. აქ ბევრი ახალი კარია, ზღურბლთან ცემენტის ტომრები ალაგია, რაც იმას ნიშნავს, რომ ახალი მეპატრონეები ბინებს არემონტებენ.

1992-93 წლების ომამდე, ეს სახლი სოხუმის „ახალი რაიონის“ სხვა სახლების მსგავსად, სიცოცხლით იყო სავსე.

დღეს, „ახალი რაიონის“ ეზოებში მალა-ლი ბალახი ამოიზარდა და ომის ნაკვალევი თითქმის გადაფარა. ქართულ-აფხაზური შეიარაღებული კონფლიქტის დროს ყველაზე სასტიკი ბრძოლები სწორედ აქ მიმდინარეობდა. დრო გავიდა. რუსეთის მიერ აფხაზეთის დამოუკიდებლობის აღიარებამ აფხაზებს უსაფრთხოების გრძნობა გაუღვივა, თუმცა სახლების იერსახე კვლავ წარსულის მოგონებად დარჩა.

რთულია, გაარჩიო „ახალ რაიონში“ მდგარი კორპუსებიდან რომლის აშენება ვერ დაასრულეს საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ და რომელშიც ცხოვრობდა ადრე ხალხი. დღეს აქ ყველა სახლი ერთნაირად გამოიყურება, ყველა ჩონჩხია.

ომის შემდეგ სახლები სრულად გაიძარცვა. წაიღეს იატაკის ნაწილები, შპალერები, უნიტაზები, რადიატორები. ჭრელი კაფელის აქა-იქ შემორჩენილი ნაწილები თუ მიგითითებს, სად იყო ადრე სამზარეულო. ოდესღაც თეთრი გაზქურა და ფერადი ჭურჭელი ნამსხვრევებად ქცეულა და ნა-

ცრისფერმა მტვერმა და ნაგავმა შეცვალა.

ზოგ სახლში აქა-იქ ცხოვრობენ, ზოგი – სრულიად ცარიელია. ნატყვიარების შედეგად დარჩენილი დიდი ღრიჭოები სხვადასხვა მასალითაა ამოვსებული.

თინას ბინაში არის დერეფანი, ერთი საძინებელი, ძალიან პატარა სივრცე ტელევიზორისა და დივანისათვის, რომელიც საცხოვრებელი ოთახის ფუნქციას ასრულებს, სამზარეულოდ გადაკეთებული აივანი, აბაზანა და ტუალეტი.

ოთხსულიანი ოჯახისთვის არცთუ საკმარისი ფართია, თუმცა ღია ცის ქვეშ ყოფნას ნამდვილად სჯობს.

ბინა ლამაზად არის მორთული – ღია ფერის შპალერით, სურათებით და ბევრი სხვა პატარა-პატარა, კომფორტის შემქმნელი დეტალით.

თინას ძალიან მოსწონს ახალი სახლი. მისი ოჯახი მაიკოპიდან (რესპუბლიკა ადიღე, ჩრდილოეთ კავკასია) აფხაზეთში გადამოვიდა, რომ სამუდამოდ აქ დასახლდნენ.

„ისინი მალე სახლის ფასადს შეაკეთე-

ბენ“, - ამბობს იგი, - „ჭერის შეკეთებასაც შეგეპირდნენ.“

რეალურად, სახლს „შეკეთება“ არ სჭირდება. აქაურობა უფრო კაპიტალური, ბულდოზერებით შესასრულებელი სამუშაოს შთაბეჭდილებას ტოვებს. თუმცა, თინას და სხვებს, რომლებიც აქ გადმოსახლებას აპირებენ, სხვა გზა არ აქვთ.

განსახლების პრობლემა იმ ქალაქისათვის, სადაც უამრავი ცარიელი სახლი და ბინაა, ცოტა უცნაურია. ომის შემდგომ, ის აფხაზები, რომელთაც სახლები დაკარგეს, ქართველების კუთვნილ სახლებში სახლდებოდნენ. ჯარისკაცებმა ქართველთა სახლები ნადავლის სახით იგდეს ხელთ. მაგრამ ეს საკმარისი არ აღმოჩნდა. სახლების შესაკეთებლად საჭირო ფინანსური რესურსები არ იყო, ამიტომ, ბევრ მათგანში ჯერ კიდევ არავინ ცხოვრობს.

ოფიციალურად, ამ ბინების მესაკუთრეობა საკმაოდ ჩახლართული ამბავია. თინა

არქიტექტურისათვის დამახასიათებელ სტილში. „იყიდება“ – ანერია აქ თითქმის ყველა ფანჯარას. ფასი დაახლოებით 2000-3000 დოლარია კვადრატულ მეტრზე.

ოფიციალური საშუალო ხელფასი აფხაზეთში 200 დოლარია. ეს ყველაფერი კი იმას ნიშნავს, რომ სახლები მხოლოდ ბიზნესმენთა ელიტის მცირე წრისა და რუსებისათვის არის განკუთვნილი.

თუმცა, აფხაზეთში რუსებსაც პრობლემები აქვთ - აქ მათ ქონების მარტივად შექენა არ შეუძლიათ. აფხაზეთის კანონმდებლობის თანახმად, კერძო საკუთრებაში უძრავი ქონების დაკანონება მხოლოდ აფხაზეთის მოქალაქეს შეუძლია.

თუ რუსეთის მოქალაქეს უძრავი ქონების დასაკუთრება სურს, იგი ამას ჩახლართული სქემით აკეთებს – ამისთვის მას სანდო აფხაზი ბიზნეს-პარტნიორი სჭირდება.

რუსული გაზეთის „მოსკოვსკი კომ-

დებს, რომ აფხაზეთის სასამართლოები დაახლოებით 4 ათას ასეთ შემთხვევას განიხილავს.

აფხაზეთის დე-ფაქტო პრეზიდენტმა სერგეი ბალაფშმა ხელი მოაწერა განკარგულებას იმ კომისიის შექმნის თაობაზე, რომელიც რუსეთის მოქალაქეების ქონებრივი უფლებების კანონიერებას გადაწყვეტს.

ასეთი კომისიის შექმნის იდეა თავდაპირველად მოსკოვს ჰქონდა, მაგრამ ამ იდეამ აგვისტოში აფხაზეთში ცხარე კამათი გამოიწვია.

ამ წინადადების მონიშნულმდეგეები შიშობენ, რომ ეს გზას გაუხსნის ათასობით ქართველის დაბრუნებას, რომლებმაც აფხაზეთი 90-იანი წლების შეიარაღებული კონფლიქტის შედეგად დატოვეს და ამჟამად რუსული პასპორტებით რუსეთში ცხოვრობენ.

„არავინ აპირებს რუსეთის მოქალაქეების უფლებების დარღვევას,“ - განაცხადა რესპუბლიკის დე-ფაქტო პრეზიდენტმა სერგეი ბალაფშმა. „სხვა საქმეა, მაგალითად, ისეთი პირების საკითხი, რომლებმაც აფხაზეთი 1992 წელს დატოვეს და 2010 წელს, 18 წლის შემდეგ დაბრუნება გადაწყვიტეს. იმ ადგილას უკვე შეიძლება, მისი სახლი აღარც დგას, სხვა ობიექტია აშენებული... ყველა საქმეს ინდივიდუალური მიდგომა სჭირდება.“

ამასობაში, „ახალი რაიონის“ მობინადრეები მოყვანილობის სართულებზე ცემენტის ტომრების ატანას განაგრძობენ.

„ისინი ბავშვებისათვის სათამაშო მოედნის აშენებას შეგეპირდნენ“, - ამბობს თინა. „დარწმუნებული ვარ, დროთა განმავლობაში, აქაურობა უკეთესი და უფრო ხალისიანი იქნება.“

სტატიაში გამოყენებული ტერმინოლოგია ეკუთვნის ავტორს და არა „ლიბერალს“.

სოხუმის საუკეთესო უბნებში ახალი შენობები შენდება – ასი წლის წინანდელი სოხუმის არქიტექტურისათვის დამახასიათებელ სტილში. „იყიდება“ – ანერია აქ თითქმის ყველა ფანჯარას. ფასი დაახლოებით 2000-3000 დოლარია კვადრატულ მეტრზე.

არ ამბობს, ბინა იყიდა, თუ, უბრალოდ „დაიკავა.“

„ეს დედაჩემის საჩუქარია,“ – ამბობს ის. „არ მიკითხავს, როგორ მიიღო მან ეს ბინა.“

ნახევრად დანგრეულ სახლში ცხოვრება თინას არ აშინებს, რადგან, როგორც ამბობს, - „ჩვენნარი ხალხს ბინის შექმნის არანაირი საშუალება არ აქვს.“

განსახლება აფხაზეთში ახალგაზრდა ოჯახების წინაშე მდგარი ერთ-ერთი ყველაზე დიდი პრობლემაა.

რუსეთის მიერ აფხაზეთის დამოუკიდებელ ქვეყნად აღიარებას, რუსეთის მხრიდან ბიზნეს-ინტერესების ზრდაც მოჰყვა. რუსებმა აფხაზეთში მეტი ფულის დახარჯვა დაიწყეს, რამაც სოხუმში ბინების ფასის მკვეთრი ზრდა გამოიწვია. თუ 2008 წელს ძველი, „ხრუმოვკის“ ტიპის ერთოთახიანი ბინა დაახლოებით 4-5 ათასი დოლარი ღირდა, დღეს ფასი გაათმაგდა.

ქალაქის საუკეთესო უბნებში ახალი შენობები შენდება – ასი წლის წინ სოხუმის

სომოლეცის“ თანახმად, ამ სქემამ ბევრ რუსს პრობლემები შეუქმნა: მათი ქონება აფხაზმა კრიმინალებმა, უბრალოდ, მიისაკუთრეს.

გაზეთი ამტკიცებს, რომ ხელთ ჩაუვარდა საიდუმლო დოკუმენტი, რომელიც აფხაზეთის პარლამენტმა ადგილობრივი ადმინისტრაციული ორგანოებისათვის მოამზადა, და რომელშიც საუბარია, რომ 1992-93 წლების ომის შემდგომ დაცარიელებული ბინები და სახლები „უპატრონოდ“ უნდა გამოცხადდეს და მათ აფხაზ მობინადრეებს გადაეცეს.

ამ გადაწყვეტილების ერთი მხარე გასაგებია: აფხაზეთში ყველა დარწმუნებულია, რომ ქართველები საკუთარ სახლებში არასოდეს დაბრუნდებიან.

თუმცა, როგორც „მოსკოვსკი კომსომოლცი“ წერს, აფხაზმა კრიმინალებმა ადგილობრივ ხელისუფლებასთან შეთანხმებით, რუსების ბინებიც დაიკავეს.

აფხაზი ადვოკატი თამაზ ქეცვა აცხა-

სტატია მომზადებულია ჰაინრიხ ბოლის ფონდის მხარდაჭერით. ამ პუბლიკაციაში გამოთქმული შეხედულებები და მოსაზრებები არ არის აუცილებელი, გამოსატავდეს ჰაინრიხ ბოლის ფონდის შეხედულებებს.

ფოტო: მანანა ქვიციანიძე

თბილისი OPEN AIR - ALTERVISION (შარდენის ქ), თბილისი, 2009

ბიუჯეტის უსამართლო განაჩივება

"დახია თუ ავდახია, მიშა მაბაჰია"

2008 წლის აგვისტოდან 2009 წლის ბოლომდე სახელმწიფომ სხვადასხვა გასართობ ღონისძიებებზე 8 მილიონამდე ლარი დახარჯა. ეს თანხა პრეზიდენტის მხარდამჭერ არტისტებს ყოველგვარი ტენდერებისა და კონკურსების გარეშე გადაეცათ.

ირმა ზარნაძე, სტუდია „მონიტორი“

2008 წლის საპრეზიდენტო არჩევნების წინ პრეზიდენტობის კანდიდატი მიხეილ სააკაშვილი ტელეკომპანია „რუსთავი 2“-ის გადაცემა „პრაიმ-ტიმში“ მხარდამჭერებთან ერთად მიიწვიეს. მხარდამჭერებს შორის იყვნენ საზოგადოებისთვის ცნობილი სახეები: აჩიკო გულედანი, ვახო ბაბუნაშვილი, დავით ფორჩხიძე, კახა ცისკარიძე, სტეფანე მღებრიშვილი, მაცაცო სეფისკვერაძე, ზაზა კორინთელი, ნინო ანანიასვილი, ნიკა ქავთარაძე, ნიკა მემანისვილი, მარინა ბერიძე. ამ გადაცემის წამყვანი ინგა გრიგოლია იყო. მიხეილ სააკაშვილმა საპრეზიდენტო არჩევნები მოიგო. მისმა მხარდამჭერებმა სხვადასხვა კონცერტებისა და ღონისძიებების ჩატარებისთვის

ბიუჯეტიდან საერთო ჯამში 8 მილიონამდე ლარი მიიღეს.

თბილისი OPEN AIR - ALTERVISION

2009 წლის 13 აპრილს აჩიკო გულედანი და ვახო ბაბუნაშვილი - ბექა ჯაფარიძესთან ერთად შპს „სტეპ რეკორდს ლეიბლი“ დააფუძნეს. აუდიტორული დასკვნის თანახმად, ფირმამ დაფუძნების დღესვე დაიწყო მსხვილი სახელმწიფო დაკვეთის შესრულება. „სტეპ რეკორდსმა“ სახელმწიფოსგან ქართული შოუ ბიზნესის ისტორიაში ერთ-ერთი ყველაზე მსხვილი 2 მილიონიანი დაკვეთა მიიღო.

2009 წლის გაზაფხულზე, „სტეპ რეკორდსი“ თბილისი OPEN AIR - ALTERVISION-ის ორგანიზატორი გახდა.

კონცერტები იპოდრომსა და შარდენზე გაიმართა. სამდღიანი ფესტივალის ბიუჯეტი 2 093 000 ლარი იყო. თანხა პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან გამოიყო და კულტურის სამინისტრომ „სტეპ რეკორდსს“ ყოველგვარი ტენდერის გარეშე ჩაურიცხა.

ამ თანხიდან კონცერტის მოწყობაზე 1 მლნ 250 ათასი ლარი დაიხარჯა, აქედან 148 ათასი ლარი უცხოელი შემსრულებლების ჰონორარი გახლდათ, 23 ათასი ლარი – ქართველი შემსრულებლების, 289 ათასი ლარი სცენის მოწყობაზე დაიხარჯა.

გულედანისა და ბაბუნაშვილის ახლად დაფუძნებული ფირმის თანამშრომლების ჰონორარი სამდღიანი ფესტივალის ორგანიზებისთვის 261

თბილისი OPEN AIR - ALTERVISION (იპოდრომი), თბილისი, 2009

■ დღეს უკვე პრეზიდენტს შეუზღუდავად შეუძლია რამდენიმე მილიონიანი კონცერტი, ფესტივალი თუ რაიმე სხვა ღონისძიება ისე დააფინანსოს, რომ ამისთვის სახელმწიფო უწყებებმა არც ტენდერი გამოაცხადონ და არც შერჩევის რაიმე ფორმა გამოიყენონ.

ათასი ლარი იყო. დღეს უკვე ფირმის საკუთრებაა დაახლოებით 80 ათასი ლარის ინვენტარი, რომელიც ამ ფესტივალისთვის სახელმწიფოს სახსრებით შეიძინეს და „სტეპ რეკორდსი“ მას კომერციული მიზნებისთვის იყენებს.

ქართულმა მედიამ – „ალტერვიზია“ 2009 წლის მაისში მოსკოვში გამართული „ევროვიზიის“ ალტერნატივად მონათლა, 2009 წლის „ევროვიზიაზე“ სტეფანესა და 3 G-ს მიერ წარდგენილი კომპოზიცია – We Don't Wanna Put In – ჟიურიმ შესარჩევ ეტაპზე დაინუნა და ქართველები „ევროვიზიაზე“ არ დაუშვა.

„ალტერვიზიის“ შესახებ თითქმის საათიანი ფილმი მომზადდა, ფილმი 203 ათასი ლარი დაჯდა და „სტეპ რეკორდსის“ დაკვეთით „ფორმულა კრეატივმა“ მოამზადა. „ფორმულა კრეატივის“ დამფუძნებელიც სააკაშვილის ერთ-ერთი მხარდამჭერი – ნიკა ქავთარაძეა.

„ადამიანები, რომლებსაც უნდათ რომ პარტიული თამაშების მიღმა იყვნენ, დაფინანსებას ვერასდროს მიიღებენ. ამისათვის ნაციონალური მოძრაობის დროშა უნდა დავიჭირო, თუ

ამას არ გააკეთებ, უნდა შეეგუო, რომ დაფინანსება არ გექნება,“ – ამბობს ლადო ბურდული, რომელიც საქართველოში ალტერნატიული მუსიკის ერთ-ერთი ფუძემდებელია და 1995 წლიდან კავკასიურ როკ-ფესტივალს ატარებს. ბურდული ამბობს, რომ მის მიერ მონყობილი ფესტივალების ხარჯი 10 ათას ლარს არასოდეს აღემატებოდა.

გიორგი ივანიშვილი 4 წელია ალტერნატიულ მუსიკას უკრავს, ცოტა ხნის წინ მეგობრებთან ერთად უცხოური პროექტის „ბალქონი ტივის“ ქართული ანალოგის გაკეთება გადაწყვიტა. პროექტი ქართული დამწყები მუსიკოსების ხელშეწყობას და მათ პოპულარიზაციას ითვალისწინებს.

პროექტის საწყისი ეტაპისთვის საჭირო იყო – აივანი, სადაც ეს ჯგუფები კომპოზიციებს ჩაწერდნენ. პროექტის ორგანიზატორებმა თბილისის მერიას მიმართეს და შესაბამისი აივანის გამოყოფა სთხოვეს.

გიორგი ამბობს, რომ წერილობით გაგზავნილ თხოვნაზე, მერიამ საერთოდ არ უპასუხა, არადა, მიზერულ თანხას – თვეში 80 ლარს თხოვდნენ.

ერთი მხრივ, სახელმწიფო ალტერნატიული მუსიკის ხელშეწყობისთვის კონკრეტულ პროგნოზებს რამდენიმე მილიონით აფინანსებს, მეორეს მხრივ კი „სხვებს“ მიზერულ თანხას არ აძლევს.

კულტურის კრიტიკოსი გიორგი ხადური ამბობს, რომ ასეთი მიდგომით სახელმწიფო ამ სფეროს აკონტროლებს: „სახელმწიფოს არ აწყობს, რომ შოუ-ბიზნესი განვითარდეს, ვინაიდან მერე კონტროლს დაკარგავს ნაყიდ მომღერლებსა და მსახიობებზე“.

ბატუმის საახალწლო კონცერტი

კიდევ ერთი მასშტაბური პროექტი – ბატუმის საახალწლო კონცერტი სახელმწიფოს სოლიდური თანხა – 2 293 000 ლარი დაუჯდა.

სახელმწიფომ ყოველგვარი ტენდერის და კონკურსის გარეშე ერთ პირთან მოლაპარაკების წესით 1 იანვრის საახალწლო კონცერტის ორგანიზება შპს „ბიზნეს პროტოკოლს“ დაუკვეთა და ხელშეკრულების მიხედვით 1 მლნ. 900 ათასი ლარი გადაუხადა. აქედან ამ კომპანიას თითქმის 150 ათასი ლარი სუფთა მოგება დარჩა.

სცენის მოწყობა 450 ათასი ლარი დაჯდა, გახმოვანება და განათება კი ნახევარ მილიონ ლარზე მეტი, მონაწილეების სასტუმროში ცხოვრებისთვის 115 ათასი ლარი დაიხარჯა, მათი ტრანსპორტირებისთვის კი 50 ათას ლარზე მეტი. კონცერტისთვის 37 ათასი ლარის ჯებირები და 7 500 ლარის მანათობელი ჩხირები შეიძინეს.

სოლიდურად გამოიყურება 1 იანვრის კონცერტში მონაწილეთა ჰონორარებიც. კონცერტის რეჟისურა ლაშა ონიანს დაუკვეთეს და მისთვის გადახდილმა ჰონორარმა 37 ათასი ლარი შეადგინა, ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელს ნინო ანანიაშვილს ჰონორარი 20 750 ლარი – გადაუხადეს, ჯანსუღ კახიძის სახელობის ორკესტრის დირიჟორს – 10 400 ლარი.

„ბიზნეს პროტოკოლმა“ თავის მხრივ კონტრაქტები სხვადასხვა ფირმებს და კერძო პირებს გაუფორმა. მათ შორის შპს „არტ-ფორუმს“, რომლის დამფუძნებლებიც კახა ცისკარიძე და სტეფანე მღებრიშვილი არიან.

„არტ-ფორუმს“ უცხოელი დიჯეის

ჩამოიყვანა, 100 ათასი ლარი დაუჯდა, ამ თანხიდან დიჯეის ჰონორარი 62 ათასი ლარია.

„არტ-ფორუმსე“ დაევალა დათო ევგენიძის კონცერტის ორგანიზება, რისთვისაც სახელმწიფოსგან დამატებით 150 ათასი ლარი მიიღო. ერთი კონცერტისათვის დათო ევგენიძის ჰონორარი – 25 ათასი ლარი იყო, „არტ-ფორუმის“ მოგება კი სახელმწიფოსგან გადახდილი მთლიანი თანხის 15 პროცენტი შეადგინა.

კახა ცისკარიძე ამბობს, რომ მიხეილ სააკაშვილის მხარდამჭერია, თუმცა მიაჩნია, რომ სახელმწიფო დაკვეთებს ამის გამო არ იღებს.

ბათუმში 2 იანვარს „ცისფერი ტრიოს“ კონცერტის ორგანიზება კულტურის სამინისტრომ შპს „არტ-პრომ“-ს დაუკვეთა, რაშიც 117 ათასი ლარი გადაუხადა, „არტ-პრომმა“ კი ქვეკონტრაქტები გააფორმა, მათ შორის შპს „მემანიკა-ფროდაქმენთან“, რომლის ერთ-ერთი დამფუძნებელი ეროვნული მუსიკალური ცენტრის დირექტორი ნიკა მემანიშვილია. „მემანიკა ფროდაქმენი“ მაშინ მხოლოდ ერთი თვის დაფუძნებული იყო.

„მემანიკა ფროდაქმენს“ „ცისფერი ტრიოს“ კონცერტის მუსიკალური გაფორმებისთვის 25 ათას 750 ლარი გადაუხადეს. იმავე კონცერტის მუსიკალურ რეჟისურასა და პიანისტობაში თავად ნიკა მემანიშვილმა 11 250 ლარიანი ჰონორარი აიღო.

გასართობი ღონისძიებების ვიდეო გადაღებასა და პირდაპირი ტრანსლაციის უმრავლეს შემთხვევაში შპს „ჰორიზონ ტე-სტუდიას“ უკვეთავენ, რომლის დამფუძნებელიც დავით გერსამიაა, კომპოზიტორ მაცაცო სეზისკვერადის შვილი.

დოკუმენტაცია, რომელიც სახელმწიფო სტრუქტურებისგან მოვიპოვეთ, ყველა გასართობი ღონისძიების ფინანსურ ინფორმაციას არ ასახავს, თუმცა მაინც შთამბეჭდავ ციფრს აღწევს. 2008 წლის სექტემბრიდან 2009 წლის ბოლომდე კულტურის სამინისტროს ინფორმაციით, გასართობი ღონისძიებებში დაახლოებით 8 მლნ ლარი დაიხარჯა.

უმრავლეს შემთხვევაში – ყოველგვარი ტენდერის და შერჩევის გარეშე.

სახელმწიფო კონკურსისა და სამართლიანი შერჩევის გარეშე არა მხოლოდ ფირმებს, არამედ კონკრეტულ შემსრულებლებსაც აძლევს სახელმწიფო დაკვეთებს.

კიდევ ერთი შემსრულებელი რომელსაც სახელმწიფო ხშირად აფინანსებს ზაზა კორინთელი – იგივე ზუმბაა.

2009 წლის 10 ოქტომბერს რუსთაველაში სახალხო დღესასწაულ „შოთაობაში“ მონაწილეობისათვის კულტურის სამინისტრომ ზაზა კორინთელს 6500 ლარი გადაუხადა. ამავე წლის 31 ოქტომბერს სოფელ მირზაანში „ფიროსმანობაში“ მონაწილეობისათვის კი – 5300 ლარი.

1 ივნისს ბავშვთა დაცვის საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიების ორგანიზება – „ნამს“ დაეკისრა, რომლის დირექტორიც ზაზა კორინთელია. კორინთელის ორგანიზაციის ღონისძიების ორგანიზებაში 9200 ლარი გადაუხადეს.

კულტურის სამინისტრომ ჯგუფ „ბერმუხას“ საიუბილეო საღამოს გამართვისთვის შპს „არტ-ფაქტორს“ 4000 ლარი გადაურიცხა. ამ ფირმის დამფუძნებელიც და დირექტორიც ზაზა კორინთელია.

პრეზიდენტმა ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრს, რომელსაც ნინო ანანიშვილი ხელმძღვანელობს, ამერიკაში გასტროლისთვის 370 ათასი ლარი გამოუყო.

ფავორიტი ფირმების მსგავსად სახელმწიფო უწყებებს ფავორიტი შემსრულებლებიც ჰყავს, მაგალითად ბუბა კიკაბიძე. ბუბა კიკაბიძეს 70 წელი 2008 წლის 17 ივლისს შეუსრულდა. მის იუბილესთან დაკავშირებით პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან 21 ივლისს 60 000 ლარი გამოიყო. ამავე დღესთან დაკავშირებით, პრეზიდენტმა კიდევ ერთი განკარგულება 28 ნოემბერს

გამოსცა და კიკაბიძის იუბილესთვის დამატებით 50 000 ლარი გამოყო. 2009 წლის ბოლოს ცალკე კულტურის სამინისტრომ ბუბა კიკაბიძის კონცერტი კიდევ 114 000 ლარით დააფინანსა.

ზემოთ ჩამოთვლილი თანხების უმრავლესობა პრეზიდენტის და მთავრობის სარეზერვო ფონდებიდან გამოიყო. სარეზერვო ფონდები თავდაპირველად მხოლოდ სტიქიური კატასტროფების დროს გამოწვეული ზარალის და სხვა გაუთვალისწინებელი ღონისძიებების დასაფინანსებლად შეიქმნა, თუმცა სააკაშვილის პრეზიდენტობის წლებში ამ ფონდებიდან თითქმის ყველაფრის დაფინანსება შეიძლება. 2008 წელს შესყიდვების შესახებ კანონში შეტანილი ცვლილებებით სარეზერვო ფონდებიდან გამოყოფილი თანხა შესყიდვების კანონმდებლობის კონტროლიდან სრულად გამოვიდა. დღეს უკვე პრეზიდენტს შეუზღუდავად შეუძლია რამდენიმე მილიონიანი კონცერტი, ფესტივალი თუ რაიმე სხვა ღონისძიება ისე დააფინანსოს, რომ ამისთვის სახელმწიფო უწყებებმა არც ტენდერი გამოაცხადონ და არც შერჩევის რაიმე ფორმა გამოიყენონ.

შემსრულებელ ფირმებთან გაფორმებული მიღება-ჩაბარების აქტების დიდ ნაწილს ხელს – კულტურის სამინისტროს ერთ-ერთი დეპარტამენტის ხელმძღვანელი მარინა ბერიძე აწერს, რომელიც მიხეილ სააკაშვილის ერთ-ერთი მხარდამჭერია.

გარდა დაკვეთებისა, რომელსაც სახელმწიფო მის მხარდამჭერ მუსიკოსებს აძლევს, მათ სხვა მხრივაც ეხმარება. მაგალითად, პრეზიდენტმა დათო ფორჩხიძეს სტუდიის მოსაწყობად დაახლოებით ასი ათას დოლარად ღირებული ფართი, 14 ათას დოლარად გადასცა. დათო ფორჩხიძე პატრულის ჰიმნის ერთ-ერთი შემსრულებელია და სხვებთან ერთად „მიმა მაგარიასაც“ მღერის. **□**

ჟურნალისტური გამოძიება მომზადებულია სტუდია „მონიტორის“ პროექტის ფარგლებში. ჟურნალისტური გამოძიება განხორციელდა ევროკავშირის ფინანსური მხარდაჭერით.

ტურიზმი

შინაოსვლიანი ჰიზიდენსის დაბნება

მსოფლიო ვოიაჟების და საგარეო პოლიტიკაზე ზრუნვაში გატარებული წლების შემდეგ პრეზიდენტი სააკაშვილი ამ ზაფხულს მშობლიურ კერას დაუბრუნდა და იმედი აქვს, რომ მილიონობით ტურისტი და ინვესტორი მისგან აიღებს მაგალითს.

მოლი კორსო

ახალი მშენებლობები ბათუმში, სექტემბერი 2010

ფოტო: შოთა შავაძე

საქართველოს პრეზიდენტისთვის საქართველოს ასპარეზზე რაიმე გარღვევის შანსი ძალიან მცირეა და ამიტომაც, მიხეილ სააკაშვილმა შიდამეურნეობისთვის მოიცალა. ზოგიერთი ექსპერტი პრეზიდენტის მხრიდან საშინაო საქმეების მიმართ უეცარ ინტერესს საზღვარგარეთიდან მოპატიჟებების ნაკლებობით ხსნის. თუმცა, უდავოა, რომ მისი წლებანდელი, აქტიურად გატარებული საზაფხულო არდადეგები სერიოზულად აისახა საქართველოზე.

შესაძლებელია, საქართველოს პრეზიდენტს ფრთები შეკვეცეს, მაგრამ მისი ლეგენდარული მოგზაურობის ფინი სულაც არ შენელებულა. ყოველდღიურად

დისლოკაციის ახალ-ახალი ადგილები – ხევსურეთის მთიანეთი თუ ანაკლიის ლავჯარდოვანი სანაპირო – და ახალ-ახალი ინიციატივები. ქობულეთში სააკაშვილი წარადგენს 27 სასტუმროს მშენებლობის სამთავრობო გეგმას, ანაკლიაში „ზამთარ-ზაფხულის“ ტიპის დასვენების შესაძლებლობებზე საუბრობს, თბილისში კი 2013 წლისთვის ხუთი, ხოლო 2015-სთვის ათი მილიონი ტურისტის საქართველოში ჩამოყვანის დაპირებას იძლევა.

საკაშვილის გაჭიანურებული ვიზიტი საკუთარ ქვეყანაში აშშ-ს „გადატვირთვის პოლიტიკის“ შემდგომ რეალობას ასახავს, – მიიჩნევს პოლიტიკური ანა-

ლიტიკოსი არჩილ გეგეშიძე. „ის ამით უკმაყოფილოა, მაგრამ ცდილობს, რამენაირად კომპენსირება მოახდინოს. არის ყველგან და ყოველთვის. 24-საათიანი პრეზიდენტია“, – აღნიშნავს გეგეშიძე.

„ანაკლიისა და მესტიის პროექტები, რა თქმა უნდა, ვერ შეცვლის საზღვარგარეთულ ტურნეებს და სხვა მთავრობებთან ინტენსიურ კონტაქტებს, მაგრამ ის ძალიან ენერგიული პიროვნებაა, განსაკუთრებული ლიდერია და ცდილობს, საკუთარი ნიშა იპოვოს.“

საშინაო პოლიტიკა მისი ახალი კრედიო გახდა და მზისსათვალეებიანმა სააკაშვილმა შიდა განვითარებას მიჰყო ხელი. ზაფხულის პერიოდში პრეზიდენტის

ახალი მშენებლობები ბათუმში, სექტემბერი 2010

ფოტო: შპს „საქსტრეკ“

დღის წესრიგის მთავარი თემები იყო ტურიზმი და ინვესტიციები – პოლიტიკური სარჩულის მქონე ეკონომიკური წამოწყებები.

ინვესტიციების მოცულობა, გარკვეულწილად, გაიზარდა მიმდინარე წლის მეორე კვარტალში, თუმცა შარშანდელი წლის მაჩვენებელს (272 მლნ აშშ დოლარი) მაინც 6.3%-ით ჩამორჩება. საქართველოსთვის ნაკლები ინვესტიცია ნაკლებ სამუშაო ადგილსა და დასუსტებულ ეკონომიკას ნიშნავს, რადგან ქვეყნის ბიუჯეტის დაბალანსება მნიშვნელოვანიწილად არის დამოკიდებული საერთაშორისო დახმარებასა და პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებზე.

საქართველოს მთავრობა ტურიზმს განიხილავს, როგორც თეთრ ცხენზე ამხედრებულ რაინდს, რომელიც ქვეყანას უმუშევრობისგან და ინვესტიციებში ჩავარდნისგან იხნის და მოუტანს შემოსავალს, სტაბილურობასა და მდგრად უსაფრთხოებას.

30 აგვისტოს, როდესაც სააკაშვილი ეკონომიკის მინისტრს ვერა ქობალიას და სამხარეო გუბერნატორებს შეხვდა, მან ხაზგასმით აღნიშნა რომ 2013 წლისთვის საქართველოში 5 მილიონი ტურისტი უნდა ჩამოვიდეს, ანუ საქართველოს ერთ მოქალაქეზე – ერთი ტურისტი. პრეზიდენტის თქმით, ეს რიცხვი 2015 წლისთვის უნდა გაორმაგდეს.

ტურიზმის დეპარტამენტის ინფორმაციის თანახმად, საქართველოს წელს 2 მილიონი უცხოელი ესტუმრა. აქედან მხოლოდ 24 პროცენტი იმყოფებოდა ქვეყანაში დასვენების მიზნით.

აჭარაში პრეზიდენტმა კიდევ ერთი რადიკალური ინიციატივა გააჟღერა, რომელიც ინვესტიციებსა და ტურიზმს გაუმართავს ხელს: ინვესტორებს საშუალება

ექნებათ 1 დოლარად შეიძინონ ქონება და 15 წლით გათავისუფლდნენ გადასახადებისა და კომუნალური ხარჯებისგან, თუ შეძენილ ტერიტორიაზე 2011 წლის აგვისტომდე სასტუმროებს ააშენებენ და ექსპლუატაციაშიც მოიყვანენ.

„ყველამ კარგად დამიგდოს ყური, ვისაც სახლში ან სადღაც ბანკში უდევს რამდენიმე მილიონი დოლარი. ბანკში და მუთაქაში ფული არ მოიმატებს და შეიძლება, დაკარგოთ კიდევ. ჩვენ გთავაზობთ პროექტს, რომლითაც ეს ფული შეიძლება უახლოეს წლებში, მინიმუმ, გააორმაგოთ“, – განუცხადა სააკაშვილმა პოტენციურ ინვესტორებს 11 სექტემბერს ქობულეთში, სადაც ხსენებული შეთავაზება გაკეთდა.

„ამხელა სივრცე უაზროდ არის დაკარგული, განძირით ხელი და დაასაქმეთ ხალხი!“

სასტუმროები, სააკაშვილის თქმით, ტურისტების დაბინავების კუთხით დეფიციტს შეავსებს. აჭარის ტურიზმის დეპარტამენტის განცხადებით, რეგიონში ჩამოსული ტურისტების რიცხვმა წელს მკვეთრად იმატა. შარშან აჭარამ 208 ათასს ტურისტს უმასპინძლა, წელს კი რეგიონს 350,000 ესტუმრა.

საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტოს ხელმძღვანელის ირაკლი მიტკავას თქმით, „ქობულეთის თავისუფალ ტურისტულ ზონად“ მონათლული ინიციატივის გამოცხადებისთანავე ბიზნეს-წრეებში დიდი „ფუსფუსი“ ატყდა. მართალია მიტკავამ ვერ დააკონკრეტა, თუ რა მიმართულებებით დაინტერესდნენ ინვესტორები, ან შემთავაზების რა ასპექტი გამოდგა მათთვის ყველაზე მიმზიდველი, მაგრამ მან დაადასტურა, რომ მას და მის თანამშრომლებს ამ პროექტის თაობაზე უამრავი შეკითხვით მი-

მართავენ.

დაინტერესების სერიოზულ მასშტაბებზე აჭარის ხელმძღვანელობაც საუბრობს. ეკონომიკისა და ფინანსების სამინისტროს ადმინისტრაციის უფროსი თენგიზ ზოიძე ამბობს, რომ მისმა უწყებამ უკვე 10 წინადადება მიიღო. აქედან, 9 – საქართველოდან და ერთიც – სომხეთიდან.

ამ შეთავაზების ფარგლებში მოხდება სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული 10 ჰექტრამდე წინვოვანი ტყის ათვისება, რომელიც ქობულეთის სანაპიროსა და ძირითად ტრასას შორის არის განლაგებული. განაცხადების შეტანის ვადა 30 ოქტომბრამდეა, ხოლო სასტუმროების მშენებლობა გაისად 1 აგვისტომდე უნდა დასრულდეს. პროექტების დიზაინმა აჭარის მთავრობის მოთხოვნები უნდა დააკმაყოფილოს.

არსებობს გარკვეული შეზღუდვებიც – მშენებლობისას ფიჭვნარში იკრძალება ხეების მოჭრა, ხოლო თუ პროექტის მითითებულ ვადაში დასრულება ვერ მოხერხდა, ინვესტორები 15-წლიანი საგადასახადო შეღავათით ვეღარ ისარგებლებენ. ინვესტიციის მინიმალური ოდენობა 2 მილიონი ლარით განისაზღვრა.

ბათუმის საერთაშორისო ინვესტორთა ასოციაციის გენერალური მდივნის თამაზ შავაძის თქმით, შეთავაზება ძალზე დროულია. „პროექტი რომც ვერ განხორციელდეს წარმატებით, ის სხვა ახალ ინიციატივებს, საბოლოო ჯამში კი, რეგიონის განვითარებას შეუწყობს ხელს“, – ამბობს შავაძე და აქვე დასძენს, რომ მთავრობის მიერ ნავარაუდები ტურისტთა ნაკადის (2 მილიონი) დასაკმაყოფილებლად ქობულეთში 40-50 ათასი სასტუმრო ნომერია საჭირო. ამჟამად კურორტზე 7 ათასი სასტუმრო ნომერია. □

რეპორტაჟი

სუბსიდიზებული ხიზვი

მთავრობის მრავალმილიონიანი სუბსიდია რთველის ჩატარებას უზრუნველყოფს, თუმცა მეღვინეობის განვითარებაში წვლილი არ შეაქვს.

ნანა საჯავია

„ღვინისა და ვაზის მუზეუმი“, სექტემბერი 2010

ფოტო: ნინო ბოლუა

სოფელ აკურაში რთველი დილის ექვს საათზე იწყება, გრძელ კაბეზში, მაღალყელიან წინდებსა და ჩალის ქუდეებში გამოწყობილი სოფლის ქალები ვედროებით ხელში ვენახისკენ მიეშურებიან.

64 წლის ცაცო ვეფხვაძე ორლობეს მეზობლებთან ერთად მიუყვება, გუშინ 500 კილო ყურძენი დაკრიფა - თავისი მოსავალი უკვე აიღო, ახლა დღეში 15 ლარად სხვების ვენახებში მუშაობს. წინ კიდევ ერთი გრძელი დღეა. რთველი საღამოს 6 საათამდე გრძელდება.

„წელს ცოცხა მოსავალი იყო, გვალვებმა გაგვიფუჭა ვენახი. ამიტომ მოვრიჩი ჩემსას ასე მალე,“ - ამბობს ცაცო და ვენახის რიგებს მიუყვება.

გაჭიანურებული გვალვის გამო რთველი კახეთში წელს უჩვეულოდ ადრე, აგვისტოს ბოლოს დაიწყო და სექტემბრის ბოლომდე გასტანს. შედარებისთვის, შარშან რთველი ოქტომბრის შუა რიცხვებამდე გაგრძელდა.

უკვე რამდენიმე წელია, კახეთში რთველის საკოორდინაციო სამთავრობო შტაბი მუშაობს. „რთველი 2010“-ის ოცკაციანი ჯგუფი გურჯაანის ერთადერთ სასტუმროშია განთავსებული. სასტუმროს ეზოში ღია რესტორანია. მის ერთ კუთხეში სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბანერი, საქართველოს დროშა და ლერბიანი ტრიბუნაა მოთავსებული. საჭიროების შემთხვევაში, რესტორანი პრესკონფერენციის დარბაზად იქცევა ხოლმე.

შტაბს სოფლის მეურნეობის სამი-

ნისტროს ადმინისტრაციის უფროსი – ტარიელ გაბუნია ხელმძღვანელობს. „რთველის წარმატებულად ჩატარებისთვის“ 29 წლის გაბუნია შარშან ღირსების ორდენი მიიღო.

შტაბში კედელზე კახეთის და მისი რვა რაიონის რუკაა გაკრული. ადგილობრივ ყურნალისტებთან საუბრის დაწყებამდე გაბუნია მუდმივად ანკრიალებულ ორ მობილურ ტელეფონს რთავს, პორტატულ კომპიუტერს ხსნის და უკაბელო მოდემს

შარშანდელ მოსავალთან შედარებით 23%-ით ნაკლებია. შარშან მოსავალმა 120 ათასი ტონა შეადგინა.

„რთველი მიდის ძალიან მშვიდად, ყოველგვარი რიგების და გართულებების გარეშე. შედგენილია ყურძნის ჩაბარების გრაფიკი და მოსავლის განაწილება დაგეგმილად ხდება“, – ამბობს გაბუნია.

„ღვინის კლუბის“ პრეზიდენტი მალხაზ ხარბედია ამბობს, რომ წელს, გასულ წლებთან შედარებით

ამან კი მოსავალი რაოდენობრივად და ხარისხობრივად დააზარალა.

„თავისთავად, მცირემოსავლიანობაში ცუდი არაფერია, პირიქით, რაც უფრო ნაკლებადაა დატვირთული ვაზი და მცირეა მოსავალი, მით უფრო კარგი, ღრმა და გემრიელი ღვინო დგება, მაგრამ არა მაშინ, როცა მცირე მოსავლიანობას ბუნებრივი მოვლენები და სტიქიური უბედურებები იწვევს,“ – ამბობს ხარბე-

კომპანია wine man, სექტემბერი 2010

კომპანია wine man, სექტემბერი 2010

კომპანია wine man, სექტემბერი 2010

„ღვინისა და ვაზის მუზეუმი“, სექტემბერი 2010

ფოტოგრაფი: ნინო ბოზუა

აერთებს. ინტერნეტს ის ინტერვიუს დროს ციფრების დასახელებისას იშველიებს.

„12 ათას ტონამდე საფერავი და 3 ათას ტონამდე რქაწითელი უკვე დაბინავებულია“, – ამბობს გაბუნია.

მისი თქმით, სავარაუდო მოსავალი წელს 87 ათასი ტონა იქნება, რაც

მართლაც გაცილებით ნაკლები პრობლემები იყო ყურძნის ჩაბარებასთან დაკავშირებით. თუმცა, ამის მიზეზი არა სახელმწიფო პროგრამის ეფექტურობა, არამედ ის იყო, რომ განახევრებული მოსავალი მოვიდა. წელს კახეთში ხშირი იყო სტიქიური უბედურებები, შემდეგ გვალვა დაიწყო.

და.

კახეთში ყურძენს ოცი ქარხანა იბარებს. ერთ კილო საფერავში ქარხნები 40 თეთრს, რქაწითელში კი 50-60 თეთრს იხდიან. ქარხნის ფასს სახელმწიფო სუბსიდია – კილო საფერავზე 25 თეთრიანი, რქაწითელზე კი 15 თეთრიანი ვაუჩერი ემატება.

სახელმწიფო ვაუჩერი არ გაიცემა ჰიბრიდული ჯიშის ყურძენზე, რასაც შტაბში იმით ხსნიან, რომ „ჰიბრიდი ადვილად მოსავლელი ჯიშია.“ სამინისტროს მონაცემებით, წელს ჰიბრიდული ჯიშის მოსავალი 2 500 ტონამდე იქნება. ვაუჩერი მხოლოდ კერძო პირებს ეკუთვნით, ის არ გაიცემა შპს-ზე და მათზე, ვისაც საკუთარი ქარხანა აქვს.

სახელმწიფო სუბსიდირება, როგორც გლეხების მხარდამჭერი სო-

ახმარდნენ,“- ამბობს გაბუნია.

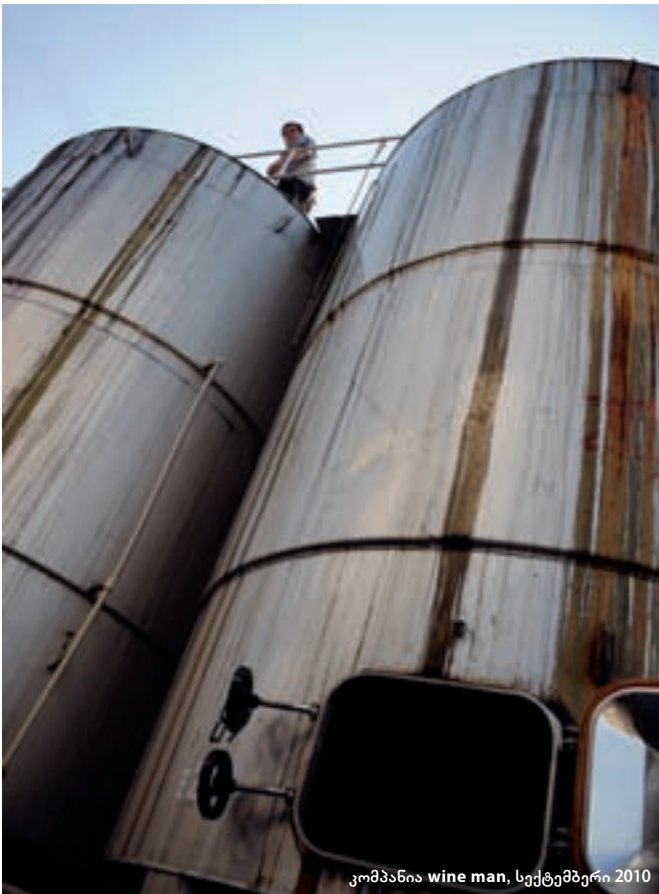
ვენახის სუბსიდირებისთვის წელს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან 6 მილიონ 100 ათასი ლარი გამოიყო. ბიუჯეტი რთველის დაწყების წინ, ივნისში, სავარაუდო მოსავლის დაანგარიშების შემდეგ შედგა.

სუბსიდირების ამ ფორმას მეღვინეთა ნაწილი უშედეგოდ მიიჩნევს. „ღვინის კლუბის“ პრეზიდენტის აზრით, ჯობდა, სუბსიდირებაზე დახარჯული თანხის ნაწილი მაინც

Cru artisan-ის მსგავსი „გლეხის ღვინის“ შემოღებაც“.

მიუხედავად იმისა, რომ რთველი მრავალმილიონიანი სუბსიდირებით არის გამაგრებული, გლეხებისთვის ქარხნების მიერ შეთავაზებული ფასი მაინც დაბალია. მათი ნაწილი ყურძენს ან „კერძოდ“ ჰყიდის ან ღვინოს თავად აყენებს.

„ქარხანაში ვინღა ჩააბარებს, როცა ასეთი ფასებია. მე კერძოდ გავეყიდე. საფერავში 85 თეთრი მომცეს. სხვა

კომპანია wine man, სექტემბერი 2010

კომპანია wine man, სექტემბერი 2010

„ღვინისა და ვაზის მუზეუმი“, სექტემბერი 2010

ციალური პროგრამა, აუცილებელი რუსეთის ბაზრის დახურვის შემდეგ გახდა.

„კახეთის მოსახლეობის 40%-მდე უშუალოდ მევენახეობაშია დასაქმებული და ხშირ შემთხვევაში, მათ უჭირდათ იმ დანახარჯების ამოღება, რასაც ვენახის მოვლა-პატრონობას

ფალსიფიკაციასთან ბრძოლაში და ღვინის ბაზრის ორგანიზებაში და დახვეწაში დახარჯულიყო:

„ძალიან მნიშვნელოვანია, გლეხს ხარისხიანი ღვინის წარმოება ვასწავლოთ, რომლითაც ბაზარი გაჯერდებოდა. კარგი იქნებოდა კლასიფიკაციის ახალი საფეხურის – ფრანგული

შემოსავალი არაფერია, ვინც ზედმეტს მომცემს, იმას მივცემ“, – ამბობს ცაცო ვეფხვაძე და დაკრეფილი ყურძნის მტევენებს წინსაფრის კალთაში ილაგებს.

რთველი კახეთში რამდენიმე დღეში დასრულდება, შტაბი კი მომდევნო ერთი თვით რაჭაში გადაინაცვლებს. □

ხობოხ ვიპოვოთ სამყაროს "პიხვეცსანყისი"

ინტერვიუ პროფესორ
გია დვალთან

„ფუნდამენტური მეცნიერება შემოქმედებითი საქმიანობაა. ხოლო შემოქმედების ახსნა - რატომ აკეთებ ამას და არა სხვა რამეს – ძალიან ძნელია. თუმცა, ჩვენ გვესმის, რომ რასაც ვაკეთებთ, არა მარტო ჩვენი ინტერესის დაკმაყოფილებისთვის, არამედ კაცობრიობისთვისაა მნიშვნელოვანი.“

რატომ გადანყვიტეთ, რომ კოსმოლოგია და ნაწილაკების ფიზიკა ის სფერო იყო, რომლის შესწავლაც თან საინტერესო იქნებოდა და თან მნიშვნელოვანი?

ინტერესს ადამიანი არ ირჩევს, ის თავისით მოდის. საერთოდ, მეცნიერების ყველა განხრა საინტერესოა, რადგან მეცნიერება ხსნის ჩვენს არსებობას. ფუნდამენტური მეცნიერება იმ კითხვებს პასუხობს, რაც კაცობრიობას აღელვებს და აუცილებელი არ არის, მეცნიერი იყო, რომ ამით დაინტერესდეს. საერთოდ, ყველა მეცნიერება მაინტერესებს, მაგრამ ჩემი დარგი ფიზიკაა. საიდან წარმოვიშობით, რა არის კანონები, რასაც სამყარო ემორჩილება – ზოგადი კითხვები ბავშვობიდან მაინტერესებდა და მომეჩვენა, რომ ფიზიკას ჰქონდა ამ კითხვებზე პასუხი. კოსმოლოგია ფიზიკის ერთერთი განხრაა.

თქვენს სპეციალიზაციას უცნაური სახელი აქვს: ელემენტარული ნაწილაკების ფიზიკა და კოსმოლოგია. პირველი ძალიან მცირე დეტალებს შეისწავლის, მეორე - მასშტაბური და მრავლისმომცველია. რა კავშირშია ეს ორი სფერო ერთმანეთთან?

ელემენტარული ნაწილაკებისა და კოსმოლოგიის კავშირს რამდენიმე ფაქტორი განსაზღვრავს: კოსმოლოგია სამყაროს დინამიკაა, მეცნიერება სამყაროს ისტორიაზე; იმაზე, თუ როგორი იყო ის ადრე და როგორი

იქნება მომავალში. ამისათვის საჭიროა გავიგოთ, რა კანონები მოქმედებდა სამყაროს განვითარების ადრეულ ეტაპებზე. მაგალითად, ადრე სამყარო ძალიან ცხელი და მკვრივი იყო, მასშტაბები – შემცირებული. ის კანონები, რომლებიც ელემენტარულ ნაწილაკებს შორის მოქმედებს, გადამწყვეტ როლს თამაშობდა სამყაროს ჩამოყალიბებაში. შესაბამისად, ელემენტარული ნაწილაკების ბუნების გაგების გარეშე, შეუძლებელია, სამყაროს შესახებ გაიგო და კოსმოლოგია შეისწავლო.

ამას გარდა, კოსმოლოგია ლაბორატორიაც არის, სადაც შეგვიძლია, ელემენტარული ნაწილაკების შესახებ ჩვენი იდეები შევამოწმოთ. უხეშად რომ ვთქვათ, სამყარო არის ყველაზე დიდი „ამაჩქარებელი“, და მასზე დაკვირვებით იდეებს შევამოწმებთ. ასე ვხვდებით, სწორად მიედვივართ თუ სიბნელეში აღმოვჩნდით.

მეცნიერება, გარკვეულწილად, კონსერვატიული სფეროა. უკვე დამკვიდრებულ ცნებებზე აგებული. რამდენად ადვილია ამ სფეროში ახალი ინიციატივებით და თეორიებით შეჭრა?

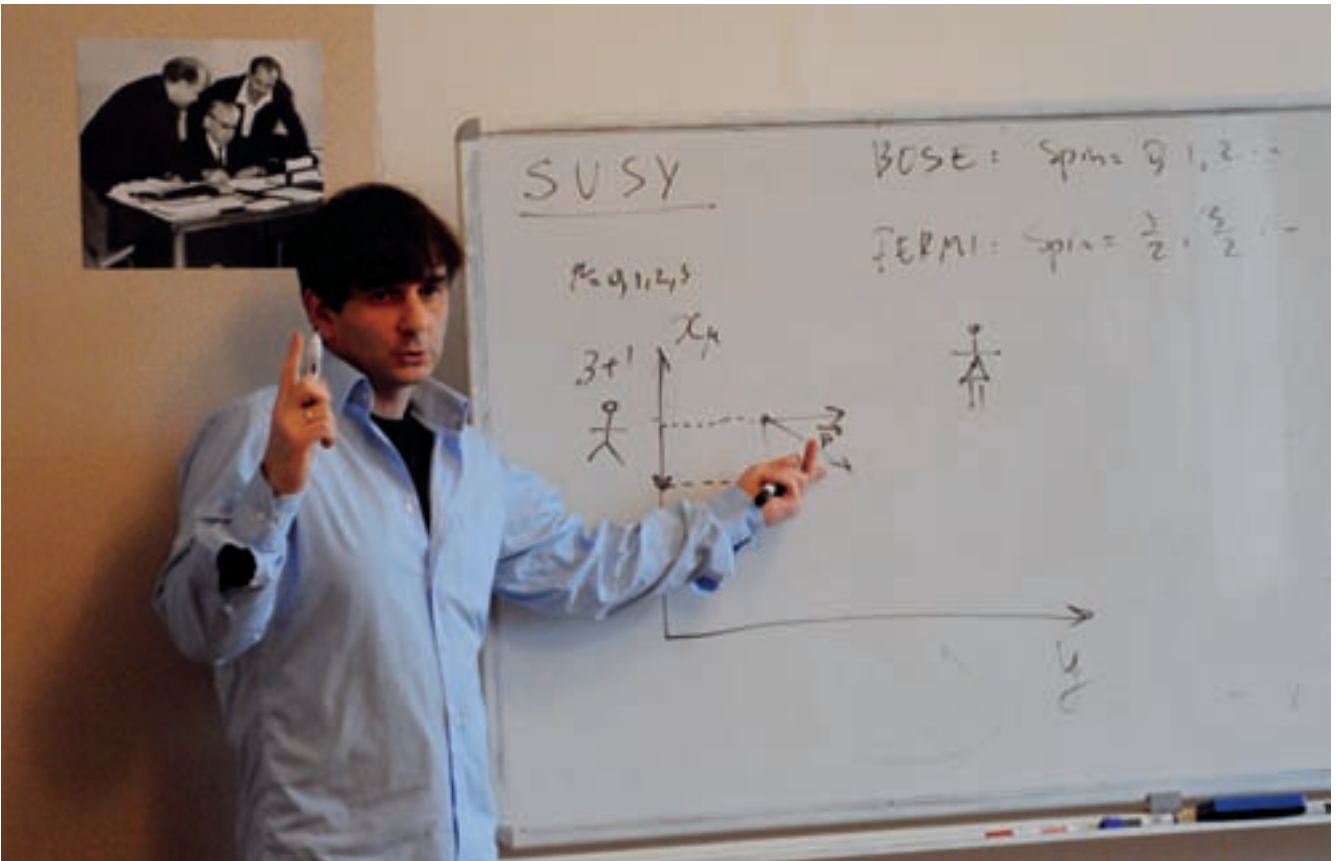
მეცნიერება, ერთდროულად, კონსერვატიულიცაა და, ამავე დროს, ძალიან დინამიური. მეცნიერების კონსერვატიულობა ძალიან განსხვავდება სხვა დისციპლინების კონსერვატიულობისგან. ეს დაფუძნებულია არა დოგმა-

ბზე, არამედ, კოლექტიურ ცოდნაზე, რომლის კორექტირებაც მუდმივად ხდება. ჩვენ არ გვყავს კერპები. რაც უნდა ავტორიტეტული იყოს მეცნიერი, მის ნებისმიერ მტკიცებულებას „კოლექტიური ტვინი“ კრიტიკის ქარ-ცეცხლში ატარებს. თუ ახალი იდეა რევოლუციურია და პარადიგმებს ანგრევს, ამასთან შეგუებას დრო სჭირდება. ეს დრო შეიძლება, იყოს 1 კვირა, 6 თვე, ან წლები. თუმცა, ბოლოს ეს კოლექტიური ტვინი ახალ იდეას ითვისებს.

მეცნიერების განვითარებისას, ზედნაშენი ძველს არასდროს ანგრევს, რადგან ძველი, როგორც წესი, კარგად არის ხოლმე შემონახული. თანამედროვე საერთაშორისო სისტემა ამ თვალსაზრისით ძალიან მოქნილია. ახალგაზრდებსაც კი ნებისმიერ დონეზე აქვთ საშუალება, განსაკუთრებით ჩვენს დარგში, თავიანთი იდეები მსოფლიოში ცნობილი გახადონ.

თქვენ როგორ მოახერხეთ ადგილის დამკვიდრება თუნდაც მაშინ, როდესაც სამყაროს გაფართოების ახალ კანონზომიერებას მიაგენით?

მე ყოველთვის ალტაცებული ვარ იმით, რასაც ვაკეთებ რომელიმე კონკრეტულ მომენტში. თუ დღეს რამეზე ვფიქრობ და ვმუშაობ, ის მიმაჩნია ძალიან მნიშვნელოვანად. როცა პირველად უნივერსიტეტის სემინარზე რალაცის ნაკითხვა დამავალეს და

ფოტო: სპეციალური

■ საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, მეცნიერებმაც საერთაშორისო წესებით თამაში დაიწყეს. თუმცა, აუცილებელი არ არის, ქვეყანა მაინცდამაინც კატაკლიზმების გამო დატოვო. საქართველოსა და ჩემს შემთხვევაში ეს ორი რამე უბრალოდ დაემთხვა.

ჩემით მოვძებნე ინფორმაცია, მაშინაც ალტაცებული ვიყავი.

ნებისმიერი პროგრესი მეცნიერისთვის შთაგონების და ენთუზიამის ნყაროა. ჩემთვისაც ასეა. მეცნიერის პროგრესში დიდ როლს იღებენ თამაშობს. შეიძლება, ეს იდეები ფართოდ არასოდეს გამოიყენო, მაგრამ იმ მომენტში, როცა ტვინი ახლის გენერაციას აკეთებს, ეს შთაგონების ძალიან დიდი ნყაროა.

ფუნდამენტური მეცნიერება შემოქმედებითი საქმიანობაა. ხოლო შემოქმედების ასხნა – რატომ აკეთებ ამას და არა სხვა რამეს – ძალიან ძნელია. ეს იგივეა, რომ მხატვარს კითხოთ, რატომ ხატავო? მეცნიერებზეც ასე

არიან მოწყობილები – ეს პროცესი მათთვის აუცილებლობაა. თუმცა, ჩვენ გვესმის, რომ რასაც ვაკეთებთ, არა მარტო ჩვენი ინტერესის დაკმაყოფილებისთვის, არამედ კაცობრიობისთვისაა მნიშვნელოვანი, თუნდაც ტექნოლოგიური თვალსაზრისით.

როგორ აისახება ჩვენს ყოველდღიურ ცხოვრებაზე ცოდნა პარალელური განზომილებების, პირველადი სამყაროს, მისი აგებულების, ტემპერატურის, მასის და დროის სიჩქარის შესახებ? რას დაგვარგავთ, თუ არ გვეცოდინება, მაგალითად, რამდენია „პირველსაწყისის პლატის სიგრძე“?

ნებისმიერი არცოდნა კაცობრიო-

ბისთვის მინუსია. პროგრესი ცოდნას მოსდევს. ძალიან ძნელია იმის პროგნოზირება, ესა თუ ის კონკრეტული აღმოჩენა რას შეცვლის სხვების ცხოვრებაში. ნებისმიერ ფუნდამენტურ აღმოჩენას უცებ ისეთი დიდი გავლენა ჰქონია, რომ ამას ვერ იწინასწარმეტყველებდნენ.

მაგალითად, WWW სისტემა, რომლებიც ფიზიკოსებმა შექმნეს და მუშაობისთვის იყენებდნენ, მერე კაცობრიობას უსასყიდლოდ აჩუქეს და ახლა დარწმუნებული ვარ, თქვენც ყოველდღიურად იყენებთ ამ სისტემას.

მეცნიერები ამბობენ, რომ ცერნის ამაჩქარებელი (დიდი ადრონული

კოლიდერი) ბევრ კითხვას გასცემს პასუხს. იქ ჩატარებული ექსპერიმენტები კაცობრიობას დაეხმარება, მიაგნოს სამყაროს ფუნდამენტურ აგურებს... კონკრეტულად რა შეიძლება, შეცვალოს ახალმა აღმოჩენებმა, რის ამოხსნას ელოდებით?

წარმოიდგინეთ, რომ ეს ამაჩქარებელი არის მსოფლიოში და კაცობრიობის ისტორიაში ყველაზე ძლიერი მიკროსკოპი. მისი დახმარებით შეგვიძლია, ჩავიხედოთ სულ უფრო და უფრო პატარა მანძილებზე. დაახლოებით 10-17 სანტიმეტრით. მისი საშუალებით, მატერიის სუბსტრუქტურას ვარჩევთ – ეს არის ამ დანადგარის ძირითადი ფუნქცია. საბოლოოდ, ჩვენი მიზანი ის არის, რომ ვეძებთ სამყაროს პირველ საწყისს, ანუ, იმ ფუნდამენტურ აგურებს, რომლისგანაც სამყარო შედგება.

„ახალგაზრდა“ სამყარო ძალიან მკვირივი იყო, მანძილები კი – პატარა. ჩვენ საშუალება გვქვია, წარსულში დავბრუნდეთ და სამყაროს ის სურათი ამოვიკითხოთ. და თუ მთლიანად ვერა, ადრეული სამყაროს შესახებ რაღაც ასპექტები გავიგოთ – მაგალითად, რა ხდებოდა მაღალ ენერგიებზე?

ამაჩქარებელი საშუალებას მოგვცემს, გავიგოთ, შესაბამება თუ არა სინამდვილეს თეორიული მოსაზრებები მასების წარმოშობის თაობაზე? ან, როგორ წარმოიშობა მასები ფუნდამენტში? არსებობს თუ არა ამ მანძილებზე დამატებითი განზომილებები? ჩვენს სამყაროში ხომ სამი განზომილებაა. თითქოს, მეტი არ ჩანს, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ დამატებითი განზომილებები არ არსებობს. მათი არსებობა თეორიულად მოტივირებულია. შესაბამისად, ეს ექსპერიმენტი საშუალებას მოგვცემს, ან დავინახოთ, ან შემოვსაზღვროთ ამ დამატებითი განზომილებების არსებობას, მათ ზომას, გეომეტრიას.

ამ ამაჩქარებელში უკვე მიმდინარეობს პროტონების დაჯახებები. წარმოიდგინეთ მეტროს გვირაბი, სადაც ორი სხვადასხვა მიმართულებით მოძრაობს მატარებელი. მსგავსი პრინციპით ორი

მიმართულებით ხდება პროტონების აჩქარება კოლიდერშიც. როცა პროტონები რაღაც ენერგიას აღწევენ, შემდეგ ეჯახებიან ერთმანეთს. ეს დაჯახებები სულ მიმდინარეობს, დროის პატარა მონაკვეთში.

გვემის მიხედვით, სიმძლავრე თანდათან უნდა გაიზარდოს და მაღალ ენერგიებს მიაღწიოს. ასეთი დიდი დანადგარის და რთული სისტემის პროგნოზირება რთულია. გასაოცარი ის უფროა, რომ ჯერ ასე კარგად მუშაობს. ნებისმიერ დროს შეიძლება ხარვეზი წარმოიშვას. შედეგებს რაც შეეხება, ექსპერიმენტატორები მონაცემების გაშიფვრაზე ახლა მუშაობენ.

თუ ძალიან გაგვიმართლა, ჩვენს კითხვებზე პასუხი შეიძლება, მალევე მივიღოთ, თუმცა, შეიძლება, წლებიც დასჭირდეს.

როგორ მოხვდით, 90-იან წლებში საქართველოს ფარგლებს გარეთ, მსოფლიოს წამყვან უნივერსიტეტებში? რატომ წახვედით მაშინ? საბჭოთა სისტემა რომ არ დაშლილიყო, ამას მაინც შეძლებდით?

საბჭოთა კავშირი რომ არ დაშლილიყო, ეს შანსი, ალბათ, არ იქნებოდა. თავიდან საბჭოთა კავშირში მეცნიერება და ტექნიკური დარგები პრიორიტეტული იყო. მუდმივად ხდებოდა თანხების ინექცია მეცნიერულ კვლევებში. სისტემა რომ მოიშალა, ყველაფერი ინერციით გრძელდებოდა. ზოგიერთ ინსტიტუტში შესაძლებელი იყო მუშაობის გაგრძელება, ზოგიერთში კი უკვე ძალიან რთული ვითარება იყო.

იმ დროს, 90-იან წლებში, სხვადასხვა ეტაპზე მყოფმა მეცნიერებმა დაიწყეს მიმოსვლა და მაშინ მეც წავედი. გადაწყვეტილება ძალიან სწრაფად მივიღე.

კოსმოლოგია, მით უმეტეს, თეორიული კოსმოლოგია, ფიზიკის შედარებით ახალი დარგია. განსაკუთრებით ახალია მისი განხრა – ასტრო-ნაწილაკების ფიზიკა. სხვათა შორის, საბჭოთა კავშირში იყო მეცნიერების ჯგუფი, რომელმაც დაიწყო ამ მიმართულების განვითარება. მაშინ საბჭოთა კავშირს ფუნდამენტური ფიზიკის ძალიან მაღალი დონის სკოლა ჰქონდა.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, მეცნიერებმაც საერთაშორისო წესებით თამაში დაიწყეს. თუმცა, აუცილებელი არ არის, ქვეყანა მაინცდამაინც კატაკლიზმების გამო დატოვო. საქართველოსა და ჩემს შემთხვევაში ეს ორი რამე უბრალოდ დაემთხვა.

რაც შეეხება საქართველოს, აქ მიმდინარე პროცესებს – როგორ ვითარდება მეცნიერება და როგორ ხედავთ თქვენს ადგილს აქ?

ჩემს თავს საქართველოსთან მიმართებაში ძალიან კარგად ვხედავ. ვცდილობ, რაც შეიძლება ხშირად ჩამოვიდე და ლექციების კურსი სხვადასხვა აუდიტორიისთვის წავიკითხო. მაგრამ ეს არის იმის მინიმუმი, რის გაკეთებაც შეიძლება.

ნებისმიერ საზოგადოებაში ყოველთვის გამოჩნდებიან ხოლმე ადამიანები, რომლებიც რაღაცას მოიფიქრებენ და გააკეთებენ. მაგრამ, სისტემა ვერ იქნება გამონაკლისებზე გათვლილი.

ფუნდამენტური მეცნიერება თავის თავს ვერ ინახავს. ქვეყანაში მეცნიერება პრიორიტეტული უნდა იყოს, თუ გვინდა მისი განვითარება. მსოფლიოში არ არსებობს ქვეყანა, რომელსაც არ ესმის, რომ მეცნიერების განვითარება აუცილებელია. **□**

ესაუბრა რუსულად ფანოზიშვილი.

გია დვალის ელემენტარული ნაწილაკების ფიზიკასა და კოსმოლოგიას სწავლობს. იგი მიუნხენის ლუდვიგ მაქსიმილიანის სახელობის უნივერსიტეტის, მაქს პლანკის ინსტიტუტის, ცერნისა და ნიუ იორკის უნივერსიტეტის პროფესორია. სამყაროს გაფართოების შესახებ ახალი თეორიების და მსოფლიოში ყველაზე მძლავრი – დიდი ადრონული ამაჩქარებლის – ექსპერიმენტების თანავტორი. მას შემდეგ, რაც 1992 წელს თბილისის ფიზიკის ინსტიტუტიდან წაველა და მეცნიერული მოღვაწეობა მსოფლიოს წამყვან უნივერსიტეტებში განაგრძო, გია დვალის საქართველოში წელიწადში რამდენჯერმე ჩამოდის და სტუდენტებისთვის თუ სხვადასხვა აუდიტორიისთვის ლექციებს კითხულობს.

უნიფორმირებული ხელახლა

საქართველოში კულტურა 100%-ით პოლიტიზებულია. ის საგანგებო სამხედრო მდგომარეობის რეჟიმში ფუნქციონირებს და ერთადერთი პრიორიტეტი გააჩნია – სამშობლო და მისი მესაჭე.

პაატა ქურდაძე

ომის შემდეგ ახალი ქართული კულტურული პოლიტიკა ოფიციალურად ჩამოყალიბდა – ის სტრატეგიული მნიშვნელობის დარგი გახდა, ფაქტობრივად, სამხედრო სტატუსი მიიღო. რეფორმამ ამ სფეროში მოღვაწენი – კულტურის გენერლებად, კაპიტნებად, ათისთავებად, გენერლობაზე მეოცნებე კორუმპირებულ ჯარისკაცებად და გასვლით კულტურულ ღონისძიებებზე „საველე სამწვადეებში“ დასაქმებულ მზარეულებად გადააქცია.

საქართველოში საბჭოთა პერესტროიკის გარიჟრაჟის შემდეგ კულტურა არასოდეს ყოფილა ისეთი კონიუნქტურული, როგორც დღეს არის; შეიძლება ითქვას, უფრო „ღრმად“ კონიუნქტურულიც კი, ვიდრე სსრკ-ს დროს. რადგან კომუნისტური პარტიისა და კრემლის სადიდებლად შექმნილი ულტრამემარცხენე კულტურა ეროვნულად არასოდეს აღიქმებოდა საქართველოში. დღევანდელი ეროვნულ – პატრიოტული კულტურა, რომელსაც აშკარად მკვეთრად გამოხატული ულტრამემარჯვენე სუნი ახდის, ბევრად უფრო მშობლიურია საშუალო ქართველისათვის, ვიდრე სიმღერები ყოჩაღ პიონერებზე და გამრჯე კოლმეურნეებზე.

კულტურა, საქართველოში ტრადიციულად პირველ რიგში, თითქოს დღესაც ხელოვნებასთან ასოცირდება. სინამდვილეში, სამხედრო-კულტურული კონცეფციის ავტორების პრიორიტეტები მაინც ბურჟუაზია მოცული – ძნელი მისახვედრია, ეს დისკო ფეიერვერკებია, დაბალი ხარისხის პროპაგანდისტული კინო, თუ ევროპელი კულტურის ჟიგოლოების უბადრუკი პროექტების იმპორტი. თუმცა, არავინ დავობს იმაზე,

თბილისი OPEN AIR - ALTERVISION (შარდენის ქ, თბილისი, 2009)

ფოტო გარანა ორინაშვილი

■ ის სტრატეგიული კულტურა, რომელიც ქვეყნის სამსახურშია – უხვად ფინანსდება. მაგრამ ფასეულს ვერაფერს ქმნის. ხელოვნების წარმოება, ფაქტობრივად, არ ხდება.

რომ – გლობალურად, კულტურა არის ზუსტად ის, რაც მესაჭეს ჰგონია. ამიტომ მიმართულება, პრინციპში, განსაზღვრულია – ნინ ბრჭყვიალა მომავლისაკენ!

ის სტრატეგიული კულტურა, რომელიც ქვეყნის სამსახურშია – უხვად ფინანსდება. მაგრამ ფასეულს ვერა-

ფერს ქმნის. ხელოვნების წარმოება, ფაქტობრივად, არ ხდება, ამიტომ ეს ბიუჯეტი ძირითადად ხმარდება იმპორტ-ექსპორტს. მიუხედავად იმისა, რომ საექსპორტო არაფერია მტვრიანი კინოფილმების, ფიროსმანისა და პოლიფონიის გარდა. ასეთი კულტურის პოლიტიკა შეუძლებელია, პროდუქტიული

იყოს. ხელოვნება, რომელიც რაიმეს, თუნდაც ყველაზე დიად მიზანს ემსახურება კარგავს თავისუფლებას. ასეთი ხელოვნება რომ მალალ ხარისხში აიყვანო და ნაციონალურ კულტურად აქციო, ამისათვის დიგა ვერტოვი, მაიაკოვსკი ან კალატოზოვი უნდა იყო. სამწუხაროდ, ასეთი საქართველოში არავინაა. პერსპექტივაც აბსოლუტურად უიმედოდ გამოიყურება.

ხელოვანს, რომელიც საზოგადოების ყურადღებას ოდნავ მაინც მიიქცევს, უკვე ემბრიონულ მდგომარეობაში ხდიან კორუმპირებულს და ის კულტურის „ვიკიდიში“ ხდება. კორუფცია მას ზუსტად იმ დოზით ასაზრდოებს, რაც საკმარისია იმისთვის, რომ შიმშილით სული არ გასძვრეს: მას საშუალება ეძლევა, მცირე ჰონორარის საფასურად აბსოლუტურად სტანდარტული უინტერესო სტატიები აქვეყნოს კონიუნქტურულ პრესაში, იმუშაოს „დიდი სამეულიდან“ ერთ რომელიმე ტვ არხზე, ან პატრიოტულ-კულტურულ ღონისძიებებში ნებისმიერი სახით მიიღოს მონაწილეობა.

ეს „ჰონორარები“ დაახლოებით იგივეა, რაც დასავლეთში უმუშევრობის შემწეობა.

ეს მიზეზური თანხა მისთვის ერთგვარი გარანტიაა, რაღაც შანსია, რომ მანამდე მაინც დარჩეს ერთგული თავისი არტისტული საქმიანობის, არჩევნის, სანამ საბოლოოდ გაარკვევს – უღირს თუ არა, საერთოდ, არტისტის კარიერა იმად, რომ მსხვერპლი გაიღოს. საქართველოში არა თუ არტისტებს, უპოვარ მოხუცებს უჭირთ შემწეობის მიღება.

ამიტომ „რა ქნას“ 20 წლის ლატაკმა პოეტმა? – ის ქმნის ასლარაინ ხელოვნებას, ანუ „პოეზიას“, რომელსაც ზუსტი ფასი აქვს – შტრისკოდით. აქ არტისტი კვდება. მას გორგოლაჭებიან რკინის სანოლზე აწვენენ. ფეხის ცერზე კანაფით პატარა ქალაღს შეაბამენ მისი ანკეტური მონაცემებით, და აგორავებენ თბილისსა და ბათუმს შორის სამარშრუტო გვამივით.

გულისმომკვლელი სანახავია, თუ როგორ ტრანსფორმირდებიან საქართველოში „პოეტები ლექსის ჩარჩებად“

(ტიციან ტაბიძე), ექს-ავანგარდისტი მხატვრები – კურატორებად, როკერები – წვრილ ფუნქციონერებად.

ითვლება, რომ ეროვნული კულტურა პირველ რიგში, არქიტექტურასა და დეკორაციაში აისახება. თბილისსა და ბათუმში კონცენტრირებული თანამედროვე ქართული „ჩარჩული“ არქიტექტურის ნიმუშებში მართლაც სარკესავით ირეკლება თანამედროვე ქართული კულტურული ტრაგედია. თუმცა ის, არქიტექტურის გარდა, თითქმის ნებისმიერ კულტურულ მანიფესტაციაში შეგვიძლია, დავინახოთ.

მაგალითად, სექტემბრის ბოლოს ლონდონში დაგეგმილი ქართული კინოს რეტროსპექტივის პროგრამაში – მასში, ტრადიციულად, საბჭოთა ეპოქის კინოა წარმოდგენილი. სრულიად მარტივი მიზეზის გამო – სხვა ქართული კინო არ არსებობს – ბოლო ოც წელიწადში ბევრი არაფერი შექმნილა: კალატოზოვი, აბულაძე, კობახიძე. გიორგი შენგელაია. ერთადერთი თანამედროვე ფირი „გალმა ნაპირი“ (გიორგი ოვაშვილი), რამდენიმე მოკლემეტრაჟიანი ექსპერიმენტი და, რა თქმა უნდა, იოსელიანის ფრანგული კინო, რომელსაც ისევ ქართულ ვუნოდებთ და ამით საერთაშორისო ფორუმებზე იოლას გავდივართ.

თუმცა, თანამედროვე კინოს ჩამონათვალში მაინც არის ერთი ფილმი, რომელიც ძალიან კარგად ასახავს ქართულ თანამედროვე რეალობას – ეს არის ნინო კირთაძის „ცოტა რამ საქართველოს შესახებ“ სადაც საქართველოს შესახებ მართლაც ძალიან ცოტა რამ არის მოთხრობილი, სამაგიეროდ მასში ისევე, როგორც დღევანდელ ქართულ რეალობაში, თითქმის მთელი სასიცოცხლო სივრცე პოლიტიკურ, სამხედრო და კულტურულ მთავარსარდალს უჭირავს. ქართველი მაცურებლისათვის, ამ თვალსაზრისით, ფილმს შესაძლოა, გარკვეული წლების შემდეგ ერთგვარი დოკუმენტური ფასეულობა მართლაც დაედოს. თუმცა სამწუხაროდ, უცხოელი მაცურებლისათვის ის დღესაც ძალიან ბანალურია.

ქართული კულტურის ყაზარმულ-

დისკო რეჟიმში ფუნქციონირება საქართველოსათვის დამლუპველი შედეგებით დამთავრდება – რადგან კულტურა სწორედ იმ შარმს აყალბებს, რის წყალობითაც საქართველომ გასულ საუკუნეში რაღაც საერთაშორისო სახე შეიძინა. მაგრამ ის შარმი ნელ-ნელა წარსულს ბარდება, მისი ჩანაცვლება, ფაქტობრივად, არ ხდება – როდემდე შეიძლება, ერთი და იგივე კინო-რეტროსპექტივის ჩვენება? სპექტაკლი რა დიდებულიც უნდა იყოს, თუ არ გამოიცვალა, ერთ მშვენიერ დღეს დასს ცარიელ დარბაზში მოუწევს თამაში და თეატრი დაიშლება.

საქართველოს კულტურის სტრატეგია სჭირდება და არა სტრატეგიული კულტურა.

კულტურის სტრატეგია კი ძალიან მარტივი განსასაზღვრია – ქვეყანამ ელემენტარული საარსებო სივრცე უნდა შეუქმნას ხელოვნებას და მას შემოქმედებითი დამოუკიდებლობა მისცეს. ქვეყანაში, სადაც არ არსებობს თანამედროვე ხელოვნების ცენტრი, შეუძლებელია თანამედროვე ხელოვნება განვითარდეს, რადგან ესეთი ხელოვნება მხოლოდ იმ ქვეყნებში ვითარდება, სადაც სახელმწიფო უანგაროდ ეხმარება ხელოვნებას, არ იღებს გადაწყვეტილებებს იმის შესახებ, თუ ვინ არის კარგი და ვინ ცუდი, როგორც ამას საქართველოს კამუფლაჟიანი უნიფორმირებული კულტურის პოლიტიკის მომხრენი ითხოვენ.

მათი „რკინის“ არგუმენტი კულტურის დაფინანსების წინააღმდეგ: – „რატომ უნდა გადაუხადო ჩემი ჯიბიდან ვიღაც უნიჭო მხატვარს, ან პოეტს?“ ძნელი წარმოსადგენია, 21-ე საუკუნის „ევროპამოვლილ ინტელექტუალს“ არ ესმოდე, რომ მისი ჯიბიდან ამოღებული გროშები უკვე აღიარებულ „პიკასოს“ არაფერში სჭირდება.

მაგრამ თუ მას ჯიბეში ხელის ჩაყოფა უჭირს – ასობით თუნდაც „უნიჭო“ (ვინ ადგენს?) არტისტის დასახმარებლად, მის ქვეყანას პიკასო არასოდეს ეყოლება. საქართველო თავის შარმს საბოლოოდ დაკარგავს, კარგად მოასფალტებულ „დისნილენდად“ გადაიქცევა... და მოკვდება.

ახალი სატელევიზიო სეზონი - "მას, ძანიან მოვენახეთ"

„მაია თუ ნანუკა? საკითხავი სწორედ ეს არის!“ - უილიამ შექსპირი

ნინია კაკაბაძე

მესმის, საჭიროა იმ პრობლემის კრიტიკული ანალიზი, რასაც ქართული ტელემედია, რეიტინგული გადაცემები, პრაიმ-ტაიმში მაუწყებელი შოუები ჰქვია, მაგრამ დღეს არ შემიძლია. ამიტომ, რასაც დაწერ, ნუ განიხილავთ ტელეკრიტიკის კონტექსტში. არ ვიცი, რა გამოვა, მაგრამ მიზნად არ დამისახავს ახალი სატელევიზიო სეზონის კრიტიკული ანალიზი. მერწმუნეთ, ძალიან რთულია!

უკანასკნელი 5 წელია, ვცდილობ და ვერ მივალნიე იმ მდგომარეობას, რომ თავისთავად ვიცოდე, რა ხდება და

რას გვიზადებს „საზოგადოებრივი მაუწყებელი“. მასზე არავინ, არსად, არც ერთ სოციალურ ქსელში არ ლაპარაკობს, იმიტომ რომ არავინ უყურებს და არავინ იცის, რა უბედურება ტრიალებს ეთერში. ამის პირობასაც ვდებ – თავს ძალას დავატან და ამ არხსაც ჩავეუჯდები!

მანამდე კი „იმედი“ და „რუსთავი 2“. ორივე არხმა უკანასკნელი კვირის მანძილზე ახალი და ძველი გადაცემების ანონსი შემოგვთავაზა. „იმედზე“ დროებით შესვენებაზე გავიდა გადაცემა „სიმართლის დრო“ და მალე

დაბრუნდება. მაგრამ იგივე წამყვანით, ნანკა კალატოზიშვილის მონაწილეობით, ახალი გადაცემა შემოდის „ინტუიცია“. გადაცემის პროდიუსერისგან კარგად ვერ გავიგე, რა ტიპის შოუ იქნება, მაგრამ მჯერა „გაამართლებს“. ერთობ ინტელექტუალური შოუ „მაფიის ღამე“ გაგრძელდება. აბა, კანონიერი ქურდების ინსტიტუტი გავანადგურეთ ქვეყანაში და „ჩანაცვლების თერაპია“ ხომ სჭირდება მოსახლეობას, მაყურებელს?!

დილის გადაცემაში ლეგენდარული ნუცა ჯანელიძის ხელმძღვანელობით

ისევ გვიმღერებენ ნიჭიერი ახალგაზრდები, მაგრამ ნუცა აღარ იქნება აკადემიური, ის ტახტზე წამოგორდება, ფეხებს ზედ აანყობს და ისე უხელმძღვანელებს მომღერალ ბავშვებს. ეს ყველაფერი, „იმედის“ ახალ უშუალო გადაცემაში „დღის შოუ“ მოვისმინე. იცით რა, ჩვენი (ანუ „იმედის“) ხაზი უნდა იყოს უშუალო და ამიტომ მეც ავანყე ფეხები ტახტზეო, – თქვა ნუცამ. უშუალობის, ბუნებრივობის, სილღის, უკომპლექსობის, უხამსობის თუ უწმინაურობის უნიკალური ნიმუშია ია ფარულავა და გადაცემა „დღის შოუ“, სადაც ქალბატონები, ხან ერთმანეთისთვის უკანალის ალოკვის თუ ამოკვრის პრეცედენტებს ქმნიან, ხან „დამპალ“ ქმრებზე საუბრობენ და ყველაზე ხშირად: ფეხზე, წელზე, გაბერილ მკერდზე, ცელულიტზე, ბო-

ზიო სეზონის პრეზენტაცია. მთავარი სტუმარი ნანუკა ჟორჯოლიანი იყო, რომლის კოჭი, ფეხი, წელი, საზაფხულო დიეტა, მასაჟები, ტაკუცუნები... ყველაფერი გავარჩიეთ და საბოლოოდ ყველაფერი მოვიწონეთ გოგობმა. ბოლოს იამ ბრძანა: „ნანუკა, ფეხები გაქვს სუპერი!“ შემდეგ ვისაუბრეთ რა სიახლეები იქნება „ნანუკას შოუში“. შოუს ბენდი გააფორმებს მუსიკალურად, დიჯეი არსად წავა – არ ინერვიულოთ! მაგრამ მთავარი ერთ-ერთი ბლოკის დასასრულს ითქვა. ნანიკო ხაზარაძე რეკლამაზე ამ ტექსტით გადაის: „იქნება თუ არა ნანუკა ჟორჯოლიანის გადაცემაში ქილიკი მათა ასათიანზე (ინგა გრიგოლია გამახსენდა, ქართული ტელეინტრიგის დედა)?“ ნანუკა თუ მათა? „პროფილი“ თუ „ნანუკას შოუ“ – ეს კითხვა უკანასკნელი

ფეხზე იხდიან და ტახტზე აწყობენ, იქვე ძალღიბი ბუდობს, ჩაისაც მოგიდულებენ, ყავასაც... ნანუკას, რეიტინგიც უნდა და „სვეტსკობაც“. აი, მათა ასათიანმა კი მისი პირველი გადაცემა (ამ სეზონზე) „ყველაზე სვეტსკი თბილისის და ნამდვილ საქართველოს“ მიუძღვნა. მანამდე გვითხრა, რომ ეს გადაცემა ყველაზე დიდი პროვოკაციაა, დიდი ავანტიურა და ბოლოს დაგვამშვიდა „ჩვენ ვხუმრობთ“. ამ გადაცემით „პროფილის“ წამყვანმა თითქოს მის კრიტიკულად განწყობილ მაცურებელს, რომელსაც „სვეტსკები“ დაარქვა, უთხრა: – არ მოგწონთ ჩემი გოიმობა? მიიღეთ ის უზომო რაოდენობითო! თითქმის 2 საათის განმავლობაში ეკრანზე უგემოვნობის (არა!), მდარე ხარისხის მუსიკოსებისა და მუსიკის (არა!), ნამდვილი

■ ნანუკას სურს, რომ უფრო COOL იყოს, მას იმაზე მეტი პრეტენზია აქვს, ვიდრე უბრალოდ რეიტინგული ყვითელი გადაცემა. ამიტომ არის, რომ ისიც ძალიან „უშუალოა“, როგორც წამყვანი, მისი სტუმრებიც ფეხზე იხდიან და ტახტზე აწყობენ, იქვე ძალღიბი ბუდობს, ჩაისაც მოგიდულებენ, ყავასაც... ნანუკას, რეიტინგიც უნდა და „სვეტსკობაც“.

ტოქსზე, ეპილაციაზე... ცხვირი, პირი, ბარძაყი, თეძოები და ა.შ. გადაცემაში ძალიან დიდია „დოდოშკას“ ფუნქცია და როგორც წესი, სტუდიაში ერთხმად აკივლებული ქალების ფონზე, მისი სანდომიანი, გაფართოებული თვალეზი მოჩანს ხოლმე, რომლის მზერაც იტყობინება – კარგით რა, გოგობო, ეგ ზომე ეგ ზალტირებულები ხართ! მაგრამ გადაცემა, როგორც ჩანს, მაინც ასრულებს თავის ფუნქციას, ის „სამოთხის ვაშლების“ კონკურენტად შეიქმნა და მთავარი სხვაობა ამ ქალბატონების „უშუალობაა“. რატომ ბრჭყალებში? იმიტომ, რომ უშუალობა ძალიან დაუკონკრეტებელი ცნებაა და ყველასათვის განსხვავებულ მნიშვნელობას ატარებს. ამას სულ ახლახან მივხვდით.

სწორედ ამ „უშუალო“ გადაცემაში შედგა „იმედის“ ახალი სატელევი-

წლის და დღევანდელი დღის შექსპირისეულ დილემად იქცა. ვერ შეთანხმდა ქართული საზოგადოება – მაინც რომელი?

ძალიან მოკლედ ჩემს აზრსაც მოგახსენებთ. ორივე გადაცემა ყვითელია, (და არა მხილოდ ეს ორი) ძალიან რთულია, ყვითელი გადაცემა იყოს დახვეწილი და აკმაყოფილებდეს გემოვნებიან მაცურებელს. აქვე შეგახსენებთ, რომ გემოვნებაზე დავობენ. ორივე წამყვანი მაცურებლის გართობას და სტუმართა „სულში ჩაძრომას“ ცდილობს. ნანუკას სურს, რომ უფრო COOL იყოს, მას იმაზე მეტი პრეტენზია აქვს, ვიდრე უბრალოდ რეიტინგული ყვითელი გადაცემა. ამიტომ არის, რომ ისიც ძალიან „უშუალოა“, როგორც წამყვანი („იმედის“ უშუალობის ხაზი, როგორც არხის ხერხემალი, არ დაგავინყდეთ), მისი სტუმრებიც

ჯოჯოხეთის რეკლამირება მიდიოდა, ნამდვილი საქართველოს სახელით. ამ „პროვოკაციით“ მათა „სვეტსკი“ მაცურებელი გააღიზიანა და „ნამდვილ საქართველოს“ ასიამოვნა.

„ძვირფასო მათა, მინდა ორიოდე სიტყვით მოგახსენო. ავანტიურა ნიშნავს თავგადასავალს, ავანტიურისტიკი თავგადასავლების მოყვარულს. ამ გადაცემაში თავგადასავალი არ ყოფილა. ხუმრობა ნიშნავს ხუმრობას. როდესაც შენი საქციელით ან მახვილი ენით სხვას გააცინებ, (გააღიმებ მაინც) – სასაცილო ამ გადაცემაში არაფერი ყოფილა. ასევე, სიტყვა პროვოკაცია მეტნაკლებად ადეკვატურად იყო ნახმარი, მაგრამ კარგი გაგებით, თანაც ამ კონტექსტში, პროვოკატორი ის არის, ვინც უმრავლესობას აღიზიანებს საკუ-

თარი ქმედებით და არა – უმცი-
რესობას. ეს გადაცემა (2010 წლის,
პირველი „პროფილი“) უმრავლესო-
ბის კონიუნქტურის გათვალისწინება
და მათთვის გაკეთებული რევერანსი
იყო, რაც არაფრით განასხვავებს მას
წინამორბედი გადაცემებისგან. მე კი
გისურვებ ნამდვილ პროვოკაციას.
და რაც მთავარია – სვეტსკი ნიშნა-
ვს გოიმს, გოიმი ნიშნავს უგემოვნო
არსებას. მარიამ ღვთისმშობლის წი-
ლხვედრი, სრულიად საქართველოს
სრული სასვეტსკეთი გადაცემა „პრო-
ფილის“ სტუმარია.

პატივისცემით,
ნინია კაკაბაძე

P.S. მიყვარს ის ხალხი, რომელიც
მუდმივად გადაცემა „პროფილის“ ქი-
ლიკშია და თუკი სტუმრად მიიპატი-

ვებენ, უკანმოუხედავად მირბის მონა-
წილეობის მისაღებად.

ნებისმიერი ყვირელი გადაცემა
მედია-სივრცეში, სადაც პრაქტიკუ-
ლად არ არის მისი ალტერნატივა,
არ არის არჩევანი – მავნებლობა და
უგემოვნობის ტირაჟირებაა, მაგრამ
არსებობს მავნებლობის გრადაციე-
ბი და ხარისხი. „ნანუკას შოუ“ არ
გვთავაზობს გადაცემათა ციკლს: –
მართლმადიდებლურ სასწაულებზე,
მამა გაბრიელზე, დედა პარასკევაზე,
მამა იაკიმზე, დედა თეოდორეზე,
სასწაულმოქმედ ხატებზე, ზეთზე,
მირონზე, გარდამოსულ ცეცხლზე
და ა.შ. არ მოჰყავს გადაცემაში ომში
დაზარალებული თუ პატიმარი ბა-
ევშეები და არ ძალადობს მათზე და
არ არღვევს მათ უფლებებს უხეშად.
(მომიტვეთ, თუ მსგავსი ფაქტი გა-

მომრჩა). არ ტირაჟირებს სიბნელეს
და უგუნურებას – ის უბრალოდ ყვი-
თელია, რომელიც სოცრეალისტური
ესთეტიკის ანტურაჟში პრეზიდენტს
იბარებს და ინტერესდება – აქვს თუ
არა მიშას სახლის ფაჩუჩები, ხალა-
თი, ლამის პერანგი და სხვა. და თუკი
ამ ორი გადაცემის მავნებლობის ხა-
რისხს შევადარებთ, „პროფილის“
რეიტინგი ამ ხარისხის ადეკვატურია.

ასე რომ მოემზადეთ ძვირფასო
მაცურებლებო, როგორც მაია ასათია-
ნი იტყოდა: „ჩვენ... (ხანგრძლივი
პაუზა, მზერა ქვემოდან ზემოთ, ნა-
ტიფი ხმის ტემბრი) ძალიან... (ისევ
პაუზა) მოგვენატრეთ!“ ქართულ სა-
ტელევიზიო მედიას თქვენ ძალიან
მონატრეთ და ის უკვე აქ არის, ახა-
ლი ძალით, შემართებით და ენთუ-
ზიაზმით. ☑

რადიო თავისუფლება

უსმინე...
უყურე...
იკითხე...

ახლა უკვე გაზეთიც!

radiotavisupleba.ge

მშვიდობიანი "ხინემატოგრაფიული ომები"

დავით ბუხრიკიძე

მას შემდეგ, რაც რუსეთმა საქართველოსთან მშვიდობიან „კინემატოგრაფიულ ომში“ სახელოვანი სერბი რეჟისორის, ემირ კუსტურიცას ჩართვა, დიდი მცდელობის მიუხედავად, ვერ მოახერხა, შიდა რესურსები აამუშავა. ახლა უკვე სამხედრო დრამებისა და ისტორიული ფილმების კეთებაში გამოცდილი უზბეკი რეჟისორის, ჯანიკ ფაიზიევის დახმარებით, რომელიც რუსეთში პოპულარული „თურქული გამბიტი“ გახდა. ცხადია, მედია მაინც ცდილობს, უზბეკ რეჟისორს მიუყვებოდეს და ნეიტრალური ხელოვანის იმიჯი შეუქმნას: „ჯანიკ ფაიზიევი საქართველოსა და სამხრეთ ოსეთს შორის ომის შესახებ სამხედრო დრამას გადაიღებს, მაგრამ ავტორის პოზიცია ნეიტრალური და პაციფისტურია.“

ახალი, „პაციფისტური“ პროექტისთვის მზადება, რომლის სავარაუდო სახელწოდებაც „ავგისტო, რვა“ დიდი ხანია, მიმდინარეობს, თუმცა უშუალოდ გადაღებები ოქტომბრიდან დაიწყება. ფილმი ერთგვარი პასუხი იქნება რენი ჰარლინის „ჯორჯიაზე“, რომლის გადაღება კარგა ხანია, დასრულდა (მისი ტრეილერი ვნახეთ ბერლინის კინოფესტივალზე) და გამოსვლა ეკრანზე, რატომღაც, ძალიან გაინელა. ასე, რომ ორივე ფილმი გაქირავებაში დაახლოებით ერთსა და იმავე დროს, 2011 წლის გაზაფხულზე გამოვა.

ფაიზიევი ამბობს, რომ რენი ჰარლინის არ ევჯიბრება და არც პოლიტიკურ თამაშში მონაწილეობა სურს: „ჩვენთვის, ისევე როგორც ყველა ადამიანისათვის, ომი უბედურებაა. ვცდილობთ, უფრო პაციფისტური კინო შევქმნათ, რომელშიც არავინ იქნება კარგი ან ცუდი. მხატვრული კინოთი

ვართ დაკავებული და არა პოლიტიკური შეფერილობის პროპაგანდით ან ე.წ. დოკუმენტური კინოთი.

რუსული საპროდიუსერო კომპანია „გლაკინო“, რომლის დამაარსებლები ცნობილი რეჟისორი ფიოდორ ბონდარჩუკი (ახალ რუსულ კინოში პატრიოტული ჟანრის ამლორძინებელი და პოპულარული ფილმის „მეცხრე ასეულის“ რეჟისორი) და „პირველი არხის“ გენერალური დირექტორი კონსტანტინ ერნსტი არიან, უშუალოდაა რუსეთის სახელმწიფო ბიუჯეტთან დაკავშირებული. „გლაკინოს“ უმთავრესი პროექტები ისტორიულ-პატრიოტული ჟანრისა და რელიგიური შეფერილობის ფილმებს უკავშირდება.

ნავარაუდები იყო, რომ „გლაკინოს“ პირველი მსხვილმასშტაბიანი პროექტი ფილმი „წმინდა ალექსი“ იქნებოდა (ბიოგრაფიული ფილმი მოსკოვის ცნობილ მიტროპოლიტ ალექსის შესახებ, რომელიც რუსულმა ეკლესიამ წმინდანად შერაცხა), მაგრამ როგორც ჩანს, პროდიუსერთა პატრიოტული გრძნობები თუ მოვალეობა ჯერჯერობით რელიგიურზე ძლიერია. რუსული პრესა პირდაპირ მიანიშნებს, რომ ფილმს „ავგისტო, რვა“ რუსეთის სახელმწიფო დუმის სპიკერი, ბატონი გრიზლოვი ლობიერებს, რომელიც ნიკიტა მიხალკოვთან ერთად არის რუსეთში ე.წ. სოციალური კინოს განვითარებისათვის დაარსებული ფონდის თანადამფუძნებელი.

თუ პოლიტიკურ დაინტერესებას გავითვალისწინებთ, გასაკვირი არ მოგვეჩვენება ფილმის ბიუჯეტიც, რომელიც დაახლოებით 200 მილიონ „რუბლს“ (დაახლოებით 6,5 მილიონ აშშ დოლარს) შეადგენს. ეს ნამდვილად

დიდი თანხაა „მოსფილმსა“ თუ დამოუკიდებელ სტუდიებში გადაღებული ფილმების ბიუჯეტთან შედარებით და ზოგადად, საყოველთაო კრიზისის ფონზე.

პერმანენტული „კინემატოგრაფიული ომები“ საქართველოსა და რუსეთს შორის დაახლოებით იმ დროიდან დაიწყო, როცა 2008 წლის ომის შემდეგ საქართველოს ხელისუფლებამ ახალი კულტურული პოლიტიკა წამოიწყო. კულტურის სამინისტროს კინოპროექტი, გადაეღოთ ფილმი რუსეთ-საქართველოს ომის შესახებ, ხელისუფლებამ სწრაფადვე აიტაცა და ჰოლივუდიდან რენი ჰარლინი ლამის ონლაინ რეჟიმში „გამოიწერა“. გარდა ამისა, მაღალი ჰონორარი გადაუხადეს ვარსკვლავებს: ენდი გარსიასა და ველ კილმერს.

ქართულ პროპაგანდას რუსული კინოპროპაგანდას ტიპური ნიმუში – იგორ ვოლოშინის ფილმი „ოლიმპუს ინფერნო“ მოჰყვა, სადაც ქართველები ლამის ფაშისტებად არიან გამოყვანილნი. მოგვიანებით ანდრეი ნეკრასოვისა და ოლგა კონსკაიას საქართველოსადმი საკმაო სიმპათიით განწყობილი დოკუმენტური ფილმი გამოვიდა, რომელიც სანდესის საერთაშორისო კინოფესტივალზე დიდი წარმატებით უჩვენეს. პლუს ნინო კირთაძის გამოკვეთილად პროპაგანდისტული ფილმი „ზოგი რამ საქართველოს შესახებ“... და აი, რუსული იდეოლოგიის და უზბეკური შეფერილობის კინოპროდუქტი „ავგისტო, რვა“, რომელსაც, იმედია, ჩვენც ვნახავთ. **□**

ჰიჰენი ბაქოს

გიორგი ახვლედიანი, ლონდონი

აბა, ერთი დრო იყო და, ჩვენცა გვყავდა პრემიერლიგაში ჩვენი კაცი.

ეს გიორგი ქინქლაძე იყო, რომელიც ან გამდიდრებულ „მანჩესტერ-სიტიში“ თამაშობდა და იმის მოუხედავად, რომ „სიტი“ სწორედ იმ სეზონში გავარდა, ქინქიმ რომ იბრწყინა, ქართველმა ფეხბურთელმა სახელი მაინც დიდებული დატოვა იქა და დაბლა ლიგებამდეც უერთგულა კლუბს.

იმ წელიწადს, „სიტი“ რომ გავარდა, მისი თანაქალაქელი და მარადი მტერი, „იუნაიტედი“ ჩემპიონი გახდა, ინგლისის წლის ფეხბურთელად კი სწორედ ჩემპიონთა ლიდერი ერიკ კანტონა გამოცხადდა. საქმეც ეს იყო, იმ გამოკითხვაში მეორე ადგილზე ქინქლაძე გავიდა.

რამდენიმე წლის შემდეგ ქინქი „დერბი ქაუნთიში“ გამოჩნდა, თუმცა, ეგ უკვე სხვა დრო იყო.

„ჩელსიში“ უკვე რატი ალექსიძე თამაშობდა. დასაანანი ამბავი იყო, რომ რატი რანიერის ხელში ეგრეც ვერ დამკვიდრდა ამ კლუბის ძირითად შემადგენლობაში. ჩემი ყურით მაქვს გაგონილი, როგორ უთხრეს რატის სულ თმაჭალარა ფანებმა სტემფორდ ბრიჯის ერთ-ერთ კიბესთან, – როგორ არ გათამაშებს, რამდენჯერაც გამოხვედი, იმდენჯერ გავიხარეთ შენი ყურებითო.

სიტისა არ იყოს. არც მაშინდელი ჩელსი იყო ისეთი მდიდარი, როგორც ახლანდელია.

ეს ამბავი იმიტომ გამახსენდა რომ პრემიერ ლიგაში უთამაშოთ ქართველებს, რუსებს, უკრაინელებს, ბელორუსებს, ლატვიელებს, ესტონელებს... უთამაშოთ და ახლაც თამაშობს ზოგიერთი.

ახლა კიდევ აზერბაიჯანელის ჯერი მოსულა, რაც საინტერესო და კარგი ამბავია.

„ევერტონმა“ ბაქოს „ნეფთჩის“ თვრამეტი წლის ნახევარმცველი არაზ აბდულაევი იყიდა სამს პლუს ორი კონტრაქტით.

სამწუხაროდ, არაზ აბდულაევის თამაში არ მინახავს და საქართველოში ეგებ კი ჰქონდეთ ნანახი ჩვენი ახლგაზრდული ფეხბურთის მცოდნეებსა და მესვეურებს.

აბდულაევის დიდ ფეხბურთელობას უწინასწარმეტყველებენ და ახლა ერთადერთ პრობლემად მისი შრომის უფლების მიღებაა, რასანლა ბრიტანეთში შრომის და ბრიტანული ხელფასის აღება ფეხბურთელს მხოლოდ მაშინ შეუძლია, როცა თავის ქვეყნის ნაკრებში იმ სისხირით თამაშობს, რომ უფლების მიღების დროისთვის, სეზონის მატჩების 75 პროცენტი აქვს ნათამაშევი. რალა თქმა უნდა, არაეგროკავშირელზე ლაპარაკი, თორემ ეგროკავშირელს რა უფლება უნდა.

თუმცა, შრომის უფლება დიდი პრობლემა არ არის, რადგან მხედველობაში მიიღებენ ახალგაზრდა ტალანტის აშკარა არს-

ბობას და იმასაც, რომ აბდულაევი სულაც თექვსმეტი წლისა იყო, ნაკრებში რომ გამოიძახეს.

ქართველი ფეხბურთელების უმრავლესობის ტრანსფერები და მათთან დაკავშირებული ამბები რომ გაახსენდება კაცს, აბდულაევის „ევერტონში“ გადასვლის ამბავი გაუკვირდება კიდევ: ბაქოს „ნეფთჩი“ ბევრს არაფრს იღებს ამ ტრანსფერიდან, ხოლო იმ შემთხვევაში, თუკი ახალგაზრდა ფეხბურთელი ინგლისში ყურადღებას მიიქცევს და „ევერტონიდან“ სხვა გუნდში გადავა, გარკვეული პროცენტი მის მშობლიურ კლუბსაც შეხვდება.

„ნეფჩის“ ვიცე პრეზიდენტმა ტაჰირ სულიეიმანოვმა თქვა, ჩვენ ამ ბიჭის ხარჯზე გამდიდრებას არ ვაპირებთ, უბრალოდ გვინდა, რომ ჩვენმა ფეხბურთელებმა კლასი აიმაღლონ და თუკი აბდულაევი წარმატებას მიაღწევს, ამაზე უკეთესი რა უნდა იყოსო.

მართლაც კარგი ამბავია.

ყმანვილი აბდულაევი ინგლისელ სკაუტთა ყურადღების არეში მას შემდეგ მოხვედრილა, რაც შარშან ინგლისელთა წინააღმდეგ უთამაშია, მერე კი მაგარი გოლი გაუტანია შოტლანდიის 21 წლამდე ნაკრებისთვის.

ეს, ჩვენი ბედისა რა ვთქვი, თორემ შოტლანდიის არათუ იუნიორებს, მთლად ნამდვილ ნაკრებს, მგონი ყველა ქართველმა ბავშვმა გაუტანა თითო გოლი. თუმცა, ამგვარი ხუმრობებით ფონს ვეღარ გახვალ. პირველ აზერბაიჯანელს კი იმედია, მალე ვიხილავთ პრემიერ ლიგის მინდვრებზე. **ა**

არაზ აბდულაევი (მარცხნივ)

აუჩუხებლობა

კაბა თოლორდავა

არის ერთი რამ, რაც ამ ბოლო დროს ძალიან მაბრაზებს ხოლმე – როდესაც მესმის, რომ თბილისში რაღაც მხოლოდ იმიტომ უნდა გაჩნდეს, რომ ის უკვე არის ნიუ-იორკში, ლონდონში, ამსტერდამსა თუ ბეიჯინგში. რა თქმა უნდა, სისულელე იქნებოდა, საერთოდ უარი გვეთქვა სხვების გამოცდილებაზე; ბოლოს და ბოლოს, განვითარებადი ქვეყანა ვართ და ხშირად, ალბათ, საჭიროც არაა ველოსიპედის გამომგონებლის მისია ვიტივროთოთ, მაგრამ დარწმუნებული ვარ, რომ არის ისეთი საკითხები თუ პრობლემები, რომლებიც მხოლოდ და მხოლოდ ჩვენი ძალისხმევით უნდა გადაიჭრას. ადრეც მითქვამს და ახლაც გავიმეორებ, ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი თბილისის შემთხვევაშია.

ჩვენს დედაქალაქში აქეთ-იქით ყოველდღიურმა ხეტიალმა ერთ რამეში დამარწმუნა – თბილისი პარიზი არაა (ის არც ოსლოა, არც ბარსელონა და არც მსოფლიოს რომელიმე სხვა ქალაქი), შესაბამისად, და აქედან გამომდინარე, გეტყვით, რომ მტკვრის სანაპირო არაა სენის სანაპირო და ის, რაც სენის სანაპიროს შეიძლება მოუხდეს, სულაც არაა აუცილებელი, მტკვრის სანაპირომაც მოიხდინოს. მაშასადამე, თბილისს და მოცემულ შემთხვევაში – მტკვრის სანაპიროს, „თბილისური“ და არა „პარიზული“ მიდგომა ესაჭიროება.

ერთადერთი, რაც თბილისს ზემოთ ჩამოთვლილ ქალაქებთან აკავშირებს, ისაა, რომ მის ქუჩებსაც ძალიან, ძალიან უხდება წიგნები და წიგნებში ცხვირჩარგული ადამიანები... და კიდევ უფრო მოიხდენდა, ჩვენ რომ არ აჩქარებულებით და „პარიზულად“ არ გადაგვეწყვიტა „თბილისური“ საკითხი. ასეთი, უტივინო აჩქარებულობის გამო, ისედაც ჩქარი ტემპებით განვითარებადმა თბილისმა, რომელიც უკვე საკმაოდ აჩქარებულად ცხოვრობს და მომავალში ალბათ, კიდევ უფრო აჩქარებს ცხოვრების ტემპს, დაკარგა ბალანსისათვის აუცილებელი ა უ ჩ ა რ ე ბ ლ ო ბ ი ს კიდევ ერთი ელემენტი. ნებისმიერი, ვინც ქალაქებზე წერს და ცოტათი მაინც ერკვევა ფსიქოგეოგრაფიაში, დამეთანხმება ამაში. წიგნით მოვაჭრეთა თბილისის ქუჩებიდან „მოკვეთამ“ და მტკვრის სანაპიროზე „გადასროლამ“ აუჩქარებულობის სრულიად არაეფექტური კერა გააჩინა ქალაქში. ასე დაკარგა დედაქალაქის ქუჩებში წიგნების ფურცლა-გადახედვა-ყიდვა-არყიდვამ თავისი თითქოს შეუმჩნეველი ჯადოსნური ძალა. დღეიდან თბილისში წიგნების ყიდვა-გაყიდვა სუფთა წყლის ბიზნესია და მეტი არ აფერია.

მსოფლიოს სხვადასხვა ქალაქებში ხეტიალმა ერთ რამე-

საქართველო, რუსეთი, სომხეთი

ში დამარწმუნა (და ამის გაცნობიერებისათვის საკმაო ხანი დამჭირდა), – ესა თუ ის ქალაქი მომწონს არა მარტო მისი ღირსშესანიშნაობების (თუ სხვა რამეების) გამო, არამედ უპირველეს ყოვლისა, იმის გამო, თუ რამდენად სწორადაა ის დაბალანსებული აჩქარებულობა-აუჩქარებულობის თვალსაზრისით. ყველაზე კარგ შემთხვევებში, ეს ელემენტები ითვალისწინებს არა მარტო ქალაქის სივრცეს, არამედ პირველ რიგში, იქაური მაცხოვრებლების (და არა ტურისტების) ტემპერამენტს და მათ მიმართებას ზოგადად ცხოვრების რიტმთან. ქართველებს, ქაოსში მაცხოვრებელ კოსმოსის მეხოტბეებს, ძალიან გვჭირდება ისეთი საცხოვრებელი სივრცე, სადაც ყველა ეს ელემენტი მეტ-ნაკლებად ეფექტურად იქნება მორგებული ჩვენს ყოველდღიურ ცხოვრებას. თბილისისადმი ასეთი მიდგომა აუცილებლად გამოაცოცხლებს ქალაქის ბევრ ლამაზ, მაგრამ მოსაწყენ ქუჩას და შინაარსით დატვირთავს ქალაქში ხეტიალს.

ბოლო დღეებში ბევრს საუბრობდნენ იმაზე, თუ რა კარგი საჩუქარი გაუკეთეს ქალაქის მესვეურებმა წიგნით მოვაჭრეებს ახალი სავაჭრო სივრცის მოწყობით. საჩუქარი ნამდვილად კარგია, მაგრამ მას ერთი ნაკლი აქვს, – ის არასწორია. რატომ? იმიტომ, რომ ის თბილისის ქუჩებიდან წიგნით მოვაჭრეთა რაც შეიძლება სწრაფად მოცილებას გულისხმობს, მხოლოდ ამას და სხვას არაფერს, მაშინ, როდესაც თბილისი სულ სხვა რამეს მოითხოვს ჩვენგან, დაფიქრებულ, მომავლისკენ მიმართულ, კ რ ე ა ტ ი უ ლ ძალისხმევას. ☐

თელავი, ყვარალი, ლაგოდეხი
გორი, ქარალი, ხაშური
ზესტაფონი, ქუთაისი, სამტრედია
ურაკი, ქოგულეთი, ბათუმი
ფოთი, სენაკი, ზუბდიდი

FM 105.5
FM 103.0
FM 104.5
FM 101.0
FM 101.9

WWW.LIBERALI.GE

